

บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค

นางบุษกร แซ่มโสภา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2558

Role of Public Prosecutors in Consumer Protection

Mrs. Busakorn Chaemsopa

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Business Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค
ชื่อและนามสกุล	นางบุษกร แซ่มโสภา
วิชาเอก	กฎหมายธุรกิจ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเงางาม

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเงางาม)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมหมาย จันทร์เรือง)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเงางาม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเงางาม ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย จันทรเรือง ที่ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะ เสนอแนะเพิ่มเติม และตรวจแก้ไขในการดำเนินการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้จัดทำมีความซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณทั้งสองท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่เป็นผู้ที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้กับผู้จัดทำตลอดมา จนทำให้การศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ตามที่ตั้งใจ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งให้แก่ผู้จัดทำ รวมทั้งนางสาวกัญฉิศา แก้วเขียว และเจ้าหน้าที่ของคณะนิติศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้เป็นอย่างดี ผู้จัดทำขอมอบความสำเร็จจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้แด่บุคคลที่มีพระคุณที่ได้กล่าวมาข้างต้น

สุดท้ายนี้ผู้จัดทำหวังว่าการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ จะมีคุณค่าและประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษาพอสมควร หากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้ศึกษาขออน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

อนึ่ง หากงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออน้อมรับและขออภัยเป็นอย่างสูงในความผิดพลาดแต่เพียงผู้เดียว คุณค่าและประโยชน์ใด ที่ได้จากการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ผู้เขียนขออุทิศแด่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้

บุษกร แซ่มโสภา

กันยายน 2558

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค
ผู้ศึกษา นางบุษกร แซ่มโสภา **รหัสนักศึกษา** 2564000087 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเงางาม **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค วิเคราะห์และเปรียบเทียบบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีค้นคว้าทางด้านเอกสาร ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ ความเห็นของนักวิชาการ บทความจากวารสารกฎหมาย นิตยสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ระเบียบ รวมทั้งข้อมูลจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษาพบว่า การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ผลิต หรือผู้ขายสินค้าหรือบริการ และได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ให้ได้รับความเป็นธรรม และสามารถเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่มาร้องทุกข์ที่สำนักงานอัยการได้อย่างรวดเร็ว จึงควรที่จะมีการแก้ไขกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เพื่อให้อำนาจพนักงานอัยการในการฟ้องดำเนินคดีแก่ผู้ที่ละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคได้โดยตรง ทำให้ผู้บริโภคได้รับความช่วยเหลืออย่างสะดวกและรวดเร็วต่อไป

คำสำคัญ พนักงานอัยการ การคุ้มครองผู้บริโภค

Independent Study title: Role of Public Prosecutors in Consumer Protection.
Author: Mrs. Busakorn Chaemsopa; **ID:** 2564000087; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Dr. Panumas Kudngaongarm.;Assistant Professor.
Academic year: 2015

Abstract

The purpose of this paper is to present an independent study which concentrates on the role of the public prosecutor organization in the protection of consumers. To this end, it involves a discussion of the background, concepts, theories and legal principles regarding consumer protection, as well as a comparative analysis of the role of public prosecutors in the protection of consumers in three different states: the United States, Japan and Thailand. In addition, this paper also addresses underlying problems and makes recommendations in respect of the role of public prosecutors regarding the protection of consumers.

This independent study involved quantitative research based on document studies, data collection and data analysis of legislation, materials, dissertations, academic works, academic commentary, articles from law reviews and journals, regulations and other publications including digital databases and online resources.

The results show that consumers who are taken advantage of and suffer injury as a result of the acts of business operators, manufacturers, sellers or any persons rendering services should receive protection once their complaints are submitted at the public prosecutor's office. This paper suggests that there should be a change to the following current laws: Public Prosecution Organ and Public Prosecutors Act, B.E. 2553 (2010), Consumer Protection Act, B.E. 2522 (1979), Consumer Case Procedure Act, B.E.2551 (2008) and The Product Liability Act B.E. 2551 (2008). The proposed amendment is to grant public prosecutors authority to initiate proceedings against those engaging in unlawful or fraudulent business practices and to seek legal remedies on behalf of consumers directly so as to ensure the swift and efficient resolution of disputes and ensure justice for all consumers.

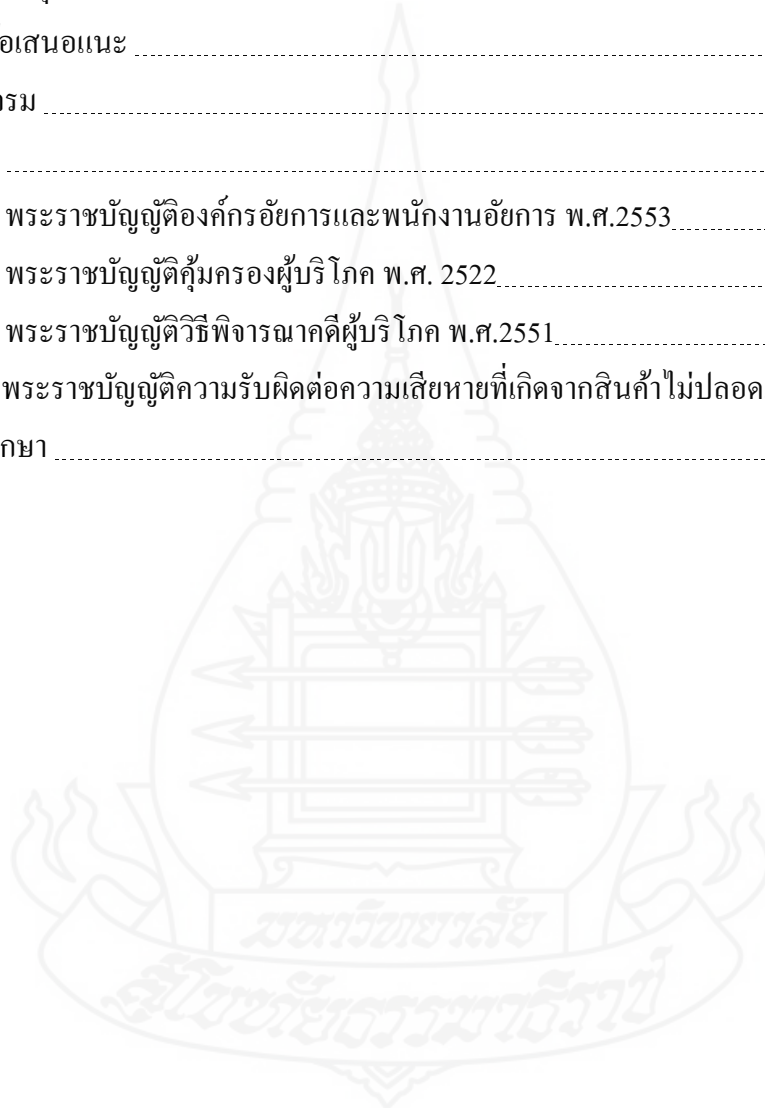
Keywords: Public Prosecutors, Consumer Protection

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ระเบียบวิธีวิจัย	4
บทที่ 2 ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี และขอบเขต ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค	5
ความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค	5
แนวคิดทฤษฎีของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค	7
กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค	17
องค์กรของรัฐตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522	19
คดีผู้บริโภค	24
บทที่ 3 บทบาทของพนักงานอัยการในคดีคุ้มครองผู้บริโภค	26
องค์กรอัยการ	26
บทบาทของพนักงานอัยการกับการคุ้มครองผู้บริโภค	31
หน้าที่ของพนักงานอัยการตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้งตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522	36
อำนาจและหน้าที่พนักงานอัยการในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค	41
การดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการ	48
บทที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคตาม กฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ	85
บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายต่างประเทศ	85
บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายไทย	97

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	105
บทสรุป	105
ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	117
ก พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553	118
ข พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522	131
ค พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551	154
ง พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัยพ.ศ.2551	177
ประวัติผู้ศึกษา	183

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้มนุษย์มีความต้องการในการบริโภคสินค้าและบริการมากกว่าแต่ก่อน เนื่องจากพฤติกรรมในการบริโภคสินค้าและบริการของหลายคนที่ต้องทำงานแข่งกับเวลา เพื่อให้ตนดำรงชีพในสังคมได้ และเพื่อความสะดวกสบายต่าง ๆ ประกอบกับการค้าขายหรือการให้บริการต่าง ๆ มิให้เลื่อมล้ามากมาย ทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการที่จะบริโภคสินค้าและบริการเพิ่มตามลำดับ การผลิตสินค้าและการให้บริการจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างรายได้ในสังคม ส่งผลให้สินค้าในตลาดมีความหลากหลาย และแพร่กระจายมากยิ่งขึ้น รวมถึงงานบริการที่มีมากมายหลายชนิดให้เลือกใช้บริการ เมื่อมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจกว้างออกไปผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตจึงต้องมีการแข่งขันกันทางการค้า เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ในธุรกิจของตน ต่างก็หาวิธีที่จะลดค่าใช้จ่ายในการผลิต และเพิ่มผลกำไรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และในการผลิตสินค้ามีกระบวนการผลิตที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เกินกว่าความรู้ธรรมดาของผู้บริโภคหรือผู้ให้บริการจะตามได้ทัน และไม่อาจเท่าเทียมกับผู้ผลิตที่มีความรู้เกี่ยวกับตัวสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตออกสู่ตลาดเป็นอย่างดี บางกรณีการขยายกำลังการผลิตทำให้ความละเอียดรอบคอบในการผลิตและการควบคุมคุณภาพของสินค้านั้นน้อยลงไป และบ่อยครั้งที่ผู้บริโภคตกอยู่ในภาวะถูกแสวงหาประโยชน์จากผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ผลิต หรือผู้ขายที่เอาเปรียบผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคจะต้องใช้ความระมัดระวังในการบริโภคสินค้าและบริการเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้รับผลตอบแทนที่ไม่คุ้มค่ากับเงินที่เสียไป หรืออาจทำให้เกิดอันตรายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้น

จากกรณีที่ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้ขายสินค้าหรือบริการ ทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมา พิจารณาสถานะสิทธิของผู้บริโภคในอันที่จะให้ได้รับความคุ้มครองและปกป้องรักษาผลประโยชน์เป็นการเฉพาะนอกเหนือจากสิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายตามสัญญา หรือสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการใช้สินค้าหรือบริการ รัฐจึงมีหน้าที่หลักในการให้ความคุ้มครองประชาชน โดยอาศัยกลไกทางกฎหมาย รวมถึงการบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย

และป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภครได้ กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญยิ่งต่อการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับการเยียวยาได้อย่างรวดเร็ว

สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแก่ประชาชน และเป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคกรณีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ผลิต หรือผู้ขาย รวมถึงมีหน้าที่ในการดำเนินคดีกับผู้ถูกละเมิดสิทธิของผู้บริโภค โดยมีพนักงานอัยการในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 ที่กำหนดไว้ว่าในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล โดยให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมาย และได้ให้อำนาจคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องคดี ดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภค รวมทั้งมีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 19 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10 โดยกฎหมายดังกล่าวไม่ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการฟ้องคดีแทนผู้บริโภค และเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคได้โดยตรง ทั้งที่สำนักงานอัยการเป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค และเมื่อผู้บริโภคมาร้องทุกข์ต่อสำนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการก็ไม่สามารถที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงและฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคได้ แต่จะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคไปร้องทุกข์ต่อสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนโดยผ่านคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีมติส่งเรื่องมาให้พนักงานอัยการในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค โดยการแต่งตั้งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อดำเนินการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภค ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และไม่สามารถเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้นในการฟ้องดำเนินคดีแพ่งและเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคของพนักงานอัยการ หากกรณีมีขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้ทำให้การดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนมีความล่าช้า หรือไม่ได้รับความสะดวก จึงควรที่จะมีการแก้ไขเพื่อให้สามารถเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคของต่างประเทศ และประเทศไทย
- 2.4 เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค

3. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาถึงบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค การวิเคราะห์ปัญหา และข้อเสนอแนะ ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 19 และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 4.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
- 4.2 ทำให้ทราบถึงบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค
- 4.3 ทำให้สามารถวิเคราะห์และเปรียบเทียบบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคของต่างประเทศ และประเทศไทย
- 4.4 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีค้นคว้าทางด้านเอกสาร ศึกษาค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ ความเห็น ของนักวิชาการ บทความจากวารสารกฎหมาย นิตยสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ระเบียบ รวมทั้งข้อมูลจาก ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

บทที่ 2

ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

1. ความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

ในอดีตมนุษย์มีการใช้ชีวิตกันอย่างเรียบง่าย มีความเป็นอยู่ในลักษณะที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การค้าและเศรษฐกิจของโลกสมัยนั้นอยู่ในลักษณะจำกัดเฉพาะวงแคบ ๆ ภายในท้องถิ่นหนึ่ง หรือในเมืองหนึ่งเท่านั้น และมีการแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกันและกัน (Barter) ในยุคก่อนสังคมอุตสาหกรรมมีการผลิตเครื่องนุ่งห่มหรืออาหาร ส่วนยากี่เป็นจำพวกสมุนไพร โดยมนุษย์ทุกคนเรียนรู้การทำเครื่องนุ่งห่มและอาหารได้เอง มีการถนอมอาหารโดยวิธีการทางธรรมชาติ จึงไม่มีความจำเป็นที่รัฐต้องจัดหาเครื่องมือหรือมาตรฐานทางกฎหมายเป็นพิเศษ

ต่อมาสังคมมีการพัฒนาขึ้น ผู้มีฝีมือได้กลายเป็นผู้ผลิตเพื่อขายแก่ผู้อื่น ซึ่งก็เป็นวิธีการที่ทุกคนรู้ว่าสิ่งที่ซื้อขายกันทำขึ้นโดยกรรมวิธีใด กระบวนการผลิตยังเป็นแบบง่ายๆ ไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก ในขณะที่ความรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคยังมีความเท่าเทียมกัน จะต่างกันก็เพียงฝีมือของผู้ผลิตที่ละคนเท่านั้น เมื่อสภาพสังคมและวิทยาการเปลี่ยนแปลงไป เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ และกฎหมายต่าง ๆ มากมาย

ในระหว่างศตวรรษที่ 16 ถึง 17 ประเทศทางยุโรปมีความร่ำรวยและมีการคิดหาวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิตสินค้า โดยปรากฏชัดในศตวรรษที่ 17 ที่เน้นความเป็นอิสระของบุคคลและให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิมีเสียงในการปกครอง มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม (ค.ศ. 1760) ทำให้มีเครื่องจักรไอน้ำมาใช้ในการการผลิตสิ่งต่าง ๆ ทำให้สามารถผลิตได้มากขึ้น ทำให้การตลาดขยายตัวโตมากกว่าเดิม ผู้ประกอบธุรกิจมีการผลิตที่เพิ่มขึ้น และมีการแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อความมั่นคงของในกิจการของตน อันเป็นผลมาจากการให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในการแข่งขันทางการค้า ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจเสรี (laissez faire)¹

ต่อมาในระหว่างศตวรรษที่ 19 ถึง 20 สังคมมีการพัฒนาหลักกฎหมายโดยยอมรับให้บุคคลมีเสรีภาพในการทำสัญญา (freedom of contract) ทุกคนมีอิสระที่จะกระทำการใดเพื่อตนเอง และทุกคนมีความเสมอภาคกันในฐานะและความรู้ ตามหลักปัจเจกชนนิยม เมื่อบุคคลทำสัญญากันอย่างใดก็จะต้องมีการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาที่ทำกันอย่างนั้นเสมอ (sanctity of contract) โดย

¹ สุขุม สุกนิคย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540, หน้า 1.

ทุกคนมีหน้าที่จะต้องปกป้องประโยชน์ของตนเอง ดังนั้นในกฎหมายซื้อขายจึงมีหลักว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” (caveat emptor หรือ let the buyer beware)² ถ้าผู้ซื้อไม่ระมัดระวังตรวจสอบสินค้าตามควรขณะ

รับมอบสินค้า หากภายหลังปรากฏว่าสินค้ามีความบกพร่องอย่างไร ผู้ซื้อก็ต้องรับความเสียหายนั้นไป จะเรียกร้องเอาจากผู้ขายไม่ได้ ซึ่งกฎหมายถือว่าผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน

ในระยะต่อมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจและวิทยาการได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอีกระดับหนึ่ง ระบบเศรษฐกิจเสรีแบบดั้งเดิม (classic capitalism) ได้เริ่มปรากฏว่ามีข้อบกพร่อง การที่ปล่อยให้แข่งขันกันโดยไม่มี การควบคุม นั้น ก่อให้เกิดการแข่งขันเกินควรทำให้ กิจการเล็ก ๆ ถูกบีบบังคับให้เลิกกิจการไป และมีแนวโน้มให้เกิดการผูกขาด (monopoly) ซึ่งอาจมีการตั้งราคาสูง อันเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคได้ในที่สุด จึงทำให้มี แนวความคิดทางด้านสวัสดิการสังคม (social welfare) เริ่มได้รับความนิยมนมากขึ้น โดยเห็นว่ารัฐควรที่จะมีบทบาทในการดูแลคุ้มครองประชาชน (paternalism) ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงเริ่มมีการออกกฎหมายมาควบคุมให้การแข่งขันเป็นไปอย่างเป็นธรรม (fair competition) ตามแนวคิดระบบเศรษฐกิจเสรีแบบใหม่ (modern capitalism)

ในระบบเศรษฐกิจเสรีนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เริ่มมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจ ไม่ได้ดำเนินการเพียงคนเดียว โดยรวมกันเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เพื่อความเข้มแข็งในการต่อสู้กับผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น ประกอบกับสังคมเริ่มพัฒนาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ในการวิจัยและพัฒนาสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจมีการใช้วัสดุสังเคราะห์แทนวัสดุธรรมชาติมากขึ้น และผู้ประกอบธุรกิจมีความรู้ในทางวิทยาการเพิ่มมากขึ้น การผลิตสินค้าต่าง ๆ มีกระบวนการที่มีความยุ่งยากซับซ้อนตามวิทยาการสมัยใหม่ วัตถุดิบหรือกรรมวิธีการผลิตบางอย่างเป็นความลับทางการค้า บางอย่างมีการตัดแปลงทางพันธุกรรม รวมถึงระบบการจำหน่ายและรูปแบบของการส่งเสริมการขายที่มีความหลากหลาย เกินความสามารถของผู้บริโภคจะสามารถตรวจสอบถึงกระบวนการผลิต และคุณภาพของสินค้าได้ เนื่องจากผู้บริโภคไม่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิต และรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ การใช้สินค้าบางอย่างก่อให้เกิดผลข้างเคียงเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและสังคมได้ ดังนั้นผู้บริโภคจะต้องใช้ความระมัดระวังในการเลือกซื้อสินค้าและเลือกใช้บริการมากขึ้น เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในภาวะที่ถูกแสวงหาประโยชน์ หรือถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐจะต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยรัฐมี

²Gordon Borie and Aubrey L. Diamond, The Consumer, Society and the Law 16-17 (3 rd ed., 1973)

บทบาทในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากจะมีการพัฒนาหลักในกฎหมายแพ่งให้เหมาะสมกับสภาพสังคมแล้ว ยังได้มีการนำกฎหมายมหาชน เช่น การควบคุมการผลิต ฉลาก

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญา และกฎหมายมหาชน³

2. แนวคิดทฤษฎีของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีมีสมมติฐานว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการตัดสินใจในการเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการเท่ากัน ผู้ผลิตสินค้าและบริการก็มุ่งที่จะผลิตสินค้าและบริการในตลาดให้ได้ให้มากที่สุด มีการผลิตสินค้าโดยใช้วัตถุดิบในการผลิตที่ทันสมัย มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เกินกว่าความรู้ของผู้บริโภคจะตามได้ทัน และผู้ผลิตต่างก็หาวิถีทางทุกวิถีทางที่จะลดค่าใช้จ่ายในการผลิต และเพิ่มผลกำไรให้มากที่สุด ซึ่งอาจมีการผลิตสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือด้อยคุณภาพมาจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยจากการบริโภคสินค้าได้ จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมา พิจารณาถึงสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความคุ้มครอง รวมไปถึงการได้รับการชดเชยเรียกค่าเสียหายจากผู้ที่จะละเมิดสิทธิของผู้บริโภคได้ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย ในบางประเทศมีการออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ให้เอื้ออำนวยต่อการเยียวยาชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคให้มากขึ้น โดยเน้นทั้งทางด้านการควบคุมกำกับกิจกรรมทางการผลิต โดยรัฐ เพื่อป้องกันความเสียหาย และการฟ้องร้องคดีเพื่อผู้บริโภค⁴

การคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอสูงสุดของรัฐ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจอตุลาการ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย โดยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตย กล่าวคือ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารผ่านคณะรัฐมนตรี และอำนาจอตุลาการผ่านทางศาล โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน⁵ และบุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อ

³สุชม ศุภนิษฐ์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, หน้า 1.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-3.

⁵รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 30.

ศีลธรรมอันดีของประชาชน⁶ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นผู้บริโภคให้ได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียน เพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

เพื่อให้ประชาชนได้บริโภค หรือใช้สินค้าที่ปลอดภัยมีคุณภาพ และไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้า

และกำหนดให้มืองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมาย และกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์กรอิสระดังกล่าวด้วย⁷ รัฐจึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีแทนประชาชนของรัฐ และแนวคิดการดำเนินคดีแบบกลุ่ม เป็นหลักในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการแทนผู้บริโภค

2.1 แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแทนประชาชนของรัฐ

ความหมายของรัฐ คือ กลไกทางการเมืองโดยมีอำนาจอธิปไตยปกครองดินแดนทางภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตและมีประชากรแน่นอน โดยอำนาจดังกล่าวเบ็ดเสร็จทั้งภายในและภายนอก⁸ ไม่ขึ้นกับรัฐอื่นหรืออำนาจอื่นจากภายนอก และอาจกล่าวได้ว่า รัฐสามารถคงอยู่ได้แม้จะไม่ได้รับการรับรองจากรัฐอื่น เพียงแต่รัฐที่ไม่ได้รับการรับรองเหล่านี้ มักจะพบว่าตนประสบอุปสรรคในการเจรจาสนธิสัญญากับต่างประเทศและดำเนินกิจการทางการทูตกับรัฐอื่น องค์กรประกอบสำคัญของรัฐ มี 4 ประการ คือ⁹

2.1.1 ประชากร

รัฐทุกรัฐจะต้องมีประชากรจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจุดมุ่งหมายและมีประโยชน์ร่วมกัน จำนวนประชากรของแต่ละรัฐอาจมีน้อยแตกต่างกันไป ที่สำคัญคือ จะต้องมีการดำรงชีพอยู่ภายในขอบเขตของรัฐนั้น

2.1.2 ดินแดน

รัฐต้องมีดินแดนอันแน่นอนของรัฐนั้น กล่าวคือ มีเส้นเขตแดนเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศทั้งโดยข้อเท็จจริงและโดยสนธิสัญญา ทั้งนี้รวมถึงพื้นดิน พื้นน้ำและพื้นอากาศ

⁶รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 28.

⁷รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 61.

⁸วิกิพีเดีย “รัฐ” ค้นคืน 20 พฤศจิกายน 2558 จาก <https://www.th.wikipedia.org/wiki>

2.1.3 อำนาจอธิปไตย

อำนาจอธิปไตย คือ อำนาจรัฐ หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ทำให้รัฐสามารถดำเนินการทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองภายในและภายนอก

2.1.4 รัฐบาล

รัฐบาลคือ องค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินงานของรัฐในการปกครองประเทศ รัฐบาลเป็นผู้ทำหน้าที่สาธารณะสนองเจตนารมณ์ของสาธารณชนในรัฐ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและป้องกันการรุกรานจากรัฐอื่น รัฐบาลเป็นองค์กรทางการเมืองที่ขาดไม่ได้ของรัฐ

รัฐจะมีหน้าที่หลักอยู่ 4 ประการ ดังนี้

- 1) หน้าที่ในการปกครองและควบคุมสังคม
- 2) หน้าที่ในการเป็นหน่วยเดียวของสังคมที่สามารถใช้ความรุนแรงอย่างชอบธรรม
- 3) หน้าที่ในการจัดการทรัพยากรภายในรัฐ ทั้งในด้านการเก็บภาษีและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- 4) หน้าที่ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การใช้อำนาจรัฐในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะดังกล่าวจะมีความต่างกันตามลักษณะของประโยชน์สาธารณะที่รัฐมุ่งจะคุ้มครอง และเมื่อกฎหมายให้อำนาจรัฐในฐานะที่เป็นผู้ทำหน้าที่ปกครองและควบคุมสังคม รัฐจึงสามารถเลือกใช้มาตรการรูปแบบต่าง ๆ ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคม โดยการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุถึงภารกิจต่างๆ ที่สำคัญคือ การออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิโดยตรง และการออกกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจใช้มาตรการทางปกครองจำกัดสิทธิต่างๆ เพื่อป้องกันมิให้ความเสียหายเกิดขึ้น แต่หากเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ ในการเรียกหรือค่าเสียหายจากผู้ที่ก่อเกิดความเสียหายนั้น อันเป็นการช่วยเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชน ทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย¹⁰รวมไปถึงการเป็นรัฐสวัสดิการ (Welfare State) ที่ถือว่ารัฐในฐานะฝ่ายปกครองเป็นผู้มีหน้าที่ในการต้องดำเนินการจัดให้มีระบบบริการต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของสังคม เรียกว่า บริการสาธารณะ (Service Public)¹¹ อันเป็นพื้นฐานให้แก่ประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การคมนาคม การดูแลความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน การให้

⁹ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, กรุงเทพมหานคร:จรัสจักรพิมพ์ 2540, หน้า 8.

¹⁰นิดา ว่องเจริญ, การดำเนินคดีแพ่งของผู้เสียหายจำนวนมาก, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537 หน้า 6.

¹¹สุรพล นิติไกรพจน์ “ข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 21, 3 (2534) :372.

การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ถนน การศึกษา การรักษาพยาบาล การปกป้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำ รวมถึงการประกันสังคม ในด้านต่างๆ เช่น รายได้ช่วงที่ตกงาน เงินบำนาญหลังเกษียณ เงินอุดหนุนแก่กลุ่มบุคคลต่างๆ โดยอาศัยรายได้จากภาษีของผู้มีรายได้สูงเป็นหลัก มาใช้ในการให้บริการสาธารณะเหล่านั้นด้วย อันเป็นกิจการของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนรวมของคน

ส่วนใหญ่ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดหรือคนใดโดยเฉพาะ¹² ในทางทฤษฎีกฎหมายมหาชนถือกันว่า “รัฐ” เป็นผู้ดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของคนจำนวนมาก ในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งระหว่างประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชนกับประโยชน์ส่วนรวมของคนหมู่มากในสังคม ก็จะต้องยอมให้ประโยชน์ของคนหมู่มากอยู่เหนือประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งถ้าเกิดกรณีที่ปัจเจกชนไม่ยอมสละประโยชน์ส่วนตัว รัฐในฐานะผู้รักษาประโยชน์สาธารณะก็จะพิจารณาดำเนินการในนามของคนหมู่มากในสังคมได้¹³

ในการให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองสามารถเลือกใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะรัฐ โดยบังคับให้บุคคลกระทำบางอย่าง หรือห้ามมิให้กระทำการบางอย่างได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หรือคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ¹⁴ จะต้องมีกฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจกระทำได้ จึงจะเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายตามหลักนิติรัฐ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหอันเกิดจากการใช้อำนาจของผู้ปกครองโดยขาดความเป็นธรรมเป็นสำคัญ อันเป็นหลักการปกครองโดยกฎหมาย ซึ่งกฎหมายที่นำมาใช้นั้นจะต้องมาจากประชาชน ไม่ใช่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง หลักนิติรัฐที่ใช้ในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยนี้ จึงเป็นหลักการปกครองที่ถือว่า คนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน และมีความเสมอภาคกัน¹⁵

หลักนิติรัฐ มีหลักการดังนี้

¹² นันทวัฒน์ บรมานันท์ “ความหมายของประโยชน์สาธารณะ” ค้นคน 22 ธันวาคม 2558 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/521175>

¹³ชาญชัย แสวงศักดิ์, คำอธิบายกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง, กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน, 2545, หน้า 58

¹⁴วรพจน์ วิศรุดพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน, 2543, หน้า 65

¹⁵Law-PCRU2012.com “หลักนิติรัฐ” ค้นคืน 30 พฤศจิกายน 3558 จาก <http://www.lawpcru2012.blogspot.com/2012/06/blog-post.html>

1) รัฐและฝ่ายปกครองจะต้องใช้กฎหมายที่ประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนบัญญัติเป็นหลักในการปกครอง

2) การดำเนินกิจการใดๆก็ตามของรัฐและฝ่ายปกครองจะต้องดำเนินไปตามกฎหมายให้อำนาจไว้และต้องเป็นไปตามหลักแห่งความยุติธรรม

3) รัฐและฝ่ายปกครองจะกระทำการใดๆนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้

4) การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองต้องตรวจสอบและควบคุมได้

ในการใช้อำนาจของรัฐเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะจึงมีข้อพึงระวังว่าการกระทำทางปกครองที่มุ่งประโยชน์สาธารณะนั้นอาจจะเป็นการกระทำที่ให้ประโยชน์แก่ปัจเจกชนคนใดคนหนึ่ง รัฐซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายปกครองจะต้องอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลตามสมควรว่าการกระทำของตนนั้นมีผลเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ และได้กระทำไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้อย่างไร¹⁶

ในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม เป็นระบบเศรษฐกิจที่ให้เสรีภาพแก่ภาคเอกชนในการเลือกดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยอิสระ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตต่างๆ มีเสรีภาพในการประกอบธุรกิจ¹⁷ โดยรัฐจะมีบทบาทเป็นผู้กำกับดูแลให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปตามกรอบของกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดการกระทบสิทธิหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนได้ แต่เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ รัฐก็มีอำนาจที่จะเข้าไปแทรกแซง และควบคุมมิให้มีการดำเนินธุรกิจก่อความเสียหายแก่ประชาชนได้ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของสังคมหรือสาธารณประโยชน์ หรือเรียกได้ว่าเป็นการใช้อำนาจรัฐในการคุ้มครองประโยชน์ประชาชน โดยการฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่ง การแทรกแซงสิทธิในการฟ้องคดีโดยรัฐนี้ได้รับการรับรองโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 7. “ทุกๆ คนต่างเสมอกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุก ๆ คนชอบที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอหน้า จากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และต่อการยุยงส่งเสริมให้เกิดการเลือกปฏิบัติเช่นนั้น” และข้อ 8. “บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผลโดยศาลแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใด

¹⁶วราเจตน์ ภาศิริรัตน์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง: หลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2546, หน้า 43.

¹⁷Knowledge-Dduzones “รูปแบบของระบบเศรษฐกิจ” สืบค้น 15 ตุลาคม 2558 จาก <http://www.knowledge.eduzones.com>

ๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญ หรือจากกฎหมาย” ประกาศเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1948¹⁸

ผู้ร่างปฏิญญาดังกล่าวมีความต้องการให้มืองค์กรหนึ่งในการปกป้องสิทธิมนุษยชนในระดับระหว่างประเทศ ทั้งนี้ปฏิญญาดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายผูกพันรัฐที่เป็นสมาชิกของสหประชาชาติ เนื่องจากเหตุที่ปฏิญญามีใช้สนธิสัญญา และจุดมุ่งหมายของสมัชชาสหประชาชาติก็เพียงต้องการให้ปฏิญญาเป็นเอกสารชี้แนะแก่รัฐสมาชิก เพื่อจัดให้มีการรับรองคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศของตน¹⁹ แต่ปฏิญญานี้ก็ถือว่ามีส่วนช่วยเป็นแรงผลักดันให้การใช้อำนาจรัฐมีความสมบูรณ์มากขึ้น ทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งเพิ่มมากขึ้นและเป็นการอุดช่องว่างหรือบรรเทาปัญหาที่มีอยู่ของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้อีกประการหนึ่งด้วย²⁰

ในการใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวควรจะต้องเคารพในหลักการของกฎหมายเอกชนประกอบกับประโยชน์สาธารณะที่สังคมได้รับ อีกทั้งการที่รัฐจะใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องเป็นกรณีที่มีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน และอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ตามหลักความเสมอภาค หรือหลักการที่สิทธิของราษฎรที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน²¹

ตามแนวความคิดเรื่องรัฐสวัสดิการดังกล่าว รัฐจึงมีภาระในการให้ความคุ้มครองดูแลสวัสดิการของประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน องค์กรของรัฐ จึงเป็นตัวแทนในการฟ้องคดี อันถือเป็นส่วนได้เสียส่วนรวมที่รัฐจะต้องเข้ามาแทรกแซง โดยองค์กรของรัฐที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ การใช้กลไกของรัฐ เช่น พนักงานอัยการ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ได้แก่ การบริหารงานยุติธรรมในส่วนฝ่ายบริหารของรัฐเพื่อให้เกิดความสงบ เรียบร้อยและปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน โดยอัยการจะเป็นผู้พิจารณาพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเสนอมาแล้ววินิจฉัยสั่งคดี ตลอดทั้งดำเนินคดีอาญาทางศาลในฐานะทนายแผ่นดินตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นๆ บัญญัติไว้ว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ การรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ได้แก่ การพิจารณาให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ การตรวจ

¹⁸ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค้นคืน 20 พฤษภาคม 2558 จาก www.pioneer.netserv.chula.ac.th

¹⁹เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ, กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547, หน้า 112-113.

²⁰พิพัฒน์ นรัจฉริยชากร, การให้อำนาจพนักงานอัยการเรียก้องค่าสินไหมทดแทนผู้เสียหายในคดีมลพิษ, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541 หน้า 59.

²¹ปนิธาน ช่อผูก, อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522: ศึกษากรณีการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2549 หน้า 75.

ร่างสัญญา ตอบข้อหาหรือ ตลอดจนทั้งการดำเนินคดีในศาลในฐานะทนายความของแผ่นดินแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้น โดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิและรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการ²² โดยในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่เรียกทรัพย์ หรือให้ใช้ราคาของผู้เสียหายสูญหายไปเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นแทนประชาชนผู้ได้รับความเสียหาย ในคดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก น้อ โกง ยักยอก หรือรับของโจร เพราะถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของประชาชน และรัฐถือว่ากระทำความผิดเหล่านี้เป็นความผิดอาญาด้วย นอกเหนือจากการกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องทางละเมิดได้²³

ในส่วนการให้ความคุ้มครองผู้ผู้บริโภค พนักงานอัยการโดยการแต่งตั้งจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการการฟ้องคดีแก่ผู้ที่กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และดำเนินคดีแพ่งแทนผู้บริโภคได้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการดำเนินคดีแทนประชาชน โดยรัฐ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

2.2 แนวคิดการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

การดำเนินคดีแบบกลุ่มเกิดขึ้นภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในราวศตวรรษที่ 18 โดยมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาในหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการฟ้องคดีที่มีผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก เพื่อให้การดำเนินกระบวนการเป็นไปด้วยความยุติธรรม และให้ความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชนภายในรัฐ จากเดิมที่เป็นไปในรูปแบบของการคุ้มครองสิทธิที่เป็นไปตามแนวคิดเอกชน ในหลักการที่ว่าพลเมืองมีหน้าที่ในการรักษาสิทธิทางแพ่งของตน อันเป็นสิทธิของเอกชนในแต่ละบุคคล โดยที่รัฐจะไม่เข้าไปทำการแทรกแซงสิทธิหรือนิติสัมพันธ์ใด ๆ แต่หากเกิดข้อขัดแย้งขึ้น เอกชนแต่ละบุคคลจะเป็นผู้ฟ้องร้องต่อศาลเอง เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายของตนเอง และเมื่อสังคมมีพัฒนาเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นทางเทคโนโลยี การผลิต การจัดจำหน่าย การบริการให้เป็นไปในรูปแบบมวลรวม (mass-production, mass-distribution and mass-consumption) รัฐจึงได้เข้ามาแทรกแซงในการคุ้มครองการดำเนินการดังกล่าว โดยมีรูปแบบการแทรกแซงที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชนในด้านสังคม เศรษฐกิจ และ

²²สำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม “อำนาจหน้าที่โดยทั่วไปของพนักงานอัยการ” ค้นคืน 22 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://www.utadit.ago.go.th/index.php>

²³พิพัฒน์ นริจรรย์งกูร, การให้อำนาจพนักงานอัยการเรียกฟ้องค่าสินไหมทดแทนผู้เสียหายในคดีลพียง, หน้า 119.

วัฒนธรรม เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในสังคม และเป็นการตอบสนองในเรื่องของข้อเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นแนวคิดของรัฐสวัสดิการ²⁴ โดยรัฐมีทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของประชาชน และมีอำนาจฟ้องคดีต่อผู้กระทำการที่ไม่สุจริตแทนประชาชนผู้เสียหาย โดยรัฐถือว่าเป็นผู้ถูกระทำละเมิดสิทธิดังกล่าว โดยรูปแบบของการดำเนินคดีจะเรียกว่าการดำเนินคดีเพื่อประโยชน์สาธารณะ (public interest litigation) ซึ่งเป็นการดำเนินคดีเพื่อให้ความคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน อันเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่มที่มีการพัฒนามาถึงปัจจุบัน²⁵

ลักษณะสำคัญของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม เป็นรูปแบบการดำเนินคดีแพ่ง โดยเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายที่มีจำนวนมาก ซึ่งเป็นคดีที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวมเป็นจำนวนมาก ที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน โดยฟ้องร้องดำเนินคดีเพียงคดีเดียว และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายที่ไม่มีความสามารถฟ้องคดีเพื่อเยียวยาความเสียหายด้วยตนเอง หรือผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจำนวนเพียงเล็กน้อย ให้ได้รับการเยียวยาช่วยเหลือ อันเป็นมาตรการที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น คดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค คดีสิ่งแวดล้อม คดีเกี่ยวกับมลพิษ จึงมีแนวคิดในเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยมีรูปแบบในการดำเนินคดีในลักษณะที่เป็นการดำเนินคดีเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest Litigation) เป็นการดำเนินคดีของรัฐแทนกลุ่มประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมายที่กำหนดคุ้มครองเพื่อประโยชน์สาธารณะ การดำเนินคดีแบบกลุ่ม มีความสำคัญในการช่วยระงับข้อพิพาทในศาล เป็นวิธีการที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย มีความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม ในการก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เสียหายจำนวนมากในการต่อสู้คดี ที่รัฐจะต้องเข้ามาให้การคุ้มครอง²⁶ โดยจะต้องมีกฎหมายที่กำหนดให้รัฐหรือองค์กรพิเศษมีอำนาจในการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหาย เพื่อให้สามารถดำเนินคดีแพ่งได้ เช่นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐในการฟ้องคดีแพ่งแทนผู้เสียหาย โดยมีใช้เป็นการมอบอำนาจให้ฟ้องคดีตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง²⁷

²⁴พิพัฒน์ นริจรรย์ขงกูร, การให้อำนาจพนักงานอัยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนผู้เสียหายในคดีมลพิษ, หน้า 55.

²⁵รัชฎ บุญสินสุข, การดำเนินคดีแบบกลุ่มในระบอบกฎหมายคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์, วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 2545 หน้า 7.

²⁶วัชร สุตะไธ, พนักงานอัยการในฐานะทนายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายสิ่งแวดล้อม, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2551 หน้า 11.

²⁷นิตา ว่องเจริญ, การดำเนินคดีแพ่งของผู้เสียหายจำนวนมาก, หน้า 7

การดำเนินคดีแบบกลุ่มในต่างประเทศมีมานานแล้ว โดยในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ จะเน้นการให้รัฐทำหน้าที่ในการปกป้อง และคุ้มครองผลประโยชน์ต่าง ๆ ของประชาชน ภายใต้การดูแลของรัฐ โดยมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีเพื่อประโยชน์สาธารณะ ในขณะที่ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ จะให้ความสำคัญกับเอกชนในการเข้ามาดำเนินคดีกลุ่ม โดยมีค่าตอบแทนในการดำเนินคดีเป็นสิ่งจูงใจ ดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เอกชนมีการรวมตัวกันเพื่อทำการฟ้องคดีเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นวิธีการที่ประสบความสำเร็จในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยดำเนินคดีแบบกลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องของการฟ้องร้องดำเนินคดีที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก และเพื่อให้ผลของคำพิพากษาในคดีที่มีประเด็นเดียวกันและมีประเด็นเดียวกันเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งเป็นที่มาของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม²⁸

ส่วนในประเทศไทยปัจจุบันมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2558 โดยเพิ่มเติมไว้ในหมวด 4 เกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/1 ถึงมาตรา 222/49 ในลักษณะ 2 วิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น ภาค 2 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้นแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า “โดยที่การดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นกระบวนการดำเนินคดีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถคุ้มครองผู้เสียหายจำนวนมากได้ในการดำเนินคดีเพียงครั้งเดียว และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายที่ไม่มีความสามารถฟ้องคดีเพื่อเยียวยาความเสียหายด้วยตนเองได้ หรือผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจำนวนเพียงเล็กน้อย เช่น คดีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย การดำเนินคดีแบบกลุ่มจึงเป็นมาตรการที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นวิธีการที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และยังช่วยลดความเสี่ยงความซ้ำซ้อนในการฟ้องคดีและป้องกันความขัดแย้งกันของคำพิพากษา ตลอดจนเป็นมาตรการในการลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อกำหนดกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”²⁹ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ได้ให้คำนิยามของคำว่า กลุ่มบุคคล หมายความว่า บุคคลหลายคนที่มีสิทธิอย่างเดียวกันอันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงและหลักกฎหมายเดียวกัน และมีลักษณะเฉพาะของกลุ่มเหมือนกัน แม้ว่าจะมีลักษณะของความเสียหายที่

²⁸ วรวิ สุตะโล, พนักงานอัยการในฐานะทนายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายสิ่งแวดล้อม, หน้า 8-10

²⁹ พระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2558.

แตกต่างกันก็ตาม และให้คำนิยามของการดำเนินคดีแบบกลุ่มหมายความว่า การดำเนินคดีที่ศาลอนุญาตให้เสนอคำฟ้องต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาแสดงสิทธิของโจทก์และสมาชิกกลุ่ม และคำว่าสมาชิกกลุ่มหมายความว่า บุคคลใด ๆ ที่อยู่ในกลุ่มบุคคล โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวก็คือกลุ่มผู้บริโภคผู้ถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมาย

การดำเนินคดีแบบกลุ่มมีสมาชิกกลุ่มจำนวนมากที่โจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มอาจร้องขอให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ เช่น คดีละเมิด คดีผิดสัญญา และคดีเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายต่าง ๆ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค แรงงาน หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ การแข่งขันทางการค้า ในการร้องขอให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม กำหนดให้โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องเริ่มคดีเพื่อขอให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ตามบทบัญญัติแห่งหมวดนี้ โดยคำร้องขอให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม โจทก์ต้องแสดงเหตุตามสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม และคำฟ้องของโจทก์ต้องทำเป็นหนังสือและแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับ รวมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์และของกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเดียวกับโจทก์ด้วย และในกรณีที่โจทก์มีคำขอบังคับให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงิน คำขอบังคับของกลุ่มบุคคลต้องระบุหลักการและวิธีการคำนวณเพื่อชำระหนี้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเท่าที่จะระบุได้ แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงจำนวนเงินที่สมาชิกกลุ่มแต่ละรายจะได้รับด้วย การพิจารณาคดีของศาลได้นำระบบไต่สวนมาใช้โดยศาลมีอำนาจแสวงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและสามารถรับฟังพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ นอกเหนือจากพยานหลักฐานของกลุ่ม และเมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว คำพิพากษานั้นจะมีผลเป็นการผูกพันคู่ความและสมาชิกกลุ่ม และในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี ให้โจทก์หรือทนายความฝ่ายโจทก์มีอำนาจดำเนินการบังคับคดีแทนโจทก์และสมาชิกกลุ่มได้³⁰ จึงถือได้ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าว เป็นวิวัฒนาการใหม่ของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในปัจจุบัน เพื่อให้โอกาสประชาชนได้เข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรม และทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถอำนวยความสะดวก และให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนได้ง่ายขึ้น

ดังนั้นเกี่ยวกับคดีแบบกลุ่มจึงมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนผู้เสียหายจำนวนมากอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือการใช้บริการ จากผู้ที่ได้ละเมิดสิทธิของผู้บริโภค เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียของสังคมส่วนรวม และเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ทำให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย ทั้งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดำเนินคดี

³⁰พระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2558 มาตรา 3

โดยการดำเนินคดีที่มีปัญหาอย่างเดียวกันได้กระทำเพียงครั้งเดียว และได้รับการตัดสินเป็นอย่างเดียวกัน ทำให้ป้องกันความขัดแย้งกันของคำพิพากษาได้ และเป็นการลดปริมาณคดีในศาลได้

3. กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (consumer protection law) คือกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค กฎหมายใดมีส่วนคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคในส่วนนั้นถือเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคทั้งสิ้น ซึ่งมีใช่เป็นเพียงกฎหมายฉบับเดียวเท่านั้น

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีหลายเรื่องโดยแต่ละเรื่องมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคที่แตกต่างกันออกไป โดยกฎหมายบางเรื่องจะเป็นเข้าไปควบคุมตรวจสอบ และกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจที่ผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมและได้รับความปลอดภัยในการใช้สินค้าและการรับบริการ เช่น พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยกระทรวงสาธารณสุข พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

พระราชบัญญัติว่าด้วยการฉ้อฉลลดราคาขาย พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยกระทรวงอุตสาหกรรม พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยกระทรวงพาณิชย์ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 เป็นต้น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคแต่ละเรื่องจึงได้ตราขึ้นเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในการซื้อและใช้สินค้า และการรับบริการ

ในส่วนของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้บริโภค คือ ผู้ซื้อสินค้าหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ รวมไปถึงผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการด้วย และหมายความรวมทั้งผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้จะมีได้เสียค่าตอบแทนก็ตาม³¹ ผู้บริโภคจึงได้แก่บุคคลทั่วไปที่ได้เข้าใช้สินค้าหรือบริการ และถูกกระทบถึงประโยชน์ของผู้นั้นไม่ว่าทางใดก็ตามหนึ่ง แม้เป็นผู้ประกอบธุรกิจสินค้าชนิดหนึ่งที่ซื้อสินค้าอีกชนิดมาใช้ส่วนตัว โดยมีได้นำมาขายต่อ หรือมิได้ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต ก็เป็นผู้บริโภคในสินค้าที่ตนซื้อมาได้³²

³¹พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541 มาตรา 4

³²ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กรุงเทพมหานคร วิญญูชน 2543 หน้า 11.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไว้มี 5 ประการ ดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

2. สิทธิที่จะได้อิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ

3. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

4. สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

5. สิทธิที่จะได้การพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

ส่วนสิทธิของผู้บริโภคสากล ถูกกำหนดขึ้นโดยสหพันธ์ผู้บริโภคซึ่งเป็นองค์กรอิสระ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2503 ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์มี 8 ประการ ดังนี้³³

1) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย

2) สิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสาร

3) สิทธิที่จะได้รับเครื่องมืออุปโภคบริโภคในราคายุติธรรม

4) สิทธิที่จะร้องเรียนเพื่อความเป็นธรรม

5) สิทธิที่จะได้รับค่าชดเชยความเสียหาย

6) สิทธิที่จะได้รับบริโภคศึกษา

7) สิทธิที่จะได้รับความจำเป็นพื้นฐาน

8) สิทธิที่จะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด

สิทธิของผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค และตามสิทธิพื้นฐานสากลดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ และเป็นสิทธิพื้นฐานที่ภาครัฐจะต้องภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองและส่งเสริมให้ประชาชนในฐานะผู้บริโภค ได้รู้จักคุ้มครองสิทธิของตนเอง โดยไม่ตกเป็นฝ่ายที่ถูกเอาเปรียบ

ในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ของผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ อันเป็นการควบคุมการประกอบกิจการต่าง ๆ ให้ผู้บริโภคมีความปลอดภัยในการใช้สินค้าหรือบริการในท้องตลาด และเกิดความเป็นธรรมในทางการค้า โดยผู้ประกอบการจะต้องเรียนรู้ถึงสิทธิของผู้บริโภค และต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นๆ อีก เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การธุรกิจ การหาแหล่งทุน การบริหารงานบุคคล การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การควบคุมการผลิตสินค้าหรือบริการ การควบคุมกำกับการณ์ก่อนทำเป็นงานโฆษณา การใช้ข้อความ

³³สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค สันคีน 25 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.mwit.ac.th/~jat/contents/30102>

โฆษณา วิธีการโฆษณา หรือการจำกัดเวลาที่อนุญาตให้โฆษณาสินค้าหรือบริการตามกฎหมาย และเมื่อมีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการไปแล้วเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค โภคสินค้าหรือบริการนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ว่าในฐานะผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก อาจจะต้องมีความรับผิดชอบ นอกจากนี้ พิสูจน์ได้ว่าการใช้สินค้าหรือบริการเกิดจากความผิดของผู้บริโภค³⁴

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจในกรณีข้างต้นล้วนเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งสิ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ และกฎหมายภายในประเทศ รวมทั้งต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์สากล เช่น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย ความมีมาตรฐานในการผลิต คุณภาพ การรับรองคุณภาพ การดำเนินการผลิตที่คุ้มครองพิทักษ์สภาวะแวดล้อม ที่ได้กำหนดไว้ให้เป็นไปโดยถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้การประกอบธุรกิจทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ สามารถดำรงอยู่ได้ในโลกยุคไร้พรมแดนต่อไป

4. องค์กรของรัฐตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับแรกของประเทศไทย ที่มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไว้โดยตรง เพราะกฎหมายอื่น ๆ ได้บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมผู้ประกอบการ อันเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในทางอ้อม โดยได้บัญญัติให้มีองค์การของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการ มิให้ประกอบธุรกิจที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และประสานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งเป็นหน่วยงานที่ให้ผู้บริโภคได้ใช้สิทธิร้องเรียน เพื่อขอให้ได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย เมื่อถูกผู้ประกอบการละเมิดสิทธิ

องค์กรของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ได้แก่

4.1 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายรัฐมนตรี พ.ศ. 2522

ตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคมพ.ศ. 2522³⁵ โดยครั้งแรกมีฐานะเป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี³⁶ จึงถือกำเนิดสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ต่อมาเมื่อปัญหาของผู้บริโภคมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 โดยมีการขยายองค์กรสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมกับเพิ่มจำนวนบุคลากรและขอบเขตความรับผิดชอบให้มากขึ้นทันกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นโดยจัดตั้งเป็นส่วนราชการระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี³⁷ และได้ทำการโอนหน้าที่บางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามระเบียบทางราชการ³⁸ แต่เนื่องจากว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ได้กำหนดให้การที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะมีสถานะเป็นกรมได้ จะต้องมีการออกกฎหมายมารองรับในรูปแบบของพระราชกฤษฎีกา³⁹ จึงจำเป็นต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับบทบัญญัติมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 พ.ศ. 2542 และทำให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีสถานะเป็นกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2542 เป็นต้นมา⁴⁰

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้แบ่งการคุ้มครองผู้บริโภคเป็น 3 ด้านหลัก ๆ คือ

- 1) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านโฆษณา
- 2) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก
- 3) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา

³⁵ พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2522 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนพิเศษ 105ก วันที่ 1 กรกฎาคม 2522

³⁶ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์, กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน, 2543, หน้า 35.

³⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 มาตรา 8 ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 115 ตอนที่ 15 ก วันที่ 24 มีนาคม 2541

³⁸ พระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2541 มาตรา 3-4 ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 115 ตอนที่ 15 ก วันที่ 24 มีนาคม 2541.

³⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 มาตรา 2.

⁴⁰ พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับบทบัญญัติมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 พ.ศ. 2542 ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 40 ก วันที่ 20 พฤษภาคม 2542

อำนาจและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีกำหนดไว้ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ดังต่อไปนี้

- (1) รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความสะดวกหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ
- (2) ติดตามและสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งกระการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือบริการใด ๆ ตามที่เห็นสมควรและจำเป็นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค
- (3) สนับสนุนหรือทำการศึกษาและวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ร่วมกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น
- (4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาแก่ผู้บริโภคในทุกระดับการศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยและอันตรายที่อาจได้รับจากสินค้าหรือบริการ
- (5) ดำเนินการเผยแพร่วิชาการ และให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้บริโภค เพื่อสร้างนิสัยในการบริโภคที่เป็นการส่งเสริมพละนามัย ประหยัด และใช้ทรัพยากรของชาติให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
- (6) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม ส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานของสินค้าหรือบริการ
- (7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมอบหมาย”

นอกจากนี้กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2545 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีภารกิจเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค โดยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจในการรักษาสิทธิประโยชน์ของตน ได้รับความปลอดภัยและเป็นธรรมจากการซื้อขายและการทำสัญญากับผู้ประกอบการ รวมทั้งได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหายจากการละเมิดตามกฎหมาย⁴¹

⁴¹กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2545 ข้อ 2. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 103 ก. (วันที่ 9 ตุลาคม 2545)

4.2 คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ได้บัญญัติให้การดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคในรูปแบบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย⁴²

1. นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
2. เลขาธิการนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
3. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
4. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
5. ปลัดกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
6. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
7. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
8. ปลัดกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
9. เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา	กรรมการ
10. ผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 8 คนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง	กรรมการ
11. ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	กรรมการและเลขานุการ

4.3 คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด

ในแต่ละจังหวัดจะมีองค์กรทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ประกอบด้วย⁴³

1) ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานอนุกรรมการ
2) ปลัดจังหวัด	อนุกรรมการ
3) เกษตรและสหกรณ์จังหวัด	อนุกรรมการ
4) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด	อนุกรรมการ
5) พาณิชย์จังหวัดหรือผู้แทน	อนุกรรมการ
6) ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด	อนุกรรมการ
7) ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด	อนุกรรมการ
8) สาธารณสุขจังหวัด	อนุกรรมการ

⁴²สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค, กรุงเทพมหานคร:บริษัทประชุมทองปรีณดี กวีป จำกัด, 2546, หน้า 9

⁴³เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

9) อัยการจังหวัด	อนุกรรมการ
10) อุตสาหกรรมจังหวัด	อนุกรรมการ
11) นายกเหล่ากาชาดจังหวัดหรือผู้แทน	อนุกรรมการ
12) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง ไม่เกิน 6 คน โดยมีผู้แทนภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง)	อนุกรรมการ (จำนวน
13) เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
14) ประชาสัมพันธ์จังหวัด	อนุกรรมการ
15) นายกเทศมนตรีซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง 1 คน	อนุกรรมการ
16) นายอำเภอซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง 3 คน	อนุกรรมการ
17) หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	อนุกรรมการและ
เลขานุการ	
18) ข้าราชการในจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	อนุกรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ	

4.4 คณะอนุกรรมการผู้มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1) ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานอนุกรรมการ
2) อัยการจังหวัด	อนุกรรมการ
3) ข้าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการผู้มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครมีอำนาจเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยให้ดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค⁴⁴

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 จึงเป็นกฎหมายที่กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรของรัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ประกอบธุรกิจ ได้แก่ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา การคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก การควบคุมสินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค การรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค การฟ้องคดีแพ่งและคดีอาญาแทนผู้บริโภค รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำละเมิดสิทธิผู้บริโภค

⁴⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

5. คดีผู้บริโภคร

คดีผู้บริโภครได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ.2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 38 ก วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 มีผลให้ใช้บังคับ เมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา อันมีผลให้ใช้บังคับในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2551 มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ โดยกำหนดให้คดีผู้บริโภครหมายความว่า

1. คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภครสินค้าหรือบริการ

2. คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3. คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตาม (1) หรือ (2)

4. คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้บริโภคร หมายความว่า ผู้บริโภครตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคร และให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

ผู้ประกอบการธุรกิจ หมายความว่า ผู้ประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคร และให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

ตัวอย่างประเภทคดีผู้บริโภคร⁴⁵

- 1) ซื้อขาย (บ้าน/อาคารพาณิชย์/อาคารชุด/ที่ดินเปล่า/สินค้าอุปโภค สินค้าบริโภครอื่น ๆ)
- 2) เช่าทรัพย์สิน (บ้าน/อาคารชุด/หอพัก/สำนักงาน/รถยนต์/รถจักรยานยนต์/อื่น ๆ)
- 3) เช่าซื้อ (รถยนต์/รถจักรยานยนต์/อื่น ๆ)
- 4) จ้างทำของ
- 5) รับขน (บริการขนส่ง/บริการขนส่งทางบก/บริการขนส่งทางน้ำ/บริการขนส่งทางอากาศ)
- 6) สินเชื่อบุคคล/กู้ยืม/ค้ำประกัน
- 7) บัตรเครดิต

⁴⁵สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภคร, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภครของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคร, กรุงเทพมหานคร:สำนักงานอัยการสูงสุด, 2557, หน้า 19.

- 8) กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
- 9) ประกัน (ประกันชีวิต/ประกันวินาศภัย
- 10) สินค้าไม่ปลอดภ้ย (ยา/อาหาร/เครื่องสำอาง/ยานพาหนะ/เครื่องใช้ไฟฟ้า/อุปกรณ์สื่อสาร/เชื้อเพลิง/สินค้าอุปโภคอื่น ๆ สินค้าบริการอื่น ๆ)
- 11) บริการสาธารณูปโภค (น้ำประปา/ไฟฟ้า/โทรคมนาคม)
- 12) บริการสาธารณสุขและความงาม (สถานพยาบาลรัฐบาล/สถานพยาบาลเอกชน/สถานบริการความงามและสุขภาพ/ร้านขายยา)
- 13) บริการท่องเที่ยว (นำเที่ยว/โรงแรม)
- 14) สื่อสารมวลชน
- 15) บริการธุรกรรมทางธนาคาร
- 16) บริการหลักทรัพย์และกองทุนรวม
- 17) บริการด้านการศึกษา
- 18) นิติบุคคลอาคารชุด
- 19) นิติบุคคลบ้านจัดสรร
- 20) คดีตามที่ประธานศาลฎีกาประกาศกำหนด (มาตรา 6)
- 21) คดีที่ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยให้เป็นคดีผู้บริ โภค (มาตรา 8) ฯลฯ

ดังนั้นจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกระแสการค้าเสรีตามระบบเศรษฐกิจเสรี ทำให้สินค้าและบริการในตลาดมีจำนวนที่หลากหลยให้ผู้บริโภคได้เลือกซื้อและเลือกใช้บริการ ผู้ประกอบธุรกิจก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้าและความปลอดภัยในการบริโภคสินค้าและบริการของผู้บริโภค ส่วนรัฐในฐานะฝ่ายปกครองจะเป็นผู้มีอำนาจที่จะแทรก กำหนด หรือควบคุมไม่ให้มีการดำเนินธุรกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนได้ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นหลัก ตามที่ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาแล้ว กฎหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ดังเช่นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ที่มีการตราขึ้นมาเพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนในฐานะผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในสังคม

บทที่ 3

บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานของรัฐ มีสถานะ บทบาท และอำนาจหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 255 โดยกำหนดให้องค์กรอัยการมีสถานะเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ มีสถานะเป็นนิติบุคคล พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม องค์กรอัยการมีหน่วยงานธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา สามารถปฏิบัติภารกิจตามที่กฎหมายให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ส่วนบทบาทและหน้าที่ของพนักงานอัยการและของสำนักงานอัยการสูงสุดนั้น กฎหมายบัญญัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553

1. องค์กรอัยการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 202 กำหนดให้องค์กรอัยการกำหนดบัญชีเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง แยกต่างหากจากข้าราชการพลเรือน ทั้งนี้ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะสร้างหลักประกันและความเป็นอิสระในการปฏิบัติราชการโดยปราศจากการแทรกแซงจากองค์กร และอิทธิพลอื่นใด และกำหนดให้การสั่งคดีของพนักงานอัยการต้องกระทำโดยอิสระและเที่ยงธรรม

1.1 วิสัยทัศน์ของสำนักงานอัยการสูงสุด

วิสัยทัศน์ของสำนักงานอัยการสูงสุด กำหนดไว้ว่า “องค์กรอัยการเป็นสถาบันที่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมและเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน”⁴⁶

1.2 พันธกิจของสำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุดมีพันธกิจดังนี้⁴⁷

1) เสริมสร้างการอำนวยความสะดวกทางอาญา การบังคับใช้กฎหมายในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนด้วยความเที่ยงธรรม

⁴⁶สำนักงานอัยการสูงสุด “วิสัยทัศน์” ค้นคืน 5 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.ago.go.th>

⁴⁷สำนักงานอัยการสูงสุด “พันธกิจ” ค้นคืน 5 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.ago.go.th>

2) ชำรงรักษาและพัฒนาระบบและกลไกในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชน

3) พัฒนางานด้านสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ทั้งในและนอกประเทศตามหลักกฎหมายสากล

4) สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางกฎหมายและทางอาญากับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5) พัฒนากฎหมาย พัฒนางานวิจัย และพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

6) ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรบุคคลทุกระดับ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดสมรรถนะสูง โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับการบริหารองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาล

1.3 นโยบายของสำนักงานอัยการสูงสุด

นโยบายของสำนักงานอัยการสูงสุดโดยนายจุลสิงห์ วสันตสิงห์ อัยการสูงสุด ได้แถลงนโยบายในการบริหารราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด เนื่องในโอกาสที่เข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2552⁴⁸ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) พัฒนาการอำนวยความสะดวกธรรมทางอาญา ทั้งการวินิจฉัยสั่งคดี และการดำเนินคดีชั้นศาลให้มีมาตรฐานความเป็นกลาง เทียบธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและเป็นหน่วยงานหลักอันเป็นที่พึ่งสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พัฒนาการกำกับดูแลการสอบสวน และเพิ่มบทบาทของพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา

2) พัฒนาการดำเนินคดีแพ่ง คดีปกครอง และการให้คำปรึกษาหารือกฎหมายให้มีประสิทธิภาพรวดเร็วทันต่อเวลา รวมตลอดถึงพัฒนาระบบการบังคับคดี รักษาผลประโยชน์ของรัฐให้บังเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

3) ส่งเสริมงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้เป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมและการคุ้มครองผู้บริโภคและเพิ่มบทบาทการต่อต้านการค้ามนุษย์ภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศโดยเน้นการทำงานเชิงรุก

4) พัฒนารูปแบบของสำนักงานอัยการสูงสุดในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

⁴⁸สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด, คู่มือปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานการคุ้มครองผู้บริโภค, กรุงเทพมหานคร:สำนักงานอัยการสูงสุด, 2554, หน้า 13.

5) บริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลตามแนวทางการบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กรก่อนตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่อองค์กรอย่างสำคัญ มีระบบประเมินผลที่ชัดเจนทุกระดับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบริหารงาน

6) พัฒนาศักยภาพการทำงานของพนักงานอัยการทุกระดับสากล และสร้างคลังสมองให้เกิดการพัฒนาผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน ทั้งนี้โดยพัฒนาการทำงานของข้าราชการตุลาการและบุคลากรอื่นของสำนักงานอัยการสูงสุดควบคู่ไปด้วยกัน พร้อมทั้งจัดหาทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาการปฏิบัติราชการในทุกระดับชั้น

7) พัฒนางานวิจัย งานพัฒนากฎหมาย การขกร่างกฎหมาย และการชี้แจงร่างกฎหมายให้มีประสิทธิภาพอย่างมืออาชีพ

8) ยกระดับมาตรฐานสวัสดิการ คุณภาพชีวิตและครอบครัวของข้าราชการอัยการ ข้าราชการตุลาการและบุคลากรอื่นของสำนักงานอัยการสูงสุดให้เหมาะสมกับตำแหน่งขององค์กรหลักในกระบวนการยุติธรรม

9) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางสังคมตลอดจนประชาสัมพันธ์ภารกิจและผลงานของสำนักงานอัยการสูงสุดให้สังคมรับทราบอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

นโยบายดังกล่าวนี้ทางสำนักงานอัยการสูงสุด และพนักงานอัยการได้ถือปฏิบัติตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

1.4 อำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด นอกจากมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับงานตุลาการและงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการแล้ว ให้มีอำนาจและหน้าที่⁴⁹ ดังต่อไปนี้ด้วย

1) ให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมายรวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

2) ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ

3) ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่นิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐแต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้ ตามที่เห็นสมควร

4) ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง หรือคดีปกครองแทนรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งพนักงานอัยการได้รับดำเนินคดีให้

⁴⁹พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 23.

5) ดำเนินการตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ เว้นแต่การดำเนินการนั้นจะขัดต่องานในหน้าที่หรืออาจทำให้ขัดต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ

6) ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

7) ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการอำนวยความสะดวก การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชน

8) ติดต่อกับและประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด

9) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด

ในการตรวจร่างสัญญาตาม 2) และ 3) ให้สำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่รักษาประโยชน์ของรัฐในการนี้สำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่รายงานรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐตาม 2) หรือนิติบุคคลตาม 3) ที่เป็นคู่สัญญาให้ทราบถึงข้อที่ควรปรับปรุงหรือแก้ไขให้สมบูรณ์ ข้อเสียเปรียบหรือข้อที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ

1.5 อำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุด

อำนาจและหน้าที่ของอัยการสูงสุด⁵⁰มีดังต่อไปนี้

1) กำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด

2) ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการ ปฏิบัติราชการ และบริหารงานบุคคลของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และประเพณีปฏิบัติของราชการ

3) บริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติราชการตามวรรคหนึ่ง อัยการสูงสุดอาจมอบอำนาจให้รองอัยการสูงสุด หรือข้าราชการฝ่ายอัยการผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติหน้าที่แทนได้

ให้อัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของ ก.อ. มีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด

⁵⁰พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 27.

1.6 อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

สำหรับพนักงานอัยการซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของสำนักงานอัยการสูงสุดให้บรรลุถึงนโยบายที่วางเอาไว้ จึงได้กำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ไว้ดังต่อไปนี้⁵¹

- 1) อำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ
- 2) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ
- 3) ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคในศาล หรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ
- 4) ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือคดีอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ที่ดี หรือในคดีแพ่งหรือคดีอาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมหรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำการในหน้าที่ราชการที่ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างให้ก็ได้
- 5) ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือกรณี มีข้อพิพาทที่ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการที่หน่วยงานของรัฐซึ่งมิได้กล่าวใน (3) หรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐ แต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นคู่กรณีและมีใช้กรณีที่เป็นข้อพิพาทกับรัฐบาลหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างให้ก็ได้
- 6) ในคดีที่ราษฎรฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้
- 7) ดำเนินการตามความเห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเฉพาะในส่วนของการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตามคำพิพากษา ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ
- 8) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย หรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ
- 9) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่ ก.อ. ประกาศกำหนดหรือเห็นชอบเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรี

⁵¹พระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14.

10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด ตามที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการตามมาตรา 14 (3) (4) และ (5) พนักงานอัยการจะออกคำสั่งเรียกบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำก็ได้ แต่จะเรียกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาให้ถ้อยคำโดยคู่ความฝ่ายนั้น ไม่ยินยอมไม่ได้

พนักงานอัยการตำแหน่งใดมีอำนาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้เพียงใดให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดโดยความเห็นชอบของ ก.อ.(คณะกรรมการอัยการ)

ส่วนการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 21 กำหนดให้พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี และปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

2. บทบาทของพนักงานอัยการกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ตามที่นโยบายของอัยการสูงสุดได้กำหนดให้มีการส่งเสริมงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้เป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมและการคุ้มครองผู้บริโภคและเพิ่มบทบาทการต่อต้านการค้ามนุษย์ภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศโดยเน้นการทำงานเชิงรุกนั้น ในการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 23 ของสำนักงานอัยการสูงสุดยังได้บัญญัติไว้ว่า “สำนักงานอัยการสูงสุด นอกจากมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการและงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการแล้ว ให้มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย (1) ให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมายรวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน...”

จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้พนักงานอัยการจึงมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมาย รวมทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ดังนั้นสำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้มอบหมายให้สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนรับผิดชอบภารกิจดังกล่าว พร้อมทั้งได้จัดตั้งสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค ให้รับผิดชอบการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอรรถคดี การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับ

การคุ้มครองผู้บริโภคแก่ประชาชน และเป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค กรณีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของผู้บริโภค และให้ผู้ประกอบการรู้ถึงสิทธิและหน้าที่อันพึงมีของตนเอง ตลอดจนช่องทางการขอรับความช่วยเหลือเมื่อผู้บริโภคถูกละเมิดสิทธิ จึงได้แบ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค คือสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและบังคับคดีจังหวัด และสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค

2.1 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน มีชื่อย่อว่า “สคช.” ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2525 ในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ตามคำสั่งของกรมอัยการที่ 174/2525 ลงวันที่ 15 กันยายน 2525

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ผลประโยชน์และให้ความช่วยเหลือประชาชน ทางด้านกฎหมาย

ต่อมาเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2526 คณะรัฐมนตรีได้มีมติโอน โครงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในชนบทเขตยากจน ซึ่งขณะนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานนโยบายและแผน มหาดไทย มาให้สำนักงานอัยการสูงสุดรับผิดชอบดำเนินงานสืบมา ในวันที่ 27 สิงหาคม 2527 คณะรัฐมนตรีได้มีมติโอนงานช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เกษตรกร และผู้ยากจน ซึ่งขณะนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมาให้สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด รับผิดชอบดำเนินการ วิธีดำเนินการ ได้ดำเนินการตามแนวนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การพิจารณาพื้นที่เป้าหมายดำเนินงาน โดยนำเอาปัญหาที่แท้จริงของคนในท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคและแต่ละพื้นที่เป็นตัวกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการ โดยสำนักงานอัยการสูงสุดได้มีคำสั่งจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัดทั่วประเทศ เป็นการให้บริการฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่ายยกเว้นค่าธรรมเนียมในชั้นศาลที่ต้องเสียตามกฎหมาย

ผลการปฏิบัติงานสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ได้รับการคัดเลือกและยกย่องให้เป็นหน่วยงานดีเด่นระดับชาติ สาขาพัฒนาสังคม พ.ศ. 2529 จากคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับประชาชนทั้งในกรุงเทพฯและในต่างจังหวัด

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2535 อนุมัติให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (พ.ศ.2509) และจาก

เหตุผลดังกล่าวได้มี การจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนระดับชาติขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือผู้ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการได้กำหนดให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นแกนกลางในการจัดตั้งองค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชน⁵²

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือ ทางกฎหมายแก่ประชาชน มีสำนักงานตั้งอยู่ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ดังนี้

ส่วนกลาง ประกอบด้วย

- 1) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย
- 2) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ
- 3) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ
- 4) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค
- 5) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 1 (รัชดาภิเษก)
- 6) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 2 (หลักเมือง)
- 7) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 3 (ธนบุรี)
- 8) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (มีนบุรี)

และเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ได้รับการบริการทางกฎหมาย จากพนักงานอัยการ โดยเสมอภาคและทั่วถึงกันสำนักงานอัยการสูงสุดจึงมีคำสั่ง ให้จัดตั้งสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำจังหวัด (สคช.จังหวัด)ขึ้น โดยมีหน้าที่สำคัญคือ เผยแพร่ความรู้และให้คำปรึกษาปัญหากฎหมายแก่ประชาชนจัดหาทนายความช่วยเหลือในทางอรรถคดี แก่ประชาชนผู้ยากจนและไม่ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนงานการประนอมข้อพิพาท

ส่วนภูมิภาคประกอบด้วย

- 1) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย ภาค 1-9 จำนวน 9 แห่ง
- 2) สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด (สคช.จังหวัด) ซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักงานอัยการจังหวัด จำนวน 75 แห่ง
- 3) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ประจำจังหวัดสาขา (สคช.จังหวัดสาขา) ซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักงานอัยการจังหวัดประจำอำเภอ จำนวน 30 แห่ง

⁵²สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน กั้นคืน 16 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.lawaid.go.th>

2.2 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานอัยการสูงสุดมีคำสั่งจัดตั้งศูนย์อัยการคุ้มครองผู้บริโภคกลางขึ้นในสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง 8 และตั้งศูนย์อัยการคุ้มครองผู้บริโภคในเขตขึ้น ในสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งเขต สำนักงานอัยการเขต 1 – 9⁵³ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2548 ให้มีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุดที่ 177/2548 และที่ 190/2548 นอกจากนี้สำนักงานอัยการสูงสุดยังมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ ศูนย์อัยการคุ้มครองผู้บริโภค เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2548 ให้มีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุดที่ 253/2548⁵⁴

ภารกิจสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค คือ การดำเนินคดีแพ่งแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาลแพ่งในฐานะที่พนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ช่วยเหลือทางอรรถคดีโดยจัดหาทนายความอาสาว่าต่างแก้ต่างแก่ประชาชนผู้บริโภค เฉพาะผู้ไม่มีรายได้เพียงพอในการดำเนินคดี ช่วยเหลือในการทำนิติกรรมต่าง ๆ และให้คำปรึกษากฎหมายและช่วยเหลือประนอมข้อพิพาทแก่ประชาชนผู้บริโภค เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแก่ประชาชน และเป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์จากหน่วยงานอื่นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค⁵⁵

ขั้นตอนการรับเรื่องราวร้องทุกข์ มีดังนี้⁵⁶

1) ผู้ร้องส่งเรื่องร้องเรียนทางไปรษณีย์ หรือเดินทางมาพบพนักงานอัยการเพื่อร้องเรียน กรณีได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เช่น ซื้อบ้านแล้วไม่ได้รับการโอนกรรมสิทธิ์ ซื้อสินค้าหรือบริการแล้วไม่ได้มาตรฐานหรือไม่ได้คุณภาพ เป็นต้น โดยผู้ร้องเรียนต้องเตรียม หรือส่งเอกสารสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียน เช่น สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สัญญาซื้อขาย สัญญาจะซื้อจะขาย แผ่นพับ โบรชัวร์ โฆษณาสินค้ามาด้วย เพื่อประกอบการพิจารณา

2) พนักงานอัยการจะแจ้งให้ผู้ร้องมาให้ถ้อยคำด้วยตนเอง ณ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อพนักงานอัยการจะได้บันทึกถ้อยคำ

3) เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาเรื่องที่ร้องเรียนแล้ว จะดำเนินการแจ้งนัดคู่กรณี คือผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องเรียน มาพบพนักงานอัยการเพื่อทำการเจรจาไกล่เกลี่ย หากคู่กรณีตกลงกันได้ ก็จะยุติเรื่องร้องเรียน แต่หากตกลงกันไม่ได้ ก็จะจัดหาทนายความอาสาว่าต่าง หรือแก้ต่างให้ตามระเบียบ หรือ

⁵³ ปัจจุบันเป็นสำนักงานอัยการภาค ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 12.

⁵⁴ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค, อัยการกับการคุ้มครองผู้บริโภค, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอัยการสูงสุด, 2557, หน้า 1.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

ผู้ร้องอาจจะดำเนินคดีกับคู่กรณีได้เอง โดยพนักงานอัยการให้คำแนะนำทางกฎหมายได้ หากคู่กรณีไม่มาตามนัดเพื่อไกล่เกลี่ย จะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบว่าผู้ร้องสามารถดำเนินการอะไรได้บ้างต่อไป

ในกรณีที่ผู้ร้อง หรือผู้ขอรับคำปรึกษาอยู่ต่างจังหวัด สามารถติดต่อได้ที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดทุกจังหวัด สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด (สาขา) และศูนย์อัยการคุ้มครองผู้บริโภค โภคภาค 1-9

ต่อมาได้มีกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 ลงวันที่ 29 กันยายน 2549 กำหนดให้มีสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค โภคเป็นส่วนราชการสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมายตามกฎกระทรวง⁵⁷

สำนักงานอัยการสูงสุดได้มีคำสั่งที่ 521/2549 เรื่อง การดำเนินการตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานอัยการสูงสุด ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2549

“ข้อ 1.6 ให้สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สังกัดสำนักงานคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

ข้อ 8. บรรดาจำนวนคดีคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งปวงที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน อัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง 8 ก่อนวันที่คำสั่งนี้มีผลใช้บังคับให้โอนจำนวนคดีและความรับผิดชอบดังกล่าวไป ยังสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่ประชาชน”⁵⁸

ปัจจุบันตามประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่องการแบ่งหน่วยงานและการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2554 ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2554 เป็นต้น ไปนั้น กำหนดให้สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนราชการในสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

⁵⁷ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีคุ้มครองผู้บริโภค ค้นคืน 16 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.ocp.ago.go.th>

⁵⁸ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค, อัยการกับการคุ้มครองผู้บริโภค, หน้า 2.

สำนักงานอัยการสูงสุดจึงเป็นองค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภครวมโดยมีหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุดที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดได้มอบหมายเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่อัยการสูงสุดได้วางไว้

3. หน้าที่ของพนักงานอัยการตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

หน้าที่ของพนักงานอัยการตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร ปัจจุบันแต่ละจังหวัดจะมีองค์กรทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

ในส่วนของสำนักงานอัยการสูงสุด ปัจจุบันจะมีสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด และสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด (สาขา) โดยจะมีอัยการจังหวัดเป็นคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด และเป็นอนุกรรมการผู้มีอำนาจเปรียบเทียบตามความผิดที่เกิดขึ้น ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร มีอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด (สคช.) เป็นประธานคณะอนุกรรมการไต่สวนเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคประจำจังหวัด⁵⁹ และในคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ส่วนใหญ่จะมีผู้แทนของสำนักงานอัยการสูงสุดเข้าร่วมเป็นกรรมการและอนุกรรมการต่าง ๆ อยู่ด้วย เพื่อทำหน้าที่ตามกฎหมาย

3.1 คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ในคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะมีการแต่งตั้งผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค⁶⁰ โดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁶¹

⁵⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 5

⁶⁰พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 มาตรา 9.

⁶¹พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 มาตรา 10.

- 1) พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ
- 2) ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา 36
- 3) แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภค ในการนี้จะระบุชื่อสินค้าหรือบริการ หรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยก็ได้
- 4) ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และพิจารณาวินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง
- 5) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการ
- 6) สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐให้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค
- 7) ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควรหรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา 39
- 8) รับรองสมาคมตามมาตรา 40
- 9) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย
- 10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา นี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอแนะยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้

3.2 คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำกรุงเทพมหานคร

ในคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำกรุงเทพมหานคร จะมีผู้แทนจากสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นอนุกรรมการ โดยคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำกรุงเทพมหานคร จะมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁶²

⁶² คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 10/2551 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2551 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำกรุงเทพมหานคร.

1) รับและพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ที่ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ในเรื่องเกี่ยวกับการถูกเอาเปรียบ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมในการซื้อสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค หรือบริการที่มีการซื้อขายกันในท้องตลาด เพื่อดำเนินการแก้ไข หรือนำเสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พิจารณาใช้อำนาจดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

2) ติดตามและสอดส่องพฤติกรรมของผู้ประกอบการ ซึ่งกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และอาจจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือบริการ

3) ใด ๆ ตามที่เห็นสมควรและจำเป็น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งให้มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการนี้ ตามที่เห็นสมควร

4) สั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดส่งเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีผู้ร้องทุกข์ หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคมาพิจารณาได้ ในการนี้จะเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงด้วยก็ได้

5) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค สอดส่องการปฏิบัติการตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดของพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ดังกล่าว

6) ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และการสร้างเครือข่ายเข้มแข็งของประชาชน เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

7) รายงานผลการปฏิบัติงานในรอบเดือนให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทราบ

3.3 คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด

ในคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด จะมีอัยการจังหวัด เป็นอนุกรรมการ โดยคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด จะมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้⁶³

1) รับและพิจารณาค้นกรองคำร้องทุกข์ที่ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ในเรื่องเกี่ยวกับการถูกเอาเปรียบ

2) หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมในการซื้อสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค หรือบริการที่มีการซื้อขายกันในท้องตลาด เพื่อดำเนินการแก้ไข หรือนำเสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พิจารณาใช้อำนาจดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

⁶³ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 3/2548 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2548 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด.

3) ติดตามและสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และอาจจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือบริการใด ๆ ตามที่เห็นสมควรและจำเป็น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งให้มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการนี้ ตามที่เห็นสมควร

4) สั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดส่งเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีผู้ร้องทุกข์ หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคมาพิจารณาได้ ในการนี้จะเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงด้วยก็ได้

5) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

6) สอดส่องการปฏิบัติการตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดของพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ดังกล่าว

7) ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และการสร้างเครือข่ายเข้มแข็งของประชาชนเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

8) รายงานผลการปฏิบัติงานในรอบเดือนให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทราบ

3.4 คณะอนุกรรมการผู้มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

ในคณะอนุกรรมการผู้มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร จะมีอัยการจังหวัดเป็นอนุกรรมการ ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 โดยให้ดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522⁶⁴

3.5 คณะอนุกรรมการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคประจำจังหวัด

ในคณะอนุกรรมการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคประจำจังหวัดจะมีอัยการจังหวัดประจำกรม สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเป็นประธานอนุกรรมการ และมีผู้แทนสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนประจำจังหวัด เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

⁶⁴คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 6/2528 ลงวันที่ 16 กันยายน 2528 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการผู้มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร และมอบอำนาจในการเปรียบเทียบความผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522.

โดยคณะอนุกรรมการไต่ถามเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเจรจาไต่ถามเรื่องร้องทุกข์ให้แก่ผู้บริโภค หากคู่กรณีไม่ประสงค์และไม่ยินยอมให้ไต่ถาม ให้คณะอนุกรรมการฯ รวบรวมและสอบสวนข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง พร้อมนำเสนอคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในการใช้อำนาจเป็นผู้แทนผู้บริโภคที่ร้องเรียนตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522⁶⁵

3.6 ผู้แทน กรรมการ และอนุกรรมการตามที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากหน้าที่ของพนักงานอัยการซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้งตามกฎหมายแล้วพนักงานอัยการอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้แทน กรรมการ และอนุกรรมการในหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคได้ด้วย เช่น พนักงานอัยการของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานอัยการสูงสุด ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นอนุกรรมการ ในคณะอนุกรรมการพิจารณากำหนดคุณภาพมาตรฐานและหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการปฏิบัติด้านอาหาร ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁶⁶

- 1) พิจารณาจัดทำร่างประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ออกตามพระราชบัญญัติอาหาร
- 2) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไข เกี่ยวกับสถานที่นำเข้า สถานที่ผลิต วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาอาหาร
- 3) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการควบคุมอาหาร การโฆษณา
- 4) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขในการแสดงฉลากอาหาร และฉลากโภชนาการ หรือเป็นผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นคณะทำงานในคณะทำงานพิจารณากำหนดแนวทางเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านยา หรือเครื่องมือแพทย์⁶⁷

ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

- 1) พิจารณาเสนอแนวทางในการควบคุมดูแลการใช้ยา เครื่องมือแพทย์ หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตราย และความเสียหายต่อผู้บริโภค เพื่อการคุ้มครองสิทธิและความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค
- 2) พิจารณาข้อกำหนดของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการดำเนินมาตรการทางกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดอย่างครอบคลุม และสามารถคุ้มครองผู้บริโภคให้เป็นผล

⁶⁵ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 3/2550 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2550 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่ถามเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคประจำจังหวัด.

⁶⁶ คำสั่งคณะกรรมการอาหาร ที่ 1/2548 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม 2548 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ.

⁶⁷ คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ 208/2550 ลงวันที่ 27 เมษายน 2550 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณากำหนดแนวทางเพื่อการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านยา หรือเครื่องมือแพทย์.

3) พิจารณากำหนดแนวทางแก้ไข และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่มีกรอบแนวทางดำเนินการอย่างชัดเจน ที่เป็นภาพรวมของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อจัดทำข้อเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ดังนั้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 พนักงานอัยการจึงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้กฎหมายดังกล่าวนี้สามารถนำไปใช้เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม

4. อำนาจและหน้าที่พนักงานอัยการในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค

การที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้นั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ เพื่อให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ เช่นการฟ้องคดีต่อศาลการดำเนินคดีในศาลแทนผู้บริโภคซึ่งได้รับความเดือดร้อน หรือความเสียหาย ต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย จากการบริโภคสินค้าและบริการได้

4.1 กฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานอัยการในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค มีดังต่อไปนี้

4.1.1 พระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553

บทบาทของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 11 ได้บัญญัติไว้ว่า “ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็นทนายแผ่นดินประจำศาลต่าง ๆ นอกจากศาลทหารตามกรอบอัตราค่าจ้างที่ ก.อ. กำหนดตามความจำเป็นและเหมาะสม”⁶⁸

เหตุที่พนักงานอัยการต้องมีภารกิจในการเป็นทนายแผ่นดินนั้น เนื่องจากพนักงานอัยการเป็นข้าราชการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐและประชาชนในการปกป้องรักษาประโยชน์แห่งสาธารณะและรัฐ มิได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อเอกชนหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เป็นการกระทำหน้าที่เพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 โดยในส่วนของกรให้ความคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 14 (3) โดยกำหนดว่า ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลหน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคในศาล

⁶⁸พระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 11 มีผลใช้บังคับ 8 ธันวาคม 2553.

หรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการที่ปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ⁶⁹

จากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14 (3) ดังกล่าวนี้นักงานอัยการจึงมีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งแทนแทนผู้บริ โภค โดยเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ เนื่องจากพนักงานอัยการมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริ โภค โดยการแต่งตั้งจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริ โภค ให้มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีแทนผู้บริ โภค ได้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริ โภค พ.ศ.2522 มาตรา 39

4.1.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริ โภค พ.ศ.2522

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริ โภค พ.ศ.2522 คือ ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริ โภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริ โภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้ เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นกระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาอันและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริ โภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริ โภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับกลุ่มผู้บริ โภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริ โภค เพื่อให้ผู้บริ โภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริ โภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น⁷⁰

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริ โภค พ.ศ.2522 เป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้บริ โภคโดยตรง มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริ โภคด้านการโฆษณา การคุ้มครองผู้บริ โภคด้านฉลาก คุ้มครองผู้บริ โภคด้านสัญญา และการคุ้มครองผู้บริ โภคด้านอื่น ๆ ได้แก่ คุ้มครองผู้บริ โภคด้านสินค้าอันตราย และการดำเนินคดีแทนผู้บริ โภคที่ถูกละเมิดสิทธิ โดยในมาตรา 10

⁶⁹ พระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 มีผลใช้บังคับ 8 ธันวาคม 2553.

⁷⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริ โภค พ.ศ.2522.

กำหนดให้ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา 39

มาตรา 39 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาลให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

จากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 ดังกล่าวนี้ ได้กำหนดให้ประธานกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มีคำสั่งแต่งตั้ง “พนักงานอัยการ” เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเห็นว่าการดำเนินคดีจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม จึงทำให้พนักงานอัยการมีบทบาทและหน้าที่ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้

4.1.3 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 นี้มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้นในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกรัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้ เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของ

ประเทศ สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ หันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น⁷¹ โดยมีเหตุผลที่สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 19 กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องคดีและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 19 กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องคดีและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ ทำให้พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้แต่งตั้ง มีอำนาจฟ้องคดีและดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้

4.1.4 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นี้ มีเหตุผลในการประกาศใช้คือ โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับการที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้า โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม⁷² ซึ่งจะมีเหตุผลที่สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551

⁷¹พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551.

⁷²พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551.

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10 กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10 กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ ทำให้พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้แต่งตั้ง มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้

4.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อดำเนินคดีแทนผู้บริโภคของพนักงานอัยการ

การที่พนักงานอัยการจะเข้าดำเนินคดีแพ่งแทนผู้บริโภคในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ได้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 มีหลักเกณฑ์การพิจารณาได้ดังนี้⁷³

4.2.1 ผู้ที่ร้องขอให้ดำเนินคดีแทน

ต้องเป็นผู้บริโภคตามความหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 กล่าวคือ ผู้บริโภค หมายความว่าผู้ซื้อหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

4.2.2 มีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

หมายถึงกรณีผู้ประกอบการเป็นฝ่ายผิดสัญญา เท่ากับเป็นการกระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และรวมถึงกรณีผู้ประกอบการทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างก็ได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

⁷³ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค, หน้า 26-27.

4.2.3 การดำเนินคดีจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภครวม

โดยพิจารณาจาก

1) ลักษณะของการประกอบธุรกิจ การประกอบธุรกิจใดที่แม้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคเพียงรายเดียวแต่มีพฤติการณ์ที่เห็นได้ว่าหากผู้ประกอบการยังคงประกอบธุรกิจลักษณะนั้นต่อไปอาจทำให้ผู้บริโภครายอื่น ๆ ได้รับความเสียหายด้วย

2) ผลของการดำเนินคดีแทนผู้บริโภครายใดนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคอื่น ๆ ที่ยังมีใ้ได้มาร้องขอตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งสามารถยื่นคำร้องขอให้ดำเนินคดีในภายหลังได้

ในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคของพนักงานอัยการตามมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กรณีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (คคบ.) เห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค เมื่อได้รับคำร้องจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ และการดำเนินคดีนั้นจะต้องเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจแต่งตั้ง “พนักงานอัยการ” หรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล โดยมีเอกสารสำคัญดังต่อไปนี้

(1) คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 1/2541 ลงวันที่ 20 มกราคม 2541 เรื่องแต่งตั้งพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค

(2) คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 368/2540 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2540 มอบหมายให้ นายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

(3) หนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ด่วนที่สุด ที่ อส 0017/00313 ลงวันที่ 14 มกราคม 2541 เรื่องหารือการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

(4) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แจ้งไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ตามหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร 0109/1401 ลงวันที่ 26 มกราคม 2541

(5) รายงานการประชุมคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ครั้งที่ 1/2541 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2541 เรื่องการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

4.3 คำอธิบายเกี่ยวกับอำนาจฟ้องของโจทก์

ในการบรรยายคำฟ้องคดีผู้บริโภค กรณีที่พนักงานอัยการฟ้องคดีแพ่งแทนผู้บริโภค จะมีการบรรยายเกี่ยวกับอำนาจฟ้องของโจทก์โดยจะมีรายละเอียดดังนี้

“คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จัดตั้งขึ้นตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจและดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรหรือมีผู้ร้องขอ โดยนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มอบหมายให้นายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการ ซึ่งในการดำเนินคดีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ในการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้ทำละเมิดสิทธิของบริโภคในศาล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 9, 10 และ 39 ตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 1/2541 ลงวันที่ 20 มกราคม 2541 เรื่องแต่งตั้ง “พนักงานอัยการ” ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค, รายงานการประชุมคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ครั้งที่ 1/2541 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2541 เรื่องการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 368/2540 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2540 มอบหมายให้นายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

การแต่งตั้งพนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากอัยการสูงสุดแล้ว ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ด่วนที่สุด ที่ อส 0017/00313 ลงวันที่ 14 มกราคม 2541 และเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้แจ้งคำสั่งแต่งตั้งพนักงานอัยการไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ตามหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร 0109/1401 ลงวันที่ 26 มกราคม 2541⁷⁴

การบรรยายคำฟ้องในคดีแพ่งดังกล่าวพนักงานอัยการจะยึดถือเป็นแนวทางในการบรรยายไว้ในแบบฟอร์มคำฟ้องคดีผู้บริโภค

⁷⁴สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค, หน้า 19

5. การดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการ

5.1 การดำเนินการของพนักงานอัยการก่อนฟ้อง

5.1.1 การพิจารณาตรวจสอบสำนวนในเบื้องต้น

1) ตรวจสอบสถานะของบุคคลที่จะดำเนินคดี⁷⁵ ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลดังกล่าวถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วหรือไม่ หากเป็นบุคคลที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ผู้บริโภคจะต้องไปยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายภายในกำหนด 2 เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 91 หรือหากกรณีมีการร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายใน 1 เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งแต่งตั้งผู้ทำแผนตามมาตรา 10/26

(2) หากเป็นกรณีที่เป็นนิติบุคคลควรตรวจสอบว่ามีการจดทะเบียนเลิกและชำระหนี้บัญชีเสร็จหรือไม่

(3) เป็นบริษัทร้างที่นายทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียนการค้าหรือไม่ ซึ่งหากมีการขีดชื่อออกจากทะเบียนจะทำให้บริษัทหมดสภาพการเป็นนิติบุคคลก็จะไม่อาจถูกฟ้องคดี⁷⁶ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลให้จัดซื้อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท กลับคืนสู่ทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/4

2) การพิจารณาเรื่องอายุความและระยะเวลาทางกฎหมาย

(1) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ก. คดีละเมิด อายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448

ข. คดีผิดสัญญา อายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30

⁷⁵ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค, กรุงเทพมหานคร:สำนักงานอัยการสูงสุด, 2557, หน้า 35-41

⁷⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/1, 1273/4 และคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 5/2544 วันที่ 7 กันยายน 2544

ค. คดีความรับผิดชอบ เรื่องชำรุดบกพร่อง อายุความ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474

ง. ฟ้องเรียกเงินคืนเมื่อบอกเลิกสัญญา คู่สัญญากลับคืนสู่ฐานะเดิม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 วรรคหนึ่ง ในเรื่องการคืนเงินอันเกิดจากการเลิกสัญญา ไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะต้องใช้อายุความ 10 ปี นับแต่วันบอกเลิกสัญญา

จ. ฟ้องเรียกให้ผู้รับประกันภัยใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต กฎหมายไม่ได้บัญญัติเรื่องอายุความฟ้องร้องไว้ดังเช่นการประกันวินาศภัย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 882 ต้องใช้อายุความทั่วไปมีกำหนด 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30

ฉ. ฟ้องให้ชำระหนี้ตามบัตรเครดิต มีอายุความ 2 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34(7)

(2) ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551

ก. ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภค หรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 13

ข. ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ไม่นับในระหว่างนั้น จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิก ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 14 และระยะเวลาตามที่กำหนดไว้พระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความร้องขอศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 15

(3) ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

ก. การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 12

ข. ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหาย หรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

ค. ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหาย หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ไม่นับระหว่างนั้น จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 13

3) คดีอยู่ในอำนาจของศาลใด

ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 2 ถึงมาตรา 10 มีดังนี้

(1) ศาลแขวง ทунทรัพย์ไม่เกินสามแสนบาท⁷⁷ แต่เมื่อคำนวณดอกเบี้ยจนถึงวันยื่นฟ้องแล้วเกินสามแสนบาท ก็ต้องฟ้องยังศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดต่อไป

(2) ศาลจังหวัด

(3) ศาลแพ่ง

กรณีผู้บริโภค หรือคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ฟ้องผู้ประกอบการ หลังวันที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มีผลใช้บังคับ การฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจยังคงเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กล่าวคือ กรณีคำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนา หรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้น ไม่ว่าจะจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ ตามมาตรา 4(1) มีข้อพิจารณาดังนี้⁷⁸

1. การเสนอคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนา ในเรื่องภูมิลำเนานี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁷⁹ ได้แบ่งออกเป็น ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา และภูมิลำเนาของนิติบุคคล มีข้อพิจารณาดังนี้

1) ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 37 ได้วางหลักเกณฑ์เรื่องภูมิลำเนาบุคคลธรรมดาไว้ว่า ได้แก่นั่นอันบุคคลนั้นมีสถานะที่อยู่เป็นหลักแหล่งสำคัญ ซึ่งบุคคลอาจมีภูมิลำเนามากกว่าหนึ่งแห่งก็ได้ กรณีที่จำเลยมีภูมิลำเนาหลายแห่ง โจทก์อาจฟ้องจำเลยต่อศาลใดศาลหนึ่งที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจได้

⁷⁷ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17.

⁷⁸ ศรีชัย สิริกุล, เขตอำนาจศาลแพ่ง, รพี 55, กรุงเทพมหานคร:ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2555, หน้า 47.

การเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนาบุคคลธรรมดาอาจเปลี่ยนแปลง
ภูมิลำเนาได้ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 41 คือ มีการ
ย้ายถิ่นที่อยู่ และเจตนาปรากฏชัดแจ้งว่าจะเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนา มีข้อสังเกตว่า

(1) ถ้าจำเลยแจ้งย้ายชื่อออกจากทะเบียนบ้าน แต่กลับไม่แจ้ง
ย้ายชื่อทะเบียนบ้านที่แจ้งไว้แล้ว กรณีเช่นนี้ยังถือไม่ได้ว่ามีเจตนาชัดแจ้งว่าจะเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนา
ต้องถือว่าจำเลยยังมีภูมิลำเนาตามที่อยู่เดิม

(2) หากจำเลยเพียงแต่ย้ายออกจากบ้านไป เพราะกลัวถูกลอบ
ทำร้าย โดยยังไม่ได้ย้ายชื่อออกจากทะเบียนบ้านด้วย กรณีเช่นนี้ยังถือไม่ได้ว่ามีเจตนาชัดเจนว่าจะ
เปลี่ยนแปลงภูมิลำเนา ต้องถือว่าจำเลยยังมีภูมิลำเนาตามเดิม

(3) การที่ทางราชการจำหน่ายชื่อจำเลยออกจากทะเบียนบ้าน
แล้วไปลงชื่อในทะเบียนคนบ้านกลาง ไม่เป็นการเปลี่ยนภูมิลำเนา ถือว่าจำเลยมีภูมิลำเนาตาม
ทะเบียนบ้านเดิม

(4) ภูมิลำเนาของบุคคลผู้ที่ถูกจำคุกนั้น ประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 47 บัญญัติให้ภูมิลำเนาของบุคคลที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาล
หรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น ได้แก่ เรือนจำหรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะ
ได้รับการปล่อยตัว

2) ภูมิลำเนาของนิติบุคคล ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 68 และมาตรา 69 ได้วางหลักเกณฑ์เรื่องภูมิลำเนาของนิติบุคคลไว้ว่า ได้แก่ ถิ่นอันเป็นที่ตั้ง
สำนักงานใหญ่ หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งที่ทำการ หรือถิ่นอันเลือกเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับ
หรือตราสารจัดตั้ง ในกรณีนิติบุคคลมีที่ตั้ง ที่ทำการหลายแห่ง หรือสำนักงานสาขา ให้ถือว่าถิ่นที่ตั้ง
ของที่ทำการหรือของสำนักงานสาขา เป็นภูมิลำเนาในส่วนกิจการอันได้กระทำ ณ ที่นั้นด้วยมี
ข้อพิจารณา

(1) สำนักงานสาขาเป็นภูมิลำเนาของนิติบุคคลด้วยนั้น เฉพาะ
ในส่วนกิจการที่ได้กระทำ ณ สำนักงานสาขานั้น

(2) หากปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนาจำเลยภายหลังที่
โจทก์เสนอคำฟ้องแล้ว คดีก็ยังคงอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้นนั้น ที่จะพิจารณาพิพากษาต่อไปได้

3) กรณีที่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรขณะยื่นฟ้อง
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3(2) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติม
นอกเหนือจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อประโยชน์ในการเสนอคำฟ้อง โดยให้ถือว่า
เป็นภูมิลำเนาของจำเลยที่จะยื่นฟ้องต่อศาลตามที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(1) ถ้าจำเลยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ใดในราชอาณาจักรภายในกำหนด 2 ปีก่อน วันที่มีการเสนอคำฟ้อง ให้ถือว่าที่นั้นเป็นภูมิลำเนาของจำเลย

(2) ถ้าจำเลยประกอบหรือเคยประกอบกิจการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในราชอาณาจักรไม่ว่าโดยตนเอง หรือตัวแทน หรือโดยมีบุคคลหนึ่งบุคคลใด เป็นผู้ติดต่อในการประกอบกิจการนั้นในราชอาณาจักร ให้ถือว่าสถานที่ที่ใช่หรือเคยใช้ประกอบกิจการ หรือติดต่อดังกล่าว หรือสถานที่อันเป็นที่อยู่ของตัวแทนหรือของผู้ติดต่อในวันที่มีการเสนอคำฟ้อง หรือภายในกำหนด 2 ปี ก่อนนั้นเป็นภูมิลำเนาของจำเลย

2. การเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มูลคดีเกิด คำว่ามูลคดีเกิด หมายถึง ต้นเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้เกิดอำนาจฟ้อง หรือต้นเหตุอันเป็นที่มาของคำฟ้อง จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามูลคดีทางแพ่งอาจเกิดจาก

1) คำฟ้องที่เกิดจากมูลสัญญา ถือว่าเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้เกิดอำนาจฟ้องเกิดขึ้น ณ สถานที่ที่เกิดสัญญา ซึ่งสัญญาย่อมเกิดขึ้นในเวลาและสถานที่ที่คำเสนอคำสนองถูกต้องตรงกัน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 2 ได้วางหลักเกณฑ์สถานที่เกิดสัญญา แยกพิจารณา ดังนี้

(1) สัญญาที่ทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้าโดยมิได้ระบุระยะเวลา ให้ทำคำสนองนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 356 บัญญัติว่า เสนอ ณ ที่ใดเวลาใดก็ย่อมจะสนองรับได้แต่ ณ ที่นั้นเวลานั้น ดังนั้นสัญญาจึงเกิดขึ้นที่สถานที่ผู้ทำคำเสนอและผู้สนองทำคำสนอง ในเวลาและสถานที่เดียวกัน มูลคดีจึงเกิดขึ้นในสถานที่แห่งเดียวกัน

นอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 356 ตอนท้ายให้ใช้ตลอดถึงการทำคำเสนอและคำสนองทางโทรศัพท์ด้วย

(2) สัญญาระหว่างบุคคลที่อยู่ห่างโดยระยะทาง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 356 วรรคหนึ่งได้บัญญัติไว้ว่าสัญญาระหว่างบุคคลที่อยู่ห่างโดยระยะทางย่อมเกิดเป็นสัญญาขึ้นเมื่อคำบอกกล่าวสนองอาจกระทำโดยชัดแจ้ง หรือการกล่าวสนองรับโดยปริยายก็ได้ ได้แก่ สถานที่รับมอบสินค้าเป็นสถานที่มูลคดีเกิดขึ้น

(3) สัญญาที่กฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือ มิฉะนั้นสัญญานั้นเป็นโมฆะ เช่นสัญญาเช่าซื้อ สัญญาดังกล่าวจะเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญากันเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญา สถานที่ทำหนังสือ สัญญาลงลายมือชื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย จึงเป็นที่มูลคดีเกิด ถ้าผู้เช่าซื้อและผู้ให้เช่าซื้อลงลายมือชื่อในหนังสือสัญญา เช่น ชื่อต่างสถานที่กัน ถือว่ามูลคดีเกิดขึ้นทั้งสองสถานที่

(4) สัญญาบางประเภท การพิจารณาว่ามูลคดีเกิดขึ้น ณ ที่ใด จะต้องพิจารณาเป็นรายสัญญา

2) คำฟ้องที่เกิดจากมูลละเมิด ถือว่าเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้เกิดอำนาจฟ้องเกิดขึ้น ณ สถานที่ที่เกิดการกระทำละเมิด

3) คำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หมายถึง คำฟ้องที่โจทก์มุ่งหมายจะบังคับเอาอสังหาริมทรัพย์ขึ้นไต่ โดยเจาะจง หรือคดีที่ต้องพิเคราะห์ถึงความเป็นอยู่ของอสังหาริมทรัพย์ขึ้นไต่ โดยเฉพาะ เช่น ฟ้องบังคับจำนอง ฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกออกจากที่ดิน หรือฟ้องขอให้ผู้ปลูกหรือรุกกล้าเข้ามาในที่ดินหรือถอนไป⁷⁹ เป็นต้น

จากหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ทวิ คดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น (1) คำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ (2) คำฟ้องอสังหาริมทรัพย์เกี่ยวกับสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ (3) คำฟ้องเกี่ยวกับประโยชน์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์โดยตรง ส่วนการฟ้องเรียกเงินมัดจำและค่าเสียหายตามสัญญาจะซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ไม่ได้บังคับกับอสังหาริมทรัพย์โดยตรง จึงเป็นคำฟ้องที่ไม่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

คำฟ้องที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ทวิ บัญญัติให้โจทก์มีสิทธิที่จะเลือกยื่นฟ้องต่อศาลต่อไปนี้ คือ (1) ศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ หรือ (2) ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนา

กรณีผู้ประกอบธุรกิจฟ้องผู้บริโภคนั้นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 กล่าวคือ ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว

5.1.2 การรวบรวมพยานหลักฐาน

เอกสารที่ต้องใช้ในคดีผู้บริโภคทุกคดี ได้แก่⁸⁰

1) คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 1/2541 ลงวันที่ 20 มกราคม 2541 เรื่องแต่งตั้งพนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล ลงนามโดยนายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

⁷⁹คำพิพากษาฎีกาที่ 1783/2527 ประชุมใหญ่.

⁸⁰สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค, หน้า 42-43.

2) คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่มอบหมายให้นายสุวิทย์ คุณกิตติ เป็นประธาน กรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

3) หนังสือที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแจ้งไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ศาลทราบถึงการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค

4) บันทึกคำร้องเรียนของผู้บริโภค

5) รายงานการประชุมของคณะอนุกรรมการพิจารณาถ้อยแถลงเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคฯ

6) รายงานการประชุมของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีมติมอบให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแพ่งแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่กระทำละเมิดสิทธิต่อผู้บริโภค

เอกสารที่ต้องใช้ในสัญญา ได้แก่

1) หนังสือมอบอำนาจของผู้บริโภคมอบอำนาจให้เลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (ลคบ.) บอกละเมิดสัญญา

2) สัญญาฉบับพิพาท และเอกสารต่อเนื่อง

3) เอกสารสิทธิของอสังหาริมทรัพย์รายพิพาท

4) หลักฐานการชำระเงิน

5) เอกสารติดต่อในทางธุรกิจของผู้ประกอบการ

6) หนังสือรับรองเป็นนิติบุคคลของผู้ประกอบการ

7) หนังสือบอกละเมิดสัญญา

เอกสารที่ต้องใช้ในคดีละเมิด ได้แก่

1) สำเนาบันทึกประจำวัน การแจ้งเหตุ การเปรียบเทียบปรับ

2) พยานวัตถุ

3) ภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุ ทรัพย์สินที่เสียหาย

4) หลักฐานการคิดคำนวณค่าเสียหาย

5.1.3 การทำความเข้าใจและคำสั่งของพนักงานอัยการ

ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 กำหนดให้บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดระเบียบบริหารราชการ การแบ่งส่วนราชการ และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ และการอื่นใดที่ใช้บังคับกับพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่ง

พระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการอัยการ (ก.อ) หรือของอัยการสูงสุดที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ดังนั้นระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ยังมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าคณะกรรมการอัยการจะมีคำสั่งออกระเบียบการดำเนินคดีแพ่งใหม่ ในการบันทึกความเห็นและคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้บันทึกความเห็นและคำสั่งไว้ในแบบความเห็นและคำสั่ง (อ.ก.4)⁸¹

การตรวจพิจารณาสำนวน ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนตรวจพิจารณาในประเด็นแห่งคดีที่สำคัญ เช่น เขตอำนาจ อายุความ ความประสงค์ของตัวความ ข้ออ้าง ข้อเถียงพยานหลักฐานประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย และอื่นๆ ที่จำเป็นในการวินิจฉัยและดำเนินคดี⁸² หากคดีมีพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงพอวินิจฉัยได้ ให้วินิจฉัยว่าควรรับดำเนินคดีหรือไม่ควรรับดำเนินคดี แต่หากพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงไม่เพียงพอที่จะวินิจฉัยและดำเนินคดีได้ให้พิจารณาสั่งให้รวบรวมพยานหลักฐานแล้วแจ้งให้ตัวความดำเนินการต่อไป

ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนหรือพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนผู้รับผิดชอบ ทำความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาสั่ง หากพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนหรือพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนผู้รับผิดชอบ มีอำนาจสั่งคดีนั้น ได้อยู่แล้วให้เสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบก่อนดำเนินการต่อไป

อำนาจสั่งคดีของพนักงานอัยการ มีกำหนดไว้ดังนี้⁸³

1) อธิบดี มีอำนาจออกคำสั่งรับว่าต่างหรือแก้ต่างและตรวจร่างคำฟ้องหรือคำให้การคดีที่มีทุนทรัพย์เกินกว่าสี่ล้านบาทขึ้นไป

2) รองอธิบดี มีอำนาจออกคำสั่งรับว่าต่างหรือแก้ต่างและตรวจร่างคำฟ้องหรือคำให้การคดีที่มีทุนทรัพย์เกินกว่าสี่ล้านบาทขึ้นไป แต่ไม่เกินสี่ล้านบาทแล้วเสนออธิบดีเพื่อทราบ

3) อัยการพิเศษฝ่ายและอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งเขต มีอำนาจออกคำสั่งรับว่าต่างหรือแก้ต่างและตรวจร่างคำฟ้องหรือคำให้การคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสี่ล้านบาทแล้วเสนอรองอธิบดีเพื่อทราบ

⁸¹ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 13.

⁸²ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ14.

⁸³ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 21

4) อัยการจังหวัด มีอำนาจออกคำสั่งรับว่าต่างหรือแก้ต่าง ตรวจร่างคำฟ้องหรือคำให้การ และทำคำฟ้องหรือคำให้การคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาทแล้วเสนออัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งเขตเพื่อทราบ เว้นแต่คดีที่ต้องดำเนินการในศาลเยาวชนและครอบครัว

เมื่ออธิบดีเห็นสมควร จะสั่งการเป็นอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวใน(1),(2),(3) ก็ได้ แต่ต้องรายงานให้สำนักงานอัยการสูงสุดทราบ

5) อัยการชั้น 6 มีอำนาจออกคำสั่งรับว่าต่างหรือแก้ต่าง และทำคำฟ้องหรือคำให้การคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินเจ็ดล้านบาท แล้วเสนออัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งเขตเพื่อทราบ

6) อัยการชั้น 5 มีอำนาจออกคำสั่งรับว่าต่างหรือแก้ต่าง และทำคำฟ้องหรือคำให้การคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท แล้วเสนออัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งเขตเพื่อทราบ

7) อัยการชั้น 4 มีอำนาจออกคำสั่งรับว่าต่างหรือแก้ต่าง และทำคำฟ้องหรือคำให้การคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองล้านบาท แล้วเสนออัยการพิเศษฝ่ายหรืออัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งเขตหรืออัยการจังหวัดเพื่อทราบ

พนักงานอัยการตั้งแต่ชั้น 4 ขึ้นไปมีอำนาจออกคำสั่งรับว่าต่างหรือแก้ต่างคดีไม่มีทุนทรัพย์ เมื่อมีคำสั่งแล้วให้เสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ

สำหรับการดำเนินคดีแพ่งตามมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่า การดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการหรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

เมื่อพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค มีเพียงหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาลตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมอบหมายดังกล่าว ดังนั้นสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภคจึงมีความเห็นว่า

การดำเนินคดีแพ่งตามมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ไม่อาจนำระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ในส่วนเกี่ยวกับการรับหรือไม่รับว่าต่างและแก้ต่างได้ การทำความเข้าใจและคำสั่งของพนักงานอัยการในแบบความเห็นและคำสั่ง (อ.ก.4) ควรทำคำสั่ง ว่า “พิจารณาแล้วเห็นว่า พนักงานอัยการ ในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีหน้าที่ผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 ดำเนินคดีในศาลตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มอบหมาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง จึงเห็นควรรับว่าต่าง ให้ฟ้อง (จำเลย) ตามมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค”

5.1.4 การแจ้งฐานะคดี

การแจ้งฐานะคดีและการไม่รับว่าต่างคดี ในคดีว่าต่างที่พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนพิจารณาเห็นว่ารูปคดีเสียเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น คดีขาดอายุความ คดีขาดพยานหลักฐานอันเป็นสาระสำคัญ หรือกรณีที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องรับผิดชอบ ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเสนอความเห็นควรแจ้งฐานะคดีตามลำดับชั้นถึงอธิบดี เมื่ออธิบดีเห็นพ้องด้วยก็ให้แจ้งฐานะคดีไปยังตัวความก่อนยื่นฟ้องคดี

คดีระหว่างส่วนราชการกับเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจกับเอกชน หากพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรรับดำเนินคดีให้แจ้งฐานะคดีพร้อมด้วยเหตุผลที่จะไม่รับดำเนินคดีให้ตัวความทราบ หากตัวความยังขอให้ดำเนินคดีต่อไปและอธิบดีไม่เห็นด้วยกับตัวความ ให้ส่งสำนวนไปยังสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการยุติในการดำเนินคดีแพ่งของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานคดีอัยการสูงสุดพิจารณาเสนออัยการสูงสุด

คดีใดจะขาดอายุความฟ้องร้อง ให้รีบแจ้งฐานะคดีพร้อมแจ้งตัวความให้ส่งเงินค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีโดยเร็ว และให้ดำเนินการฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความโดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาการแจ้งฐานะคดีของตัวความ⁸⁴

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีคุ้มครองผู้บริโภคมีความเห็นว่าเนื่องจากการดำเนินคดีแพ่งตามมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 39 พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค มีเพียงหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาลตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมอบหมายดังกล่าว อีกทั้งมีหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส 0005/ว305 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2555 เรื่องการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการ ได้แจ้งว่าหากมีการแจ้งความเห็นเกี่ยวกับฐานะคดีไปยังคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว และคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคยังยืนยันให้ฟ้องคดี โดยเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

⁸⁴ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 25.

พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอีกด้วย⁸⁵

ดังนั้น หากพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนพิจารณาเห็นว่า รูปคดีเสียเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง เช่นคดีขาดอายุความ คดีขาดพยานหลักฐานอันเป็นสาระสำคัญ หรือกรณีที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องรับผิดชอบ หรือเป็นความเห็นที่แตกต่างจากมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเสนอความเห็นควรแจ้งฐานะคดีตามลำดับชั้นถึงอธิบดี เมื่ออธิบดี

เห็นพ้องด้วยก็ให้แจ้งฐานะคดีไปยังตัวความก่อนฟ้องคดี สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภคจึงมีความเห็นว่าควรส่งเอกสารหลักฐานต่าง ๆ คืน และแจ้งฐานะคดีเพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค นำเรื่องเสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อพิจารณาทบทวนมติ หากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคยังคงยืนยันตามมติเดิม กรณีไม่สามารถนำระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 25 วรรคสอง หรือไม่รับว่าต่างได้

5.2 การดำเนินคดีของพนักงานอัยการในชั้นพิจารณาของศาล

5.2.1 การดำเนินคดีก่อนวันนัดพิจารณา

เมื่อพนักงานอัยการได้ดำเนินการมาถึงขั้นตอนการยื่นฟ้องคดีแพ่งต่อศาลแล้ว กระบวนการในชั้นพิจารณาของศาลมีดังต่อไปนี้⁸⁶

1) การยื่นคำฟ้องหรือคำร้อง

ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องต่อพนักงานรับฟ้องของศาล พนักงานอัยการจะต้องมีสำเนาให้ครบจำนวนจำเลยที่ฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 82

2) การส่งหมายเรียกสำเนาคำฟ้องและคำคู่ความ

เมื่อศาลสั่งรับคำฟ้องแล้ว ศาลกำหนดวันนัดพิจารณา และออกหมายเรียกจำเลยให้มาศาลตามกำหนดนัดเพื่อการไต่ถามสืบพยานในวันเดียวกัน โดยให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องหรือสำเนาบันทีกคำฟ้องให้จำเลย และสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือก่อนวันนัดพิจารณาตามวรรคหนึ่งก็ได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 24

⁸⁵สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค, หน้า 47.

⁸⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 60.

การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลย ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 16 ศาลอาจมีสั่งให้ส่งโดย 2 วิธี คือ

- (1) ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ
- (2) โดยทางเจ้าพนักงานศาลก็ได้ ในกรณีที่ส่งโดยทางเจ้าพนักงานศาล ศาลจะต้องมีคำสั่งให้ปิดหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องอย่างเดียวกันนั้น (ทางปฏิบัติจะส่งโดยทางเจ้าพนักงานศาล)

ทั้งนี้ศาลอาจยื่นหรือขยายระยะเวลาให้มีผลใช้ได้ก่อนหรือหลังครบกำหนดสิบห้าวันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 79 ก็ได้⁸⁷

การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องนั้น ให้ส่งคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติและผลแห่งการที่ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาให้จำเลยทราบด้วย ตามแบบที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนด⁸⁸

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใด หรือการแจ้งวันนัด คำสั่งของศาลหรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่ความหรือบุคคลอื่นใดในคดีผู้บริโภคซึ่งปกติจะต้องดำเนินการโดยทางเจ้าพนักงานศาลนั้น ศาลอาจสั่งให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนความสะดวกรวดเร็ว ความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำการติดต่อ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 16

การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอย่างอื่นที่มีใช้หมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง หรือการแจ้งวันนัด คำสั่งศาล หรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่ความหรือบุคคลอื่นใด ให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เว้นแต่กรณีจำเป็นเร่งด่วนและเป็นการแจ้งไปเพื่อทราบ จะแจ้งข้อความทางโทรศัพท์ก็ได้ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการต้องบันทึกเรื่องที่แจ้ง วันเวลาที่ดำเนินการ รวมทั้งชื่อผู้รับไว้ให้ปรากฏในรายงานเจ้าหน้าที่⁸⁹ ในทางปฏิบัติ หากจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่จะยื่นฟ้อง สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภคจะยื่นคำแถลงปิดหมายและสำเนาคำฟ้องไปพร้อมกับการยื่นคำฟ้องโดยแนบสำเนาทะเบียนราษฎร (กรณีจำเลยเป็น

⁸⁷ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ข้อ 10.

⁸⁸ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ข้อ 11.

⁸⁹ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ข้อ 12।

บุคคลธรรมดา) หรือหนังสือรับรองนิติบุคคล (กรณีจำเลยเป็นนิติบุคคล) จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งสำเนาทะเบียนราษฎร์ หรือหนังสือรับรองนิติบุคคลดังกล่าว ต้องใช้ยื่นต่อศาลภายใน 30 วันนับแต่วันขอคัด หากเกินกำหนดดังกล่าวจะต้องขอคัดใหม่

กรณีมีจำเลยหลายคน จำเลยบางคนมีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตอำนาจศาลที่จะยื่นฟ้อง จะต้องยื่นคำแถลงปิดหมายและสำเนาคำฟ้องข้ามเขต และขอให้ศาลดำเนินการนำส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ให้แก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาดังกล่าว รวมถึงได้วางเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการนำส่งด้วยแล้ว

กรณีไม่สามารถส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยได้ พนักงานเดินหมายจะรายงานต่อศาลว่าไม่พบภูมิลำเนาของจำเลย ศาลจะมีคำสั่งให้รอโจทก์แถลงสำนักงานอัยการฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภคจะทำหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ดำเนินการตรวจสอบที่อยู่จำเลย พร้อมจัดทำแผนที่ประกอบ เพื่อยื่นคำแถลงปิดหมายและสำเนาคำฟ้องอีกครั้งหนึ่ง แต่หากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตรวจสอบแล้ว ไม่พบที่อยู่ของ จำเลย ต้องยื่นคำแถลงขอประกาศหนังสือพิมพ์ คำแถลงต้องบรรยายถึงว่าได้ทำการตรวจสอบที่ตั้งภูมิลำเนาของจำเลยแล้ว ไม่พบที่อยู่ดังกล่าว ทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยมีที่อยู่อื่น จึงถือว่าจำเลยไม่มีภูมิลำเนาแน่นอน การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยโดยวิธีธรรมดาไม่สามารถกระทำได้ ขอศาลได้โปรดมีคำสั่งให้ส่งคำฟ้องโดยวิธีประกาศหนังสือพิมพ์

3) การกำหนดวันนัดพิจารณา

การกำหนดวันนัดพิจารณาต้องกำหนดโดยเร็ว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 24 แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง⁹⁰ โดยในวันนัดพิจารณานัดแรกศาลจะนัดไต่ถามข้อให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน ในกรณีส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยไม่ได้ และต้องมีการส่งใหม่ ศาลอาจมีคำสั่งให้เลื่อนวันนัดพิจารณาออกไปได้แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่มิคำสั่งดังกล่าว⁹¹

ในทางปฏิบัติ นัดแรกจะเป็นนัดไต่ถามข้อให้การ และสืบพยาน ซึ่งศาลจะดำเนินการไต่ถามข้อให้การประณอมข้อพิพาท ถ้าสามารถตกลงประนีประนอมยอมความกันได้ ศาลจะจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความและมีคำพิพากษาตามสัญญาดังกล่าว กรณีที่ผู้เสียหายมาศาลให้ผู้เสียหายลงชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความ หากผู้เสียหายไม่มาศาล จะต้องยื่นคำร้องขอ

⁹⁰ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ข้อ 9

⁹¹ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ข้อ 10

เลื่อนคดีต่อศาลเพื่อนัดสอบถามผู้เสียหายว่าประสงค์จะประนีประนอมตามเงื่อนไขหรือไม่ แต่หากไม่สามารถประนีประนอมยอมความกันได้ ศาลอาจจะให้ทำการสืบพยานในทันที หรืออาจจะกำหนดวันว่างตรงกันเพื่อนัดสืบพยานในภายหลังก็ได้

4) การยื่นคำให้การแก้คดี

จะต้องคอยตรวจสอบว่าเจ้าหน้าที่แผนกเดินหมายส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยได้เมื่อวันใด ทางปฏิบัติศาลจะมีคำสั่งให้ปิดหมาย

ในกรณีปิดหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ณ ภูมิลำเนาของจำเลย จะมีผลถือว่าจำเลยได้รับหมายเรียกสำเนาคำฟ้องก็ต่อเมื่อพ้นกำหนด 15 วัน นับแต่วันปิดหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ณ ภูมิลำเนา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 79

สิทธิของจำเลยในการยื่นคำให้การ จำเลยมีสิทธิจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือก่อนวันนัดพิจารณาตามวรรคหนึ่งก็ได้ หรือในวันนัดพิจารณาหากจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ ให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ในกรณีที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.2551 มาตรา 24 วรรคสอง และมาตรา 26 โดยคำให้การที่จะยื่นต่อศาล ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือจำเลยในการจัดทำคำให้การก็ได้⁹²

5) การยื่นบัญชีระบุพยาน

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.2551 มาตรา 31 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้ เท่ากับว่าหากศาลยังไม่มีคำสั่งให้สืบพยาน คู่ความก็สามารถยื่นบัญชีระบุพยานได้อยู่ การยื่นบัญชีระบุพยานภายหลัง มาตรการนี้ไม่ได้กำหนดไว้ ต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสอง วรรคสาม บังคับโดยอนุโลม

ศาลอาจหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้เองภายใต้เงื่อนไขเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความแท้จริงในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดี

⁹²ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน พ.ศ.2551 ข้อ 17.

ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 33

ในการทำบัญชีระบุพยาน ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำบัญชีระบุพยานดังกล่าวให้เรียบร้อยแล้วรับทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อออกนั่งพิจารณาในวันนั้น หรือวันนัดพิจารณาอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรให้ความช่วยเหลือในการทำบัญชีระบุพยานเจ้าพนักงานคดีจะต้องช่วยเหลือตามสมควร แต่ต้องไม่มีลักษณะที่เป็นการกำหนดรูปคดีทำนองเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ⁹³

5.2.2 การดำเนินคดีในวันนัดพิจารณา

1) กรณีคู่ความไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา (ใกล้เกลี้ยให้การและสืบพยาน)

เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลแล้วไม่มาศาล โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแต่เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 27 วรรคสอง

เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มาศาลแล้วไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ไม่ว่าจะมาศาลหรือไม่ ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ เว้นแต่ตามพฤติการณ์แห่งคดีศาลจะเห็นสมควรให้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียว โดยให้ถือว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณา ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง และในวันนัดพิจารณาคดีในนัดแรก เมื่อคู่ความทุกฝ่ายมาศาล ศาลจะนัดใกล้เกลี้ย ให้การ และสืบพยาน⁹⁴

2) การใกล้เกลี้ย

เมื่อโจทก์และจำเลยมาศาลพร้อมกันแล้ว ในวันนัดพิจารณาให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลที่ศาลกำหนดหรือที่คู่ความตกลงกันทำการใกล้เกลี้ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันก่อน ในการใกล้เกลี้ย ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือผู้ใกล้

⁹³เรื่องเดียวกัน.

⁹⁴สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค, หน้า

เกลี้ยเห็นสมควรผู้ไกลเกลี่ยจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 25

โดยศาลอาจแต่งตั้งให้ผู้ประนีประนอมประจำศาลทำหน้าที่เป็นผู้ไกลเกลี่ยแทนก็ได้ หรือหากคู่ความมีความประสงค์ที่จะให้บุคคลใดเป็นผู้ไกลเกลี่ยและบุคคลนั้นยอมรับที่จะเป็นผู้ไกลเกลี่ย ศาลก็จะให้ผู้นั้นเป็นผู้ไกลเกลี่ย⁹⁵

3) การถามคำให้การ

เมื่อการไกลเกลี่ยไม่ประสบผลสำเร็จให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลย กรณีจำเลยยังไม่ยื่นคำให้การ กฎหมายบังคับให้ศาลถามคำให้การจำเลย โดยจำเลยจะให้การเป็นหนังสือ หรือให้การด้วยวาจาก็ได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 26 ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่มาศาลในวันนัดอื่นที่มีใช้วันนัดพิจารณาคดีครั้งแรกที่ศาลนัดไกลเกลี่ย ให้การและสืบพยาน ให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นละสิทธิการดำเนินกระบวนการพิจารณาของตนในวันนัดนั้นและทราบกระบวนการที่ศาลได้ดำเนินไปในนัดนั้นด้วยแล้ว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 28

4) การยื่นและส่งเอกสาร

สำหรับเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของฝ่ายตน ซึ่งได้คัดสำเนาส่งให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน แล้วนั้น ควรส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน เช่นกัน เพราะหากมีเอกสารเป็นจำนวนมาก ศาลจะได้หมายเอกสารเสียก่อนลงมือสืบพยาน

สำหรับเอกสารเป็นชุด ซึ่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบที่อยู่แล้ว หรือสามารถตรวจตราให้ทราบได้โดยง่ายถึงความมีอยู่และแท้จริงของเอกสารนั้น เช่น สำนวนการตรวจสอบไตสวนของเจ้าหน้าที่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องคัดสำเนาส่งให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ควรยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อให้ทราบถึงเหตุผลดังกล่าวที่ไม่ต้องส่งสำเนาให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และส่งต้นฉบับเอกสารที่เป็นชุดดังกล่าวนี้ต่อศาลไปพร้อมกับคำแถลงก่อนวันนัดสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน และแจ้งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้า เพื่อคู่ความฝ่ายนั้นจะได้มีโอกาสตรวจเอกสารดังกล่าวตามสมควร

สำหรับเอกสารที่ไม่อาจคัดสำเนา เนื่องจากไม่สะดวกและจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าขึ้น จะต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขอการส่งสำเนาเอกสารดังกล่าวให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และส่งต้นฉบับต่อศาลไปพร้อมกับคำร้องก่อนสืบพยาน

⁹⁵ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 ข้อ 14.

ไม่น้อยกว่า 7 วัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90(3) และควรแจ้งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าเช่นเดียวกัน⁹⁶

5) การสืบพยาน

พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการเตรียมการก่อนสืบพยาน ดังนี้⁹⁷

(1) ตรวจสอบว่าคดีนี้ได้มีการยื่นบัญชีระบุพยาน ขอหมายเรียกพยาน ยื่นต้นฉบับเอกสารต่อศาล ส่งสำเนาเอกสารให้กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และขอหมายเรียกพยานเอกสารจากบุคคลภายนอกแล้วหรือไม่ การตรวจสอบควรจะทำเสียแต่เนิ่น ๆ ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 10 วัน ทั้งนี้เพื่อจะได้มีเวลาจัดการในเรื่องดังกล่าวได้ทันภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

(2) ตรวจสอบคำฟ้องคำให้การ และรายงานการชี้สองสถานในสำนวนว่าคดีนั้นศาลได้กำหนดประเด็นข้อพิพาท และหน้าที่นำสืบไว้ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ หากไม่ถูกต้องครบถ้วน และมีได้โต้แย้งคัดค้านไว้ในวันชี้สองสถาน ก็ให้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ศาลตั้งกำหนดประเด็นข้อพิพาทและหน้าที่นำสืบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183 วรรคท้าย โดยอ้างเหตุว่าไม่ถูกต้องครบถ้วนในประเด็นข้อใดอย่างไร และขอให้ศาลกำหนดเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขประการใด เพราะหากมีการสืบพยานไปแล้วเท่ากับคู่ความได้ให้สัตยาบันแก่กระบวนการพิจารณาที่ไม่ถูกต้องนั้น ศาลอาจไม่อนุญาตตามคำร้องก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 26 และ 27

(3) ตรวจสอบเอกสารในสำนวน โดยละเอียดว่าเอกสารตามบัญชีตามบัญชีระบุพยานของนั้น เอกสารใดเป็นประโยชน์ต่อคดีอันควรยื่นต่อศาลให้นำเอกสารนั้นมาเรียงตามลำดับข้อเท็จจริงแห่งคดีที่จะนำสืบและคัดสำเนาติดสำนวนไว้ 1 ชุด การตรวจสอบดังกล่าวควรจะได้กระทำก่อนส่งสำเนาเอกสารให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดและไม่ให้เสียเปรียบในเชิงคดี

(4) ตรวจสอบว่าพยานบุคคลที่ระบุอ้างไว้นั้นได้ซักถามจดคำให้การในประเด็นที่จะต้องนำสืบครบถ้วนแล้วหรือไม่ หากยังบกพร่องอยู่ก็ควรที่จะเรียกมาซักถาม และจดคำให้การเพิ่มเติมไว้โดยละเอียด ควรบันทึกข้อซักถามในสาระสำคัญมอบให้พยานนำไปเตรียมตัวเบิกความไว้ล่วงหน้าก็จะเป็นประโยชน์ต่อคดีเป็นอย่างมาก

⁹⁶สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค, หน้า 67.

⁹⁷เรื่องเดียวกัน.

(5) ตรวจสอบบัญชีระบุนุพยานและพยานเอกสารของกลุ่มความอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อทราบว่าคู่ความฝ่ายนั้นอ้างบุคคลและเอกสารใดเป็นพยาน ข้อเท็จจริงรายละเอียดในเอกสารมีอยู่อย่างไร เกี่ยวข้องกับพยานบุคคลและเอกสารของฝ่ายตนประการใดบ้างหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้เตรียมการนำสืบให้เป็นประโยชน์ต่อคดี

(6) ในทางปฏิบัติ ในการสืบพยานชั้นศาล ศาลให้ทำคำเบิกความล่วงหน้าก่อน เพื่อความสะดวกในการพิจารณาคดี โดยถือเป็นการสืบพยานต่อหน้าศาล ไม่ใช่การทำคำเบิกความล่วงหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 120/1

6) การสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บังคับให้นิติกรรมใดต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบจะฟ้องร้องบังคับคดีได้นั้น มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้บริโภคในการฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระหนี้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 10 วรรค 1 หมายความว่า จะไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายที่บังคับให้ต้องมีหลักฐานการฟ้องคดีเป็นหนังสือที่ลงลายมือชื่อผู้ที่ต้องรับผิดชอบ (ลายมือชื่อผู้ประกอบการ) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 10 นี้ใช้เฉพาะในกรณีที่ผู้ยื่นฟ้องคดีเป็นผู้บริโภคหรือเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจฟ้องคดียังคงต้องอาศัยหลักฐานที่เป็นหนังสือในการฟ้องร้องอยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้นมาตรานี้จึงเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเท่านั้น และในวรรคนี้ระบุถึง นิติกรรมที่ต้องมีหลักฐานการฟ้องคดีเป็นหนังสือที่ลงลายมือชื่อผู้ที่ต้องรับผิดชอบ (ลายมือชื่อผู้ประกอบการ) ซึ่งจะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว หรือนิติกรรมหลายฝ่ายก็ได้

ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับให้สัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจจะต้องทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง ถึงแม้สัญญาดังกล่าวยังมีได้ทำให้อุบัติตามแบบนั้น แต่หากผู้บริโภคได้วางมัดจำ หรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว ให้ผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนด หรือชำระหนี้เป็นการตอบแทนได้ หมายถึงสัญญาที่กฎหมายกำหนดว่าต้องทำตามแบบ ซึ่งโดยหลักแล้วสัญญาที่ไม่ได้ทำตามแบบจะเป็นโมฆะ แต่ในมาตรานี้กลับให้นิติกรรมที่เป็นโมฆะกลับมีผลบังคับได้ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น ส่วนผู้ประกอบการจะใช้ประโยชน์จากมาตรานี้ไม่ได้

สภาพบังคับของมาตรานี้ไม่ใช่การบังคับให้สามารถบังคับชำระหนี้ตามสัญญาที่เป็นโมฆะ เพียงแต่มาตรานี้ให้บังคับให้ผู้ประกอบกิจการต้องไปทำสัญญากับผู้บริโภคใหม่ให้มีผลบังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งการที่จะบังคับให้ชำระหนี้ตามสัญญาได้ จะต้องบังคับให้ทำ

สัญญา ก่อน แต่เงื่อนไขสำคัญในมาตรานี้ สัญญาดังกล่าวจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้วางมัดจำ หรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว ซึ่งข้อเท็จจริงนี้จะต้องมีบรรยายในฟ้องด้วย

ในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้นำมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่ผู้บริ โภคในการฟ้องคดีผู้บริ โภค และการ พิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้บริ โภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 10 หมายความว่าต้องเป็นกรณีที่นิติกรรมที่กฎหมายบังคับ ให้ต้องมีหลักฐานการฟ้องคดีเป็นหนังสือที่ลงลายมือชื่อผู้ที่ต้องรับผิดชอบ หรือนิติกรรมที่มีได้กระทำ ตามแบบแต่มีการวางมัดจำหรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว และเป็นกรณีที่ผู้บริ โภคฟ้องผู้ประกอบธุรกิจ เท่านั้น

7) ภาระการพิสูจน์

ในคดีที่ผู้บริ โภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริ โภคเป็นโจทก์ ถ้าความ ปรากฏแก่ศาลว่าจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้องหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือ กำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ก็ตาม แต่ข้อที่ ศาลยกขึ้นวินิจฉัยนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมามากกว่ากันแล้วโดยชอบ ตาม พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 39 กล่าวคือประเด็นข้อพิพาทข้อใด จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิตการประกอบการออกแบบ หรือส่วนผสมของ สินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็น โดยเฉพาะของกลุ่มความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับ กลุ่มความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนั้น

ในกรณีนี้เหมือนเรื่องภาระการพิสูจน์ในคดีแพ่งทั่วไป (ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1) เพียงแต่ในเรื่องนี้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ผู้บริ โภคได้นำมาบัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจงถึงภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การ ออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ การดำเนินการใด ซึ่งอยู่ในความรู้เห็นของผู้ ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อความเป็นธรรมและความสะดวกใน การใช้บังคับเท่านั้น

8) การสืบพยานโดยศาล

ก่อนการสืบพยาน ให้ศาลแจ้งประเด็นข้อพิพาทให้คู่ความทราบและจะ กำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 32

การนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 35

เมื่อได้สืบพยานหลักฐานตามที่จำเป็นและคู่ความได้แถลงการณ์ถ้าหากมีเสร็จแล้วให้ถือว่าการพิจารณาเป็นอันสิ้นสุดและให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว แต่ตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปได้ ซึ่งอาจรวมทั้งการเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 37

ในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อให้ได้ความชัดเจนในข้อเท็จจริงแห่งคดี ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการ เพื่อให้มีการตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี การตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ การตรวจพิสูจน์สินค้า หรือความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ หรือตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินหนีสิน ทุนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการของผู้ประกอบธุรกิจ หรือเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูล หรือจัดส่งพยานหลักฐาน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอื่นใด เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาคดี

ในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานคดีอาจประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ตรวจพิสูจน์หรือขอข้อมูลที่จำเป็น หรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการดำเนินการ แล้วจัดทำรายงานเสนอต่อศาล โดยอาจระบุถึงพยานหลักฐานที่ศาลสมควรเรียกมาสืบเพิ่มเติมตามมาตรา 33 หรือผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลสมควรรับฟังความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาตามมาตรา 36⁹⁸

พยานหลักฐานหรือความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตามรายงานของเจ้าพนักงานคดีตามข้อ 20 ให้ศาลแจ้งให้คู่ความทราบก่อนสืบพยานนั้นตามสมควร เพื่อให้คู่ความมีโอกาสโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว หรือเรียกผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตน

⁹⁸ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 20.

มาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมได้⁹⁹ ศาลอาจใช้ข้อมูลที่ได้จากรายงานของเจ้าพนักงานคดีเป็นแนวทางในการซักถามพยานก็ได้¹⁰⁰

ในกรณีที่มีการบันทึกคำพยานโดยวิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดเป็นภาพ หรือเสียง หรือโดยวิธีการอื่นใด ซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกการเบิกความนั้นได้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 121 วรรคสอง ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อความที่บันทึก ตลอดจนการจัดทำสำเนาข้อความดังกล่าว เป็นลายลักษณ์อักษรหรือสิ่งบันทึกอย่างอื่น¹⁰¹ และศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยตรวจสอบและดูแลให้คู่ความดำเนินคดีไปตามขั้นตอนของกฎหมาย หากพบว่ามิชอบพร้อม ให้รายงานต่อศาลพร้อมด้วยแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ศาลพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร¹⁰²

ในการสืบพยานพนักงานอัยการจะต้องตรวจประเด็นข้อพิพาทตามที่ศาลได้กำหนดไว้ ตรวจสอบคำฟ้อง คำให้การ ข้อโต้แย้งที่คู่ความไม่ยอมรับ และจดบันทึกโดยละเอียด แล้วสืบพยานให้ครบถ้วนทั้งในข้อเท็จจริงในประเด็นโดยตรง และในข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับประเด็น

ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 34

9) การทำบัญชีระบุพยาน คำพยานบุคคล และพยานเอกสารเพิ่มเติม

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมยังใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 วรรคสอง และวรรคสาม มาบังคับโดยอนุ โลม บัญชีระบุพยานเพิ่มเติมของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง คำให้การพยานบุคคลทุกปาก และพยานเอกสารทุกฉบับของคู่ความทั้งสองฝ่าย พนักงานอัยการควรขอคัดถ่ายจากศาล เพื่อนำมารวมสำนวนไว้ทั้งสิ้น เพื่อจะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีทั้งในชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์และฎีกา

⁹⁹ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 ข้อ 21.

¹⁰⁰ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 22.

¹⁰¹ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 23

¹⁰²ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ข้อ 24

10) การทำบันทึกสรุปคำให้การพยาน

คดีซึ่งมีข้อเท็จจริงจำนวนมาก หรือยุ่งยากสลับซับซ้อน ศาลอาจสั่งให้โจทก์ตรวจสอบพยานเอกสารของแต่ละฝ่ายว่ามีเอกสารใดที่สามารถรับกันได้หรือไม่ และอาจสั่งให้โจทก์หรือจำเลยทำคำแถลงก่อนวันนัดสืบพยาน โดยทำบันทึกสรุปคำให้การพยาน (แนวทางการเบิกความของพยาน) ของฝ่ายตนว่าประสงค์จะสืบผู้ใดเป็นพยานบ้าง และจะสืบพยานปากดังกล่าวในเรื่องใด ประเด็นใด และประสงค์จะส่งเอกสารฉบับใด เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลได้ หากคู่ความฝ่ายตรงข้ามยอมรับข้อเท็จจริงตามบันทึกสรุปคำให้การพยานที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเสนอแล้ว ก็ไม่จำเป็นที่ศาลจะต้องสืบพยานปากนั้นอีก เพราะถือว่าคู่ความรับกันแล้วอันจะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

11) การเดินเผชิญสืบ

การเดินเผชิญสืบเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตให้โจทก์หรือจำเลยซึ่งเป็นผู้อ้างพยานหลักฐาน นำผู้พิพากษาไปสืบพยานบุคคล พยานวัตถุ หรือสถานที่หนึ่งที่ใดในเขตอำนาจศาลเกี่ยวกับพยานเหล่านั้น เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตน ทั้งนี้โดยวิเคราะห์ตามความจำเป็นแห่งสภาพของพยานหลักฐานนั้น โดยอ้างอิงไว้ในบัญชีระบุพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88

เหตุจำเป็นที่อาจขอให้ศาลไปเดินเผชิญสืบพยานนอกศาลนั้น ได้แก่

- (1) เมื่อศาลเห็นว่าการสืบสวนหาความจริงจำเป็นต้องไปสืบพยาน ณ สถานที่พิพาท หรือที่เกิดเหตุ
- (2) กรณีสืบสวนหาความจริงเกี่ยวกับพยานวัตถุ ซึ่งเป็นถาวรวัตถุ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ จึงจำเป็นต้องให้ศาลได้เห็นร่องรอยความเสียหายที่ปรากฏแก่พยานวัตถุนั้น
- (3) กรณีพยานบุคคลที่ถูกอ้างเป็นพยาน และได้รับหมายเรียกแล้ว ไม่ยอมมาเบิกความที่ศาล เพราะมีเอกสิทธิ์ตามกฎหมายที่ไม่จำเป็นต้องไปศาลได้ เช่น ภิกษุ สามเณร ในพุทธศาสนา หรือทูตของรัฐบาลต่างประเทศ เป็นต้น
- (4) กรณีพยานเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่ไม่อาจเดินทางมาศาลได้
- (5) คู่ความอาจขอให้ศาลส่งประเด็นไปให้ศาลอื่น หรือเดินเผชิญสืบก็ได้หากมีเหตุผลและความจำเป็น

12) การสืบพยานล่วงหน้า

ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาเมื่อมีการฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคนั้น หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดในคดีผู้บริโภคนั้น เกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนจำนงจะอ้างอิงจะสูญหายก่อนที่จะนำมาสืบ หรือเป็นการยากที่จะนำมาสืบในภายหลัง บุคคลนั้นหรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลได้รับคำขอเช่นนั้น ให้ศาลหมายเรียกผู้ขอและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาศาล และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลสั่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอ ก็ให้สืบพยานหลักฐานไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้

ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและยังมิได้เข้ามาในคดีนั้น เมื่อศาลได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลสั่งคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว และถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานไปฝ่ายเดียว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 22

ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา 22 ผู้ยื่นคำขอจะยื่นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอโดยไม่ชักช้า และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อน โดยมีเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

ให้นำมาตรา 261 มาตรา 262 มาตรา 263 มาตรา 267 มาตรา 268 และมาตรา 269 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 23

13) การส่งประเด็นไปสืบพยาน

ศาลที่พิจารณาคดีอาจตั้งให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทนได้ เช่น พยานมีภูมิลำเนาอยู่ในศาลนั้น เมื่อโจทก์หรือจำเลยขอให้ศาลส่งเรื่องไปสืบพยานประเด็นก็สามารถเดินทางตามประเด็นไปสืบพยานดังกล่าวที่ศาลนั้นได้

14) การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความ

การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่า การถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 มาตรา 19 วรรคสอง

ในกรณีคู่ความตกลงกันได้ ซึ่งจะต้องมีการถอนฟ้องหรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ให้ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยแนะนำ และช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำร้อง คำแถลง หรือสัญญาประนีประนอมยอมความที่จำเป็น แล้วทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว แต่ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ และผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเห็นควรเลื่อนการนัดพิจารณา ก็ให้ทำรายงานเสนอต่อศาล เพื่อขอเลื่อนการนัดพิจารณาออกไป กรณีเช่นนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งเลื่อนการนัดพิจารณาได้ไม่เกินสามครั้ง ครั้งละไม่เกินเจ็ดวัน เว้นแต่ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษศาลอาจมีคำสั่งเลื่อนการนัดพิจารณาออกไปได้ตามที่เห็นสมควร โดยต้องระบุพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวไว้¹⁰³

คดีที่พนักงานอัยการดำเนินคดีตามมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ต่อมาผู้บริโภคมายื่นคำแถลงขอถอนฟ้องต่อศาล พนักงานอัยการจะต้องเลื่อนคดีไปก่อน เพื่อแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคยื่นขอให้ถอนฟ้องได้ และนำหนังสือไปยื่นขอถอนฟ้องต่อศาล

การประนีประนอมยอมความ คดีแก่ต่าง ยกเว้นคดีเรียกเงินค่าทดแทน ถ้าพนักงานอัยการผู้ว่าคดีพิจารณาเห็นว่าคดีเสียเปรียบ หรือคดีว่าต่างที่คู่ความอีกฝ่ายขอลดหนี้ลงบางส่วน หรือขอผ่อนผันการชำระหนี้ ซึ่งพนักงานอัยการผู้ว่าคดีเห็นว่ามิเหตุอันสมควร ให้พนักงานอัยการผู้ว่าคดีเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อมีหนังสือแจ้งข้อเสนอประนีประนอมยอมความให้ตัวความพิจารณา

เมื่อตัวความตกลงประนีประนอมยอมความ โดยแจ้งเงื่อนไขมาให้ทราบ แล้วให้พนักงานอัยการผู้ว่าคดีตกลงประนีประนอมยอมความตามนั้น หรือจะให้ตัวความแต่งตั้งตัวแทนมาแถลงต่อศาลในวันประนีประนอมยอมความก็ได้ ในกรณีนี้ให้ตัวแทนของตัวความลงชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความด้วย¹⁰⁴

การยอมรับชำระหนี้ตามฟ้อง แต่ขอผ่อนชำระเป็นงวด หรือขอชำระแต่เงินต้นโดยไม่รวมดอกเบี้ย ผู้ดำเนินคดีไม่ควรดำเนินการโดยพลการ ควรที่จะแจ้งข้อเสนอเรื่องการประนีประนอมยอมความของคู่ความฝ่ายตรงข้ามให้ผู้บริโภคเป็นผู้พิจารณา เมื่อผู้บริโภคให้ความเห็นชอบเป็นหนังสือแล้ว จึงจะทำการประนีประนอมยอมความในศาลได้

เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำฟ้องคดีผู้บริโภคไว้พิจารณาแล้ว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 24 บัญญัติให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณา

¹⁰³ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 16.

¹⁰⁴ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 40.

โดยเร็ว และออกหมายเรียกจำเลยให้มาศาลตามกำหนดนัด เพื่อไต่ถามข้อเท็จจริง ให้การ และสืบพยาน ในวันเดียวกัน และสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติในวันที่ศาลนัดพิจารณาคดีผู้บริ โภคนัดแรก เมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายมาศาลตามกำหนดนัดแล้ว ก่อนพิจารณาคดี ศาลจะดำเนินการไต่ถามข้อเท็จจริงประนีประนอมข้อพิพาท โดยสอบถามคู่ความทุกฝ่ายว่า คดีที่พิพาทกันนี้มีหนทางที่จะสามารถตกลงประนีประนอมยอมความกันได้หรือไม่ อย่างไร หากคู่ความทุกฝ่ายสามารถตกลงประนีประนอมยอมความกันได้แล้ว ศาลจะจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และมีคำพิพากษาตามสัญญาดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่คู่ความยังไม่สามารถตกลงเจรจากันได้ และศาลเห็นว่าคู่ความอาจจะประนีประนอมยอมความกันได้ ในภายภาคหน้าแล้ว ตลอดจนคู่ความมีความประสงค์หรือยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการไต่ถามข้อพิพาท ศาลอาจจะส่งคู่ความพร้อมสำนวน หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปยังศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาท เพื่อกำหนดวันนัดไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทต่อไป ซึ่งการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทให้แก่คู่ความนั้น จะดำเนินการโดยผู้ประนีประนอมข้อพิพาท ซึ่งมีผู้ใช้พิพากษาหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดี

ในกรณีที่ผู้ประนีประนอมข้อพิพาทดำเนินการไกล่เกลี่ยแล้ว และคู่ความสามารถตกลงกันได้ ศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทจะจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยให้คู่ความลงลายมือชื่อและต่งสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวให้แก่ศาลพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่าสัญญาดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็พิพากษาให้เป็นไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่ความได้มีการตกลงกันได้ไว้ หากคู่ความไม่สามารถตกลงกันได้ ศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทจะส่งสำนวนพร้อมคู่ความกลับมายังศาล เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 ต่อไป

15) การฟ้องคดีแพ่งภายหลังฟ้องคดีผู้บริ โภค

ภายหลังที่ได้มีการฟ้องคดีผู้บริ โภคแล้ว หากมีการเสนอคำฟ้องเข้ามาในคดีดังกล่าวไม่ว่าโดยวิธีฟ้องเพิ่มเติม ฟ้องแย้ง หรือโดยสอดเข้ามาในคดี หรือหากศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีแพ่งอื่นใดเข้ากับคดีผู้บริ โภค ให้ถือว่าคดีในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้องซึ่งได้ยื่นภายหลังและคดีที่ศาลสั่งให้รวมพิจารณาเหล่านั้นเป็นคดีผู้บริ โภคตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 21

16) การขอขยายระยะเวลา

ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 15

การขยายระยะเวลาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไม่มีเงื่อนไขในการยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาตามกฎหมายเหมือนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 แต่เงื่อนไขตามมาตรานี้คือเมื่อมีเหตุจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลมีอำนาจขยายได้

17) กรณีกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบ

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อผิดระเบียบหรือผิดหลงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของกลุ่มความฝ่ายใด ให้ศาลสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบหรือผิดหลงนั้นทำการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เว้นแต่ข้อผิดระเบียบหรือผิดหลงดังกล่าวเกิดจากความไม่สุจริตของกลุ่มความฝ่ายนั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 9

18) การขอให้ศาลเรียกกรรมการ หุ้่นส่วนบริษัท หรือบุคคลอื่นที่ต้องร่วมรับผิดชอบเข้ามาในคดี

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งเรียกผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าดังกล่าวเข้ามาในคดีตามมาตรา 57(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่ผู้ประกอบการตามวรรคหนึ่งมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 41 วรรคสอง

การเรียกกรรมการบริษัท หุ้่นส่วน และบุคคลอื่นเข้ามาร่วมรับผิดชอบ ในคดีที่ผู้ประกอบการซึ่งถูกฟ้องเป็นนิติบุคคล หากข้อเท็จจริงปรากฏว่านิติบุคคลดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉลหลอกลวงผู้บริโภคหรือมีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลไปเป็นประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้่นส่วน ผู้ถือหุ้่นหรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเช่นว่านั้นร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดดังกล่าว หรือในกรณีของผู้รับมอบทรัพย์สินนั้นจากนิติบุคคลจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

ผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ร่วมรับผิดชอบไม่เกินทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้รับจากนิติบุคคลนั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 44

5.3 การดำเนินคดีในชั้นอุทธรณ์และฎีกา

5.3.1 การดำเนินคดีในชั้นอุทธรณ์

1) อำนาจศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภค

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 ระบุให้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริ โภคขึ้นในศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริ โภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 45

การพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริ โภคในศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภค หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ทั้งนี้ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาภายใต้บังคับมาตรา 52 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภค และศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคให้เป็นที่สุด ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 49 และให้นำบทบัญญัติในหมวด 2 วิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภคในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับแก่การอุทธรณ์และการพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคโดยอนุโลม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 50¹⁰⁵

2) ระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ในคดีผู้บริ โภคให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภค หรือศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภค ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 46

กรณีไม่อาจยื่นอุทธรณ์ได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำพิพากษา ผู้ดำเนินคดีจะต้องยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ก่อนครบกำหนดระยะเวลายื่นอุทธรณ์ โดยคำร้องต้องแสดงพฤติการณ์พิเศษที่ไม่อาจยื่นอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 เพื่อขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์หรือฎีกา และยื่นต่อศาลชั้นต้น โดยศาลชั้นต้นจะเป็นผู้สั่ง¹⁰⁶

¹⁰⁵ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริ โภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริ โภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริ โภค, หน้า 81-87

¹⁰⁶ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 ข้อ 30 วรรคสอง.

3) กรณีต้องห้ามอุทธรณ์

ในคดีผู้บริโภคที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 47

ในเรื่องการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นกรณีที่มีกำหนดไว้โดยเฉพาะแล้วจึงไม่อาจนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224 มาใช้บังคับได้ ทำให้ไม่สามารถนำข้อยกเว้นของมาตรา 224 มาใช้บังคับเป็นข้อยกเว้นในการยื่นอุทธรณ์ได้ คำฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ต้องบรรยายให้ชัดเจนว่าอุทธรณ์ ฎีกา ในประเด็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายเรื่องใดที่ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์ พร้อมเหตุผลสนับสนุนข้อโต้แย้งในประเด็นนั้น ๆ

เมื่อยื่นอุทธรณ์ต่อศาล และนำส่งสำเนาอุทธรณ์ต่อศาลแล้ว จะต้องตรวจสอบผลการส่งหมายว่าส่งสำเนาอุทธรณ์ได้หรือไม่ โดยวิธีใด หากยังส่งไม่ได้ต้องขอศาลดำเนินการให้ส่งใหม่ เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายได้รับสำเนาอุทธรณ์ดังกล่าว

4) การขออนุญาตในกรณีต้องห้ามอุทธรณ์

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์เห็นว่าเป็นคดีต้องห้ามอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์สามารถยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค หรือศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค โดยยื่นไปพร้อมอุทธรณ์ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่า เป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามจริง ศาลชั้นต้นจะส่งอุทธรณ์และคำร้องดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคเพื่อพิจารณา เมื่อศาลชั้นต้นเห็นว่าอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ต้องห้ามก็ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะเหตุต้องห้ามอุทธรณ์ ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะขออนุญาตยื่นอุทธรณ์ อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ แต่ถ้าผู้อุทธรณ์ยื่นคำขอดังกล่าวแล้ว จะยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์อีกไม่ได้

เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นสมควรอนุญาตให้อุทธรณ์ ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาและให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งดังกล่าวให้คู่ความฟัง

ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้อุทธรณ์ ให้มีคำสั่งยกคำขอและสั่งไม่รับอุทธรณ์ แล้วส่งสำนวนคืนศาลชั้นต้น เพื่อแจ้งให้คู่ความทราบโดยเร็ว¹⁰⁷

หากคดีมีการอุทธรณ์ปัญหาข้ออื่นนอกจากข้อที่ผู้ร้องได้ยื่นคำขออนุญาตอุทธรณ์รวมอยู่ด้วย ไม่ว่าศาลชั้นต้นจะได้มีคำสั่งรับอุทธรณ์เช่นว่านี้ไว้พิจารณาแล้วหรือไม่ก็ตาม ศาลอุทธรณ์มีดุลพินิจพิจารณาสั่งด้วยว่าจะรับอุทธรณ์ข้ออื่นดังกล่าวและเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้รับอุทธรณ์ปัญหาข้ออื่น และให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งให้คู่ความฟัง¹⁰⁸

5) การยื่นคำแก้อุทธรณ์

กรณีเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ต้องห้าม จำเลยอุทธรณ์สามารถยื่นคำแก้อุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่จำเลยอุทธรณ์ได้รับสำเนาอุทธรณ์โดยชอบ เหมือนกรณีปกติ

กรณีได้รับอนุญาตให้ยื่นอุทธรณ์จำเลยอุทธรณ์อาจยื่นคำแก้อุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นได้ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่ง

กรณีที่จำเลยอุทธรณ์ จะต้องทำคำแก้อุทธรณ์และถ้ามีการยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีเข้ามาด้วยก็ต้องทำคำคัดค้านการทุเลาการบังคับคดียื่นต่อศาลภายในกำหนดด้วย โดยจะต้องเสนอร่างคำแก้อุทธรณ์และร่างคำร้องคัดค้านการทุเลาการบังคับคดีตามลำดับชั้นให้ผู้มีอำนาจสั่งคดีตรวจร่าง แม้กฎหมายมิได้บังคับให้แก้อุทธรณ์ แต่พนักงานอัยการจะต้องทำคำแก้อุทธรณ์ทุกคดี และแจ้งให้ตัวความทราบ¹⁰⁹

หากมีกรณีจำเป็นไม่อาจอุทธรณ์หรือแก้อุทธรณ์ได้ทัน ก็ควรยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาเสียก่อนครบกำหนด เพื่อมิให้เกิดปัญหาดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

จากนั้นภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่จำเลยอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์ หรือนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการยื่นคำแก้อุทธรณ์ได้สิ้นสุดลง ให้ศาลชั้นต้นส่งคำแก้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ หรือแจ้งให้ทราบว่ามีคำแก้อุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์ได้รับคำแก้อุทธรณ์หรือแจ้งความเช่นว่าแล้ว ให้นำคดีลงสารบบความโดยพลัน

5.3.2 การดำเนินคดีในชั้นฎีกา

โดยหลักการพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคนในศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค ระบุให้ภายใต้บังคับมาตรา 52 คำพิพากษาหรือ

¹⁰⁷ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ข้อ 33.

¹⁰⁸ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ข้อ 34.

¹⁰⁹ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2538 ข้อ 36.

คำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคให้เป็นที่สุด ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 49 คดีผู้บริ โภคจึงต้องห้ามฎีกาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

1) การขออนุญาตยื่นฎีกา

คดีที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เพื่อขอให้พิจารณานุญาตให้ฎีกาเฉพาะในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกินสองแสนบาท หรือในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ถ้าเป็นปัญหาข้อเท็จจริงในคดีมีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาไม่เกินสองแสนบาทก็ไม่สามารถที่จะขออนุญาตฎีกาได้

2) กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกา

การยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาจะต้องกระทำภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภค การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง และให้ยื่นไปพร้อมกับฎีกาด้วย โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้น แล้วศาลชั้นต้นจะรีบส่งคำร้องพร้อมฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาโดยเร็ว ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 51

กรณีไม่อาจยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาได้ภายในระยะเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภค ผู้ดำเนินคดีจะต้องยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาในการขออนุญาตยื่นฎีกาก่อนครบกำหนดระยะเวลายื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกา โดยคำร้องต้องแสดงพฤติการณ์พิเศษที่ไม่อาจยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาภายในกำหนด

3) เงื่อนไขที่จะขออนุญาตยื่นฎีกา

หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้องตามมาตรา 51 การพิจารณาคำร้อง การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา ตลอดจนการพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาตามมาตรา 52 ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 53

นอกจากจะต้องเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกินสองแสนบาทหรือในปัญหาข้อกฎหมายแล้ว ยังต้องเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นปัญหาสำคัญอื่นที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยด้วย ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 52ทำให้การทำคำร้องขอให้ศาลฎีกาพิจารณานุญาตให้ฎีกาต้องแสดงถึง

(1) ปัญหาที่ขออนุญาตยื่นฎีกาโดยขัดแย้งและกบฏคดี

(2) ความเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือความสำคัญของปัญหาที่ทำให้ศาลฎีกาควรอนุญาตให้ฎีกา

4) การยื่นคำแก้ฎีกา

จำเลยอาจยื่นคำแก้ฎีกาต่อศาลชั้นต้น ได้ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่งที่อนุญาตให้ยื่นฎีกาต่อ หากผู้ฎีกายื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีก็ต้องทำคำคัดค้านขอทุเลาการบังคับคดีขึ้นไปพร้อมด้วยและภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่จำเลยฎีกายื่นคำแก้ฎีกา หรือนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการยื่นคำแก้ฎีกาได้สิ้นสุดลง ให้ศาลชั้นต้นส่งคำแก้ฎีกาไปยังศาลฎีกาหรือแจ้งให้ทราบว่าไม่มีคำแก้ฎีกา เมื่อศาลฎีกาได้รับคำแก้ฎีกาหรือแจ้งความเช่นว่าแล้ว ให้นำคดีลงสารบบความโดยพลัน

กรณีที่จำเลยฎีกาต้องทำคำแก้ฎีกาและคำร้องคัดค้านคำขอทุเลาการบังคับคดียื่นต่อศาล จะต้องเสนอร่างคำแก้ฎีกาและร่างคำร้องคัดค้านคำขอทุเลาการบังคับคดีตามลำดับชั้น ให้ผู้มีอำนาจสั่งคดีตรวจร่าง แม้กฎหมายมิได้บังคับให้แก้ฎีกา แต่พนักงานอัยการจะต้องทำคำแก้ฎีกาทุกคดี และแจ้งให้ตัวความทราบ¹¹⁰ หากมีกรณีจำเป็นไม่อาจฎีกาหรือแก้ฎีกาได้ทัน ก็ควรยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาเสียก่อนครบกำหนด เพื่อมิให้เกิดปัญหาดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

ในคดีที่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย หากศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไม่ถูกต้องไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ศาลฎีกาจะมีคำวินิจฉัยแต่เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย และยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลชั้นต้นแล้วแต่กรณี ทำคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ภายใต้กรอบคำวินิจฉัยของศาลฎีกาก็ได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 54

ให้นำบทบัญญัติในหมวด 2 วิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภคในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลฎีกาโดยอนุ โลม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 55

คำฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ต้องบรรยายให้ชัดเจนว่าอุทธรณ์ ฎีกา ในประเด็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย เรื่องใดที่ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ พร้อมด้วยเหตุผลสนับสนุนข้อโต้แย้งในประเด็นนั้น ๆ

เมื่อยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาล และนำส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลแล้ว จะต้องตรวจสอบผลการส่งหมายว่าส่งสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาได้หรือหรือไม่ โดยวิธีใด หากยังส่งไม่ได้ต้องขอศาลดำเนินการให้ส่งใหม่ เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายได้รับสำเนาอุทธรณ์หรือฎีกาดังกล่าว

¹¹⁰ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 36

5.4 การบังคับตามคำพิพากษาของศาล

เมื่อคดีละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วพนักงานอัยการจะแจ้งผลคดีไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะเป็นผู้ดำเนินการแจ้งผลการดำเนินคดีให้ผู้บริโภคที่ร้องเรียนทราบ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นฝ่ายชนะคดี และฝ่ายจำเลย (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ดังนี้

- 1) ทำหนังสือถึงสำนักงานที่ดินทั่วประเทศเพื่อขอตรวจสอบกรรมสิทธิ์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
- 2) ทำหนังสือถึงกรมการขนส่งทางบกเพื่อขอตรวจสอบกรรมสิทธิ์ในยานพาหนะต่าง ๆ และ
- 3) ทำหนังสือถึงธนาคารในประเทศเพื่อขอตรวจสอบการถือครองเงินในบัญชี

ผลการตรวจสอบหากพบว่ามีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน กรรมสิทธิ์ในรถยนต์ หรือถือครองเงินในธนาคารก็จะได้รับหนังสือถึงผู้บริโภคที่เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาให้มาประชุมและแต่งตั้งตัวแทน เพื่อรับมอบอำนาจจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 7/2544 ลงวันที่ 12 เมษายน 2545 ให้ดำเนินการยื่นเรื่องบังคับคดีต่อกรมบังคับคดีโดยนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาด และนำเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินมาแบ่งเฉลี่ยให้แก่ผู้บริโภค (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ต่อไป

ในการบังคับคดี หากการออกคำบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนมีการออกหมายบังคับคดีจะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหาย และหากยื่นเข้าไปจะไม่สามารถบังคับคดีได้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจมีค่าของฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 64 แต่อย่างไรก็ตามก็ยังต้องมีการขอออกคำบังคับอยู่อีก

5.4.1. การขอลูกหนี้ตามคำพิพากษา

หากศาลพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี ศาลจะมีคำบังคับ ซึ่งสั่งไว้ที่หน้าปกสำนวนมีใจความว่า ให้ปฏิบัติตามคำบังคับของศาลภายในกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน (คดีแพ่งสามัญ) หรือ ไม่นเกิน 15 วัน (คดี민โนสารเร) มิฉะนั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์ ถ้าจำเลยมาฟังคำพิพากษา จำเลยจะต้องลงนามรับทราบคำบังคับของศาลดังกล่าวที่หน้าสำนวนไว้เป็นสำคัญ แต่ถ้าจำเลยไม่มาฟังคำพิพากษาและมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจของศาลนั้น ผู้ดำเนินคดีจะต้องนำเงินค่าใช้จ่ายในการนำส่งคำบังคับให้กับเจ้าหน้าที่ของศาลผู้มีอำนาจหน้าที่ส่งคำบังคับตามอัตราที่ศาล

กำหนด นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา โดยกรอกแบบคำขอวางเงินนำหมายล่วงหน้าของศาลนั้น แต่ ถ้าจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น ผู้ดำเนินคดีจะต้องมีคำแถลงขอให้ศาลส่งคำบังคับ ข้ามเขต แล้วยื่นต่อศาลพร้อมกับวางเงินนำหมายข้ามเขตล่วงหน้าตามอัตราที่ศาลกำหนด ในคำ แถลงควรระบุว่าหากส่งคำบังคับไม่ได้ด้วยประการใด ขอให้ศาลสั่งให้ปิดคำบังคับ ในการส่ง คำบังคับถ้าเสียค่าไปรษณีย์แจ้งผลการส่งคำบังคับตามอัตราที่เจ้าหน้าที่ศาลกำหนดแล้ว เจ้าหน้าที่ จะแจ้งผลการส่งมาให้ทราบทางไปรษณีย์¹¹¹

5.4.2 การขอลงหมายบังคับคดี

โดยเมื่อจำเลยมิได้อุทธรณ์หรือได้อุทธรณ์แต่ศาลมิได้สั่งให้ทุเลาการ บังคับคดี และระยะเวลาที่ศาลกำหนดในคำบังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ล่วงพ้นไปแล้ว แต่ จำเลยไม่ปฏิบัติตามคำบังคับ พนักงานอัยการจะต้องยื่นคำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อ ดำเนินการบังคับตามหมายบังคับคดีต่อไป

การยึดทรัพย์ ถ้าคดีที่พนักงานอัยการเป็นทนายชนะและศาลมิให้ทุเลา การบังคับ หรือคดีถึงที่สุดแล้ว มีกรณีและผู้แพ้คดีจะต้องชำระเงินตามคำพิพากษา พนักงานอัยการควร ให้ตัวความลงนามมอบอำนาจให้ผู้แทนของตัวเอง ไปนำยึดทรัพย์แล้วนำมามอบอำนาจยึดทรัพย์ ยื่นต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี

การร้องขจัดทรัพย์ หากมีการขอให้พนักงานอัยการร้องขจัดทรัพย์ ที่ยึด ซึ่ง มิใช่ทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา พนักงานอัยการในฐานะผู้ร้องจะมีฐานะเป็น โจทก์ และ โจทก์ เดิมอยู่ในฐานะจำเลย คำต้องขอให้ปล่อยทรัพย์จะต้องยื่นต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีก่อนการขาย ทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 288

การขอเจดีย์ทรัพย์ มีบางกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาของตัวเองถูก ศาลยึดทรัพย์จึงขอให้พนักงานอัยการขอเจดีย์ทรัพย์ที่ยึดหรืออายัดไว้ชำระหนี้ให้ตัวเอง กรณีนี้ ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือต้องยื่นคำร้องก่อนสิ้นระยะเวลา 14 วัน นับแต่วันขายทอดตลาด หรือนับแต่วันยึดเงินกรณีอายัดก็ยื่นก่อนมีการชำระเงิน หรือส่งทรัพย์ที่ อายัด และไม่เกิน 14 วันนับแต่วันชำระเงินหรือส่งทรัพย์คืนตามที่อายัดไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 วรรค 5

5.5 ค่าฤชาธรรมเนียม

ค่าฤชาธรรมเนียม ได้แก่ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล ค่าป่วย การ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพยาน ผู้เชี่ยวชาญ ล่าม และเจ้าพนักงานศาล ค่า

¹¹¹ เรื่องเดียวกัน.

ทนายความ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ตลอดจนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายให้ชำระ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 149 วรรค 1

5.5.1 ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้น

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 ระบุว่าภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การยื่นฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีผู้บริ โภคซึ่งดำเนินการ โดยผู้บริ โภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริ โภคให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 18 เท่ากับว่าการยื่นฟ้องคดีตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีผู้บริ โภค ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริ โภคหรือผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริ โภคให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในทุกชั้นศาลไม่ว่าในชั้นอุทธรณ์ หรือในชั้นฎีกา กรณีที่ศาลอนุญาตให้ฎีกาได้ แต่ไม่รวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

ดังนั้นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีแทนผู้บริ โภคจึงไม่ต้องมีค่าฤชาธรรมเนียมในการยื่นฟ้อง แต่หากเป็นกรณีที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจฟ้องคดีผู้บริ โภคและผู้เสียหายที่มีใช้ผู้บริ โภคฟ้องผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ต้องเสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นตามจนวนทุนทรัพย์ ตามตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในอัตราร้อยละ 2 บาท แต่ไม่เกิน 200,000 ของจำนวนทุนทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาท เสียร้อยละ 0.1 บาท หากเป็นคดีทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท ฟ้องเป็นคดีโมโนซารี เสียค่าขึ้นศาลร้อยละ 2 บาท แต่ไม่เกิน 1,000 บาท หากเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์เสียค่าศาลคดีละ 200 บาท นอกจากนี้ในทุกคดีหากมีคำขอให้ชำระหนี้ในอนาคตรวมอยู่ต้องเสียค่าขึ้นศาลเพิ่มอีกคดีละ 100 บาท

ค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ เช่น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีตามที่กำหนดไว้ในตาราง 1-6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ จำนวน 12 รายการ ตามตาราง 2 ค่าสืบพยานนอกศาลคือการเผชิญสืบ ค่าป่วยการ และค่าพาหนะพยาน กับค่ารังวัดทำแผนที่ ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี ค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมในการส่งเอกสาร และค่าฤชาธรรมเนียมอื่น ๆ ซึ่งกฎหมายบังคับให้เสีย เช่น ค่าธรรมเนียมของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์เอกสารตามมาตรา 129(2) หรือคำสั่งหมายบังคับคดี รวมถึงค่าทนายความ และคำรับรองเอกสาร แม้โดยความหมายจะถือเป็นค่าฤชาธรรมเนียมตามกฎหมาย เว้นแต่คำคัดถ่ายเอกสาร

ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด หมายถึง ค่าฤชาธรรมเนียมที่ศาลมีคำพิพากษา ให้ใช้คืนแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาคดีแล้ว ซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมในกรณีนี้จะมีได้ ก็ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาและให้คืนค่าฤชาธรรมเนียมแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

การได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ผู้บริ โภค พ.ศ.2551 ก็ยังมีข้อยกเว้นอยู่ในวรรคสอง เมื่อถ้าศาลเห็นว่าผู้บริ โภคหรือผู้มีอำนาจฟ้อง คดีแทนผู้บริ โภคนำคดีมาฟ้อง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควร ประพฤติ ตนไม่เรียบร้อยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอันมีลักษณะเป็นการประวิงคดีหรือไม่จำเป็น มี พฤติการณ์อื่นที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับการ ยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อศาล ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ในกรณีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาล พิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม โดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของ ผู้บริ โภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริ โภค ซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้บริ โภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดี แทนผู้บริ โภคนั้น ได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร และค่าฤชาธรรมเนียม ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 การ ฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่ รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10 วรรคสอง

อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 และการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติความ รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 10 ก็ได้ระบุยกเว้นใน เรื่องค่าฤชาธรรมเนียมศาลไว้ จึงเป็นกรณีที่ไม้อาจนำบทบัญญัติในมาตรา 18 วรรคสองและวรรค สามของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 อันเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติมาใช้ อัน เป็นการขัดกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความ เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อันเป็นกฎหมายสาระบัญญัติได้

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค การส่งหมายเรียกและสำเนาคำ ฟ้องให้แก่จำเลยเป็นค่าฤชาธรรมเนียมศาล

ดังนั้นหากเป็นกรณีที่ผู้บริ โภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริ โภค ได้มีการ ยื่นฟ้องคดีต่อศาล ก็จะได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

5.5.2 ค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา

ยังคงได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 18 แต่ค่าธรรมเนียมใช้แทนไม่ใช่ค่าธรรมเนียมที่กฎหมายบังคับให้จ่ายแก่ศาล แต่ยังคงวางค่าธรรมเนียมใช้แทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 229 อยู่เฉพาะในกรณีที่มีคำพิพากษาให้ผู้อุทธรณ์ใช้ค่าธรรมเนียมแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

5.6 การแจ้งผลคดี

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งทั้งในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ผู้ดำเนินคดีจะต้องทำความเข้าใจกับผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น พร้อมสำเนาคำพิพากษา เพื่อพิจารณาสั่งอุทธรณ์ ฎีกา หรือสั่งไม่อุทธรณ์ ฎีกา การแจ้งผลคดีต้องระบุให้ชัดเจนว่าควรอุทธรณ์ ฎีกา เฉพาะจำเลยคนใด หรือไม่ เพียงใด

การตั้งคดีและการแจ้งผลคดีชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกา ในกรณีที่ศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์พิพากษาหรือสั่งให้ตัวความที่พนักงานอัยการว่าต่างหรือแก้ต่างชนะคดี และไม่มีประเด็นที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไป ให้ผู้มีอำนาจตั้งคดีออกคำสั่งไม่อุทธรณ์หรือไม่ฎีกาต่อไปได้แล้วแจ้งผลคดีให้ตัวความทราบ

ถ้าคดีที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ตัวความชนะคดีไม่เต็มตามฟ้องหรือแพ่งคดี ให้พนักงานผู้ว่าคดีเสนอความเห็นตามลำดับชั้นถึงผู้มีอำนาจตั้งคดี เพื่อแจ้งผลคดีพร้อมเหตุผลให้ตัวความพิจารณาตัดสินใจว่าจะอุทธรณ์หรือฎีกาหรือไม่ โดยให้นำหนังสือกระทรวงการคลังที่เกี่ยวข้องมาประกอบด้วย¹¹²

สำหรับการดำเนินคดีแพ่งตามมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น กรณีที่ศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ชนะคดีไม่เต็มตามฟ้องหรือแพ่งคดี กรณีสำนักงานอัยการมีความเห็นว่ากรณีไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 46 ดังกล่าว และหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค 0406.2/ว23 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2547 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการอุทธรณ์ฎีกาคำพิพากษาของศาลมาใช้บังคับได้ พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค จะต้องปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ

คุ้มครองผู้บริโภค ครั้งที่ 6/2544 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2544 ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ นร.1605/3113 ลงวันที่ 10 เมษายน 2545¹¹³

¹¹²ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 46

¹¹³สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด, แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค, หน้า

เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แจ้งอัยการสูงสุดว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มอบหมายให้พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการ ดังนี้¹¹⁴

1) กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เต็มตามฟ้องเป็นการสมประโยชน์ของผู้บริโภค และเป็นไปตามมติคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแล้วนั้น ให้พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ใช้ดุลพินิจพิจารณาใช้สิทธิว่าจะสมควรอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือไม่ ประการใด และแจ้งให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อนำเสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคต่อไป

2) สำหรับกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้โจทก์แพ้คดีหรือพิพากษาให้โจทก์ได้รับชำระหนี้ไม่เต็มตามฟ้อง หรือคำพิพากษาแตกต่างไปจากมติคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และคดีไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาไปก่อนทุกเรื่อง และให้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อนำเสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณามีมติต่อไป

3) กรณีที่ศาลพิพากษาไม่เต็มตามฟ้อง แต่ผู้บริโภคพอใจในผลคำพิพากษาให้ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และมีคำสั่งไม่อุทธรณ์หรือไม่ฎีกา (แล้วแต่กรณี) แล้วแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทราบ

ดังนั้นบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 รวมถึงจะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนด เช่นระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ทางสำนักงานอัยการได้กำหนดไว้ด้วย

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน.

บทที่ 4

การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพนักงานอัยการ ในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายต่างประเทศ และของประเทศไทย

ในการเปรียบเทียบบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายของต่างประเทศ ผู้จัดทำได้เลือกประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกามีการปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย อยู่ที่ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับประเทศไทย ใช้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law System) และมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคเช่นกัน ส่วนประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศในทวีปเอเชียที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย หรือระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) และมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดแห่งรัฐเช่นเดียวกับระบบกฎหมายของประเทศไทย แต่ประเทศญี่ปุ่นมีการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีความก้าวหน้าแบบยั่งยืนมากกว่าประเทศไทย

1. บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายต่างประเทศ

1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีประธานาธิบดี (President) เป็นประมุขและเป็นหัวหน้ารัฐบาล (Chief of Executive) โดยได้รับเลือกมาจากการเลือกตั้งทั่วไป มีอัยการสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Attorney General) คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแห่งสหรัฐอเมริกา โดยเป็นข้าราชการการเมือง ไม่ใช่ข้าราชการประจำ ตามประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ลักษณะ 28 มาตรา 503 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับนิติการ โดยบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่บังคับใช้กฎหมายในรัฐบาล เป็นผู้นำทนายแผ่นดิน และเป็นสมาชิกคณะรัฐมนตรีของประธานาธิบดีด้วย โดยเป็นตำแหน่งเดียวในคณะรัฐมนตรีที่ไม่ได้ใช้ชื่อว่ารัฐมนตรี (secretary) ประธานาธิบดีจะเป็นผู้เลือกผู้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด และเสนอชื่อต่อวุฒิสภาเพื่อรับรอง เมื่อมีการรับรองแล้วอัยการสูงสุดก็เป็นอันเริ่มดำรงตำแหน่ง โดยต้องปฏิบัติหน้าที่ตามอรรถาธิบายของประธานาธิบดี (at the pleasure of the president) และประธานาธิบดีจะให้อัยการสูงสุดพ้นจากตำแหน่งเมื่อใดก็ได้ นอกจากนี้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจฟ้องอัยการสูงสุดเป็นจำเลยต่อวุฒิสภาใน

คดีอาญาฐานกบฏเรียกหรือรับสินบน รวมทั้งความผิดอาญาอื่น ๆ ได้¹¹⁵ รัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา สถาปนาตำแหน่งอัยการสูงสุดขึ้นด้วยรัฐบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายตุลาการ ค.ศ. 1789 (Judiciary Act of 1789) หน้าที่เดิมของอัยการสูงสุด คือ การ

ฟ้องและดำเนินคดีทั้งปวงซึ่งเกี่ยวข้องกับสหรัฐอเมริกาต่อศาลสูงสุด ให้คำแนะนำ และความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย เมื่อประธานาธิบดีร้องขอ หรือเมื่อรัฐมนตรีคนใดร้องขอ¹¹⁶ ต่อมาในปี 1870 ได้จัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น และให้อัยการสูงสุดเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

อัยการสูงสุดคนปัจจุบันของสหรัฐอเมริกา คือ Loretta Lynch ซึ่งวุฒิสภารับรองให้ ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2015 และกระทำสัตย์ปฏิญาณเข้ารับตำแหน่งต่อประธานาธิบดี เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2015

สหรัฐอเมริกามีการปกครองแบบสหพันธรัฐ โดยมีรัฐบาลกลางทำหน้าที่ในการปกครองประเทศในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ด้านกฎหมายที่มีความสำคัญสูงสุดแห่งมลรัฐ และมีรัฐบาลแห่งมลรัฐเป็นผู้ทำหน้าที่ในระดับรัฐ อัยการสูงสุดมีภารกิจที่จะต้องบังคับใช้และรักษา กฎหมายแห่งมลรัฐนั้นด้วยความเที่ยงตรงและความถูกต้องชอบธรรม อัยการสูงสุดยังมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้แก่หน่วยงานและองค์กรด้านนิติบัญญัติแห่งมลรัฐกับเป็นผู้แทนในการให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณชนด้วย อัยการสูงสุดจึงมีบทบาทหน้าที่อันพิเศษยิ่งในระบบกฎหมาย ซึ่งครอบคลุมการประสานกันระหว่างกฎหมายกับนโยบายสาธารณะ ดังนั้น อัยการสูงสุดจะต้องดำรงตนให้อยู่ในมาตรฐานขั้นสูงสุดทางจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานที่ใช้กับอัยการและผู้รักษากฎหมายแห่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกาหรือรัฐบาลมลรัฐนั้นใช้¹¹⁷ ส่วนในระดับมลรัฐ แต่ละมลรัฐจะมีหน่วยงานอัยการของมลรัฐนั้นๆ รับผิดชอบงานด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลรัฐนั้นๆ โดยเฉพาะ¹¹⁸

ส่วนพนักงานอัยการของประเทศสหรัฐอเมริกามีอำนาจอย่างกว้างขวาง โดยเป็นหัวหน้าเจ้าพนักงานกฎหมายของประเทศ มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับการตามสิทธิของสหรัฐอเมริกา เป็นที่ปรึกษาของฝ่ายบริหารในปัญหากฎหมายอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้า

¹¹⁵วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา” ค้นคืน 2 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.th.wikipedia.org>

¹¹⁶Judiciary Act of 1789, section 35.

¹¹⁷วัชร สุตะไธ, พนักงานอัยการในฐานะทนายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายสิ่งแวดล้อม, หน้า 61

¹¹⁸ชาติ ชัยเดชสุริยะ, สารานุกรมฉบับสรุปความ องค์การอัยการใน 195 ประเทศ, กรุงเทพมหานคร:เดือนตุลา, 2556, หน้า 83

พนักงาน เป็นทนายความให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของสหรัฐอเมริกา และมีอำนาจฟ้องคดีเหมือนเอกชนได้ ถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับผลประโยชน์มหาชนหรือสวัสดิการของประชาชน เช่น อัยการสหรัฐอเมริกามีอำนาจยื่นคำร้องหรือคัดค้านคำร้องในคดีซึ่งเป็นผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาและผู้พิพากษาบรูเวอร์ ได้กล่าวเอาไว้เกี่ยวกับอำนาจของอัยการสหรัฐอเมริกว่า สหรัฐอเมริกามีอำนาจที่จะดำเนินคดีกรณีมีคำร้องเกี่ยวกับการกระทำผิดซึ่งมีผลกระทบต่อสาธารณหรือมหาชน

โดยส่วนรวม และกรณีที่รัฐธรรมนูญได้มอบให้อยู่ในความดูแลของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งเรื่องซึ่ง รัฐบาลมีหน้าที่ต่อพลเมืองทั้งหมดในการที่จะคุ้มครองสิทธิร่วมกันของพวกเขา¹¹⁹

สหรัฐอเมริกาคือประเทศที่ประชาชนมีการตื่นตัวในด้านสิทธิและเสรีภาพอย่างมาก เมื่อใดก็ตามที่เกิดการละเมิดสิทธิ โดยเฉพาะสิทธิของผู้บริโภค ประชาชนชาวอเมริกันจะรวมตัวกันหรือแสดงออกเพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบ เนื่องจากประวัติศาสตร์ของชนชาติอเมริกันนั้นมีความผูกพันเรื่องสิทธิและเสรีภาพเนื่องจากต้องผ่านการต่อสู้จนได้รับเอกราช จึงมีแนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคที่ผูกพันเรื่องสิทธิของประชาชนเป็นหลัก¹²⁰ เห็นได้จากการที่สหรัฐอเมริกาคือประเทศแรกที่ประชาชนฟ้องร้องบริษัทผู้ผลิตบุหรี่จนได้รับการชดเชยเงินในจำนวนที่สูงมาก¹²¹ กฎหมายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของสหรัฐอเมริกามีหลายเรื่องที่มีการพัฒนาไปมาก เช่น เรื่องอาหารและยา ที่ถือกันเป็นมาตรฐานทั่วไปว่า คณะกรรมการอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา (FDA) เป็นองค์กรที่ใส่ใจในเรื่องคุณภาพของอาหารและยาอย่างมาก¹²² และให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาคือรูปแบบของกฎหมายในระบบ Common Law ที่ยึดถือแนวคำพิพากษาของศาลเป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน สิทธิของผู้บริโภคชาวอเมริกันแสดงออกโดยการรวมกันเพื่อสิทธิเรียกร้องให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคแก้ปัญหา โดยมีได้ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐทั้งหมด¹²³ อีกทั้งระบบการค้ำของสหรัฐอเมริกาคือระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ภายใต้กรอบของกฎหมาย

¹¹⁹ณรงค์ วิทโยไพศาล “บทบาทของพนักงานอัยการกับการคุ้มครองผลประโยชน์มหาชนระบบซีวิลลอว์และระบบคอมมอนลอว์” วารสารอัยการ 169, 15 (มีนาคม 2535) หน้า 45.

¹²⁰สุชม สุนิษฐ์, เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา เล่มที่ 7 เรื่องตั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.. กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ, กรุงเทพมหานคร:เดือนตุลา, 2545, หน้า 67.

¹²¹วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ “เขาฟ้องบริษัทบุหรี่กันอย่างไรในต่างประเทศ” บทบัญญัติ ตอน 4 เล่ม 57 (2544) หน้า 72.

¹²²ปนิธาน ช่อผุก, อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ศึกษากรณีการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549, หน้า 18.

¹²³เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

การที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะการปกครองแบบสหพันธรัฐ ซึ่งจะทำให้มีรัฐบาลที่เป็นรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลสหรัฐมีอำนาจปกครองมลรัฐทุกรัฐ แต่จะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของแต่ละรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่นหรือรัฐบลมลรัฐมีอำนาจบริหารจัดการกิจการภายในรัฐนั้น ๆ เช่น การเก็บภาษีบำรุงท้องถิ่น รวมถึงมีอำนาจออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับภายในรัฐนั้น ๆ ได้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าว จะต้องไม่ขัดกับกฎหมายของสหพันธรัฐ สหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่ใช้บังคับกับประชาชน 2 ระดับ ทำให้ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคของสหรัฐจึงมีทั้งในระบบที่เป็นภาพรวมของประเทศ และระบบของมลรัฐแต่ละมลรัฐ¹²⁴ ทำให้ระบบอัยการของประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งได้ออกเป็น 3 ระบบ คือ ระบบอัยการของประเทศสหรัฐอเมริกา ระบบอัยการของมลรัฐ และระบบอัยการของท้องถิ่น¹²⁵

ในส่วนการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่ใช้กำกับดูแลกิจการพาณิชย์ของประเทศ มีชื่อว่า The Federal Trade Commission Act 1914 อันเป็นกฎหมายระดับรัฐบัญญัติ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคระดับสหรัฐ โดยใช้บังคับเป็นการทั่วไปในทุกรัฐ นอกจากนี้ยังมีรัฐบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคอีกหลายฉบับ เช่น The Consumer Product Safety Act 1972 ซึ่งเป็นรัฐบัญญัติเกี่ยวกับความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ The Federal Food, Drug and Cosmetic ซึ่งเป็นรัฐบัญญัติเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร ยา และเครื่องสำอาง เป็นต้น¹²⁶

ตามรัฐบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (The Federal Trade Commission Act 1914) กำหนดให้มีองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นองค์กรของรัฐ มีชื่อเรียกว่า The Federal Trade Commission หรือ FTC เป็นองค์กรในรูปของคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา มีจำนวน 5 คน โดยมีประธานาธิบดีเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 7 ปี คุณสมบัติของคณะกรรมการต้องไม่เป็นผู้ประกอบการ ธุรกิจ ผู้ประกอบวิชาชีพ หรือลูกจ้าง และคณะกรรมการอาจถูกถอดถอนได้หากไม่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ทั้งนี้ ประธานาธิบดีจะเลือกกรรมการหนึ่งคนมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการขององค์กร โดยให้มีอำนาจ

¹²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20

¹²⁵ วรวิ สุตะโล, พนักงานอัยการในฐานะทนายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายสิ่งแวดล้อม, หน้า 62

¹²⁶ สุขุม สุภนิษฐ์, เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา เล่มที่ 7 เรื่องตั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ..... กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ, หน้า 69.

สูงสุดในการบริหารองค์กรทั้งด้านบริหารและธุรการ และภายในสำนักงานคณะกรรมการ FTC จะมีการแบ่งงานออกเป็นส่วน ๆ เพื่อรับผิดชอบกิจการในด้านต่าง ๆ¹²⁷

ส่วนการคุ้มครองผู้บริโภคในรัฐต่าง ๆ ต้องดูกฎหมายที่ใช้ภายในรัฐนั้น ๆ ว่าได้กฎหมายได้บัญญัติในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคไว้อย่างใด เช่น อาจมีหน่วยงานของรัฐดูแลรับเรื่องราวร้องทุกข์หรือฟ้องคดี ให้ซึ่งอาจเป็นอัยการของมลรัฐ (State Attorney General)¹²⁸ ดังตัวอย่างเช่น ในมลรัฐ Texas มีการจัดตั้งแผนกคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในสำนักงานอัยการแห่งรัฐ Texas โดยอัยการในแผนกคุ้มครองผู้บริโภคนั้นจะเป็นผู้พิจารณาเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภคว่ามีความเสียหายแก่สาธารณะหรือไม่อย่างไร ถ้าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณะ อัยการแห่งรัฐก็จะดำเนินคดีให้ภายใต้กฎหมายที่รัฐได้บัญญัติไว้ เนื่องจากตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา นั้น อัยการจะมีอำนาจในการดำเนินคดีเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่เป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเท่านั้น¹²⁹ และบางมลรัฐก็ให้อัยการใช้กฎหมายเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค¹³⁰ ในรัฐ Illinois มีการจัดตั้งแผนกใน Attorney General Office เพื่อให้ทำหน้าที่ใกล้เคียงระดับข้อพิพาท โดยทำการตรวจสอบข้อเรียกร้องของผู้บริโภค หากมีมูลก็จะส่งหนังสือพร้อมข้อร้องเรียน และข้อเรียกร้องของผู้บริโภคให้ผู้ประกอบธุรกิจโดยมุ่งไปที่การให้ผู้บริโภคได้รับการชดใช้ความเสียหาย¹³¹ และการที่จะพิจารณาในการดำเนินคดีได้นั้นจะต้องเป็นไปเพื่อให้ความคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเท่านั้น พนักงานอัยการจะทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาหรือทำการดำเนินคดีให้แก่ผู้บริโภคอย่างทนายส่วนตัวมิได้ และไม่มีอำนาจดำเนินคดีใด ๆ เพื่อบุคคลใดคนหนึ่ง¹³²

นอกจากกฎหมายที่ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในมลรัฐต่าง ๆ ในการดำเนินการดังกล่าวแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติความปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์สำหรับผู้บริโภค ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีการกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดี

¹²⁷ ปนิธาน ช่อผุก, อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ศึกษากรณีการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค, หน้า 20-21.

¹²⁸ สุขุม สุภนิตย์, เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกรัฐสภา เล่มที่ 7 เรื่องตั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.... กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ, หน้า 71

¹²⁹ พิพัฒน์ นรจักรขงกูร, การให้อำนาจพนักงานอัยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนผู้เสียหายในคดีมลพิษ, หน้า 186.

¹³⁰ ธนยศ ศิรินามรด, ปัญหาในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการดำเนินคดีแพ่งในศาลยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547, หน้า 55.

¹³¹ สมชาย อติกรจุฑาศิริ, ปัญหาในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542, หน้า 50.

¹³² คณิงนิจ บุญบานเย็น, ปัญหาการดำเนินคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 กับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549, หน้า 35.

แพ่ง เพื่อที่จะให้ความคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ในลักษณะที่เป็นการควบคุมมิให้เกิดความเสียหายขึ้นในอนาคต ซึ่งได้กำหนดเรื่องการยึดสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยพระราชบัญญัตินี้

กำหนดให้มีคณะกรรมการ หรือพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ในการเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลที่อยู่ในเขตนั้น ๆ เพื่อให้ศาลท้องถิ่นแห่งสหรัฐอเมริกาสั่งห้ามกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติฉบับนี้ หรือห้ามบุคคลใดจำหน่ายสินค้าที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายแห่งความปลอดภัยในสินค้าสำหรับผู้บริโภค โดยในการดำเนินคดีดังกล่าวนี้อาจดำเนินการโดยคณะกรรมการ ด้วยความร่วมมือของพนักงานอัยการแห่งสหพันธรัฐ หรือพนักงานอัยการมลรัฐ ที่ซึ่งมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือที่ซึ่งผู้กระทำความผิดประกอบธุรกิจอยู่ การเรียกคืนสินค้าจึงเป็นมาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อจะได้ควบคุมความปลอดภัยจากสินค้าหลังจากที่สินค้าได้ขายให้ผู้บริโภคไปแล้ว โดยในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคด้วยการเรียกคืนสินค้าดังกล่าว นั้น สินค้าที่จะถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้แก่สินค้าที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้¹³³

1. สินค้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การที่กฎหมายได้กำหนดถึงมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าแต่ละประเภทว่าจะต้องมีลักษณะ รูปแบบ คุณภาพ และการบรรจุหีบห่อ รวมถึงการให้คำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการใช้สินค้านั้นอย่างถูกต้อง เป็นต้น

2. สินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง ได้แก่สินค้าที่เดิมเป็นสินค้าที่ได้ผลตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด แต่ต่อมาปรากฏว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องอันเนื่องมาจากการเสื่อมคุณภาพ การใช้ที่ผิดปกติ หรือการที่สินค้ามีความชำรุดบกพร่องแต่ไม่ปรากฏในขณะที่มีการซื้อขาย แต่มาปรากฏในภายหลัง เป็นต้น

3. สินค้าที่ถูกสั่งห้ามหรือระงับการจำหน่ายในตลาด อันเนื่องมาจากเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ซึ่งคำสั่งดังกล่าวจะมีผลเฉพาะสินค้าที่อยู่ในระหว่างการผลิตหรือจำหน่ายอยู่ในตลาด

การเรียกคืนสินค้าในประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานในการป้องกันความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค เช่น Food Drugs and Cosmetics Act 1938 เป็นกฎหมายเพื่อควบคุมสินค้าเกี่ยวกับอาหาร ยา เครื่องสำอาง Federal Hazardous Substance Act 1960 เป็นกฎหมายเพื่อเพื่อควบคุมสินค้าเกี่ยวกับสารเคมีที่ใช้ภายในบ้าน Flammable Fabric Act 1962 เป็นกฎหมายเพื่อควบคุมสินค้าที่เป็นวัตถุติดไฟง่าย เป็นต้น โดยตามกฎหมายเหล่านี้จะใช้

¹³³ วรวิ สุตะใส, พนักงานอัยการในฐานะทนายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายสิ่งแวดล้อม, หน้า 64.

กับสินค้าที่ได้ระบุประเภทหรือชนิดเท่านั้น ส่วนมาตรการเรียกคืนสินค้าได้นำมากำหนดไว้ใน Consumer Product Safety Act of 1972 (CPSA) เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปในการคุ้มครองผู้บริโภค และสามารถบังคับกับสินค้าทั่ว ๆ ไปได้ โดยไม่ระบุประเภทหรือชนิดของสินค้า กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สิน ที่มีสาเหตุมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นเหตุผลที่สำคัญในการใช้มาตรการเรียกคืนสินค้า¹³⁴

1.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีรูปแบบการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีรัฐสภาเป็นสถาบันสูงสุดของรัฐ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีการบัญญัติไว้ว่าสมเด็จพระจักรพรรดิทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ มีโชคชะตประมุข และไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศ สภาพเศรษฐกิจของญี่ปุ่นถือว่ามีเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา¹³⁵

การคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่นสืบเนื่องจากการที่ญี่ปุ่นได้ยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ.1945 ทำให้บ้านเมืองถูกทำลายและได้รับความเสียหายอย่างมาก บรรดาเหล่าแม่บ้านจึงได้มีการรวมตัวกันเดินขบวนรณรงค์ให้ผู้บริโภคเกิดการต่อรองกับทหารอเมริกาเกี่ยวกับอาหารและที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการมีสิทธิขั้นพื้นฐาน ต่อมาภายหลังการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศญี่ปุ่นนับตั้งแต่ ค.ศ. 1950 ถึง 1960 เป็นต้นมา ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ทำให้กระบวนการผลิตในระบบเศรษฐกิจมีความซับซ้อนมากขึ้น ผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นตามกระบวนการผลิต ส่งผลให้การบริโภคเพิ่มสูงขึ้น และผลิตภัณฑ์บางอย่างก่อให้เกิดปัญหา การบริโภคสินค้าขาดความปลอดภัย ส่งผลต่อกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริโภค และเมื่อมีการฟ้องร้องคดี ผู้บริโภคก็จะเป็นฝ่ายแพ้คดี เพราะไม่สามารถนำสืบหรือพิสูจน์ได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคอย่างไร ทำให้ประชาชนเริ่มกดดันภาครัฐให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค แต่เนื่องจากขณะนั้น ไม่มีกฎหมายรองรับ จึงได้มีการเสนอต่อรัฐสภาว่าต้องกำหนดสิทธิผู้บริโภคและสภาพความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่น จนกระทั่งในปี ค.ศ.1968 รัฐสภาญี่ปุ่นได้ตราพระราชบัญญัติพื้นฐานการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.1968 (The Consumer Protection Fundamental Law Act (Law No.78)) ขึ้นบังคับใช้เป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคกลางฉบับแรก ประกาศใช้เมื่อวันที่ 30

¹³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

¹³⁵ 2 By 4 Travel “ข้อมูลประเทศญี่ปุ่น” ค้นคืน 28 เมษายน 2558 จาก <http://www.2by4travel.com/home/Data-travel/japan/khxmum-prathes-yip>

พฤษภาคม ค.ศ. 1968 ในกฎหมายฉบับนี้ มีการกำหนดว่า เป็นหน้าที่หลักของรัฐในการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ไม่มีการกำหนดในกฎหมายดังกล่าวถึงสิทธิของผู้บริโภคแต่อย่างใด¹³⁶ และกำหนดวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่า เพื่อคงไว้ซึ่งเสถียรภาพและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้บริโภค โดยวิธีการให้ความคุ้มครองและการสร้างผลประโยชน์ของผู้บริโภค ภายใต้การควบคุมและความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจ กฎหมายดังกล่าวได้เน้นถึงการมีหน้าที่ร่วมกันในการคุ้มครองผู้บริโภค และเน้นใช้มาตรการด้านกฎหมายมหาชนเป็นหลัก ถือไว้ว่า The Consumer Protection Fundamental Law Act (Law No.78) เป็นกฎหมายพื้นฐานที่สำคัญด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของญี่ปุ่น ในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในเวลาต่อมา¹³⁷ โดยได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจ และบทบาทของผู้บริโภค สรุปได้ดังนี้¹³⁸

1) รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจะต้องวางแผนและปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนและนโยบายเกี่ยวกับผู้บริโภคตามพัฒนาการของเศรษฐกิจและสังคม

2) ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องคุ้มครองผู้บริโภคและดำเนินการตามนโยบายต่างๆของรัฐบาล

3) ผู้บริโภคจะต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชีวิตของตนในฐานะผู้บริโภคด้วยการมีความคิดริเริ่มและพยายามที่จะให้เหตุผลของตนเองด้วยความเชื่อมั่น

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคของญี่ปุ่น มีดังนี้¹³⁹

(1) คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (The Consumer Protection Council) มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่วางแผน และกำหนดทิศทางด้านนโยบายและมาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคของรัฐบาล คณะกรรมการประกอบด้วยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง 15 คน จะมีการประชุมร่วมกันระหว่างกระทรวงระดับ Director หลายครั้งต่อปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประสานงานและติดตามผลเกี่ยวกับมาตรการตามมติที่คณะกรรมการได้พิจารณาแล้ว

(2) คณะกรรมการนโยบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต (Quality of Life Bureau) เป็นองค์กรด้านการให้คำแนะนำปรึกษาต่อนายกรัฐมนตรี ซึ่งถูกตั้งขึ้นและอยู่ภายใต้สำนักงาน

¹³⁶ สุขุม สุภนิคย์, เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา เล่มที่ 7 เรื่องตั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.... กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ, หน้า 11.

¹³⁷ The Consumer Protection Fundamental Law Act (Law No.78, Enacted May 30, 1968). Section 1 General provisions, Article 1

¹³⁸ กลุ่มงานคณะกรรมการการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร “แนวทางการดำเนินงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค” สันคิน 4 มีนาคม 2558 จาก <http://www.parliament.go.th>

¹³⁹ อัครพงษ์ เวชยานนท์ “Consumer Protection in Japan” สันคิน 1 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.gotoknow.org>

คณะรัฐมนตรี (EPA) คณะกรรมการนโยบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในสาขาการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ นักวิชาการ ตัวแทนองค์กรผู้บริโภค และตัวแทนด้านอุตสาหกรรมหลักต่าง ๆ

(3) สำนักงานคณะรัฐมนตรี (Cabinet Office) และกระทรวงกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกระทรวงต่าง ๆ จะมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ส่วนสำนักงานคณะรัฐมนตรี (EPA) ทำหน้าที่ประสานมาตรการหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคในกระทรวงต่าง ๆ และทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการให้แก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและคณะกรรมการนโยบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

(4) รัฐบาลท้องถิ่นตาม The Consumer Protection Fundamental Act รัฐบาลท้องถิ่นต้องวางแผนและนำแผนไปปฏิบัติตามนโยบายของตนเอง ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลกลาง นอกจากนี้ รัฐบาลท้องถิ่นจะทำหน้าที่ออกข้อบัญญัติของตนเองในเรื่องที่เกี่ยวกับผู้บริโภคและจะต้องยุติปัญหาระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการให้ได้

(5) ศูนย์กิจการเกี่ยวกับผู้บริโภคแห่งชาติ (NCAC) และในระดับท้องถิ่น เป็นองค์กรของรัฐบาลซึ่งก่อตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีหน้าที่สำคัญหลักคือเป็นศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์เพื่อรับทราบสภาพปัญหาของผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าและบริการแล้วนำข้อมูลจากคำร้องดังกล่าวมารวบรวมเก็บเป็นสถิติเพื่อการวิเคราะห์เป็นข้อมูลในเชิงบริหารให้แก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและทิศทางการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้บริโภคด้วยการให้การศึกษาจัดการเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของผู้บริโภค ทดสอบผลิตภัณฑ์ เป็นศูนย์เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของศูนย์ในระดับท้องถิ่น

ขอบเขตการบริหารงานเกี่ยวกับผู้บริโภคของญี่ปุ่น¹⁴⁰

ก. มาตรการหลักในกิจการด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ผลการประชุมคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ.2000 หรือ พ.ศ.2543 มีประเด็นดังนี้

ก) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข) การพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ค) สนับสนุนเรื่องสัญญาที่เป็นธรรมระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ

ง) มาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร

จ) สนับสนุนการแข่งขันที่เป็นธรรม

¹⁴⁰มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคชั้นสูงและกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์, นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556, หน้า 4.

ฉ) สนับสนุนกระบวนการร้องทุกข์ที่เรียบง่ายในระดับท้องถิ่น

ข. ปรับปรุงเรื่องสัญญาต่าง ๆ ของผู้บริโภคการบังคับใช้ The Consumer Contract Act, 2000 เมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ.2001 หรือพ.ศ.2544 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ให้การศึกษแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวผ่านสื่อต่าง ๆ ตั้งแต่ปี ค.ศ.2003 หรือ พ.ศ.2547

ค. สนับสนุนมาตรการความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ การบังคับใช้ Product Liability, 1994 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1995 หรือพ.ศ.2438 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ปรับปรุงมาตรการอื่น ๆ ระวังข้อพิพาทนอกเหนือจากการดำเนินการทางศาล (Alternative Dispute Resolution: ADR) เป็นต้น

ง. ให้ข้อมูลข่าวสารและการศึกษาแก่ผู้บริโภค

ก) ก่อตั้งสถาบันการให้การศึกษาแก่ผู้บริโภคแห่งชาติภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการ และกระทรวงศึกษาธิการ

ข) จัดโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้บริโภค เช่น มติคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าเดือนพฤษภาคม ของทุกปี เป็นเดือนแห่งผู้บริโภค เป็นต้น

จ. ร่วมมือระหว่างประเทศ

ก) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตมาตรการด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในมิติของการคุ้มครองผู้บริโภค ให้สอดคล้องกับแนวทางของ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)

ข) ร่วมกิจกรรมกับประเทศต่าง ๆ ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในลักษณะเดียวกับ The Federal Trade Commission ของสหรัฐอเมริกา แต่เรียกว่า The Japan Fair Trade Commission (JFTC) ขึ้นในปี ค.ศ.1970 โดยเป็นองค์กรของรัฐในฝ่ายบริหาร ที่มีการทำงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีประกอบด้วยประธานกรรมการ และกรรมการอีก 4 คน ซึ่งแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีและต้องได้รับความเห็นจากรัฐสภาหรือสภาไดเอท (The Diet) มีหลักประกันการทำงานที่เป็นอิสระ มีบุคลากรของตนเองภายใต้การบริหารงานของเลขาธิการ โดยการทำงานจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ทั้งนี้ประธานกรรมการ กรรมการ และบุคลากร ใน Fair Trade Commission (FTC) จะต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจการทางการเมือง หรือประกอบพาณิชย์กรรม หรือธุรกิจการค้าใด ๆ FTC มีอำนาจหน้าที่ คือ¹⁴¹

¹⁴¹ปนิธาน ช่อผุก, อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ศึกษากรณีการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค, หน้า 31-32.

1) ออกกฎหมายระเบียบ หรือประกาศตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อต่อต้านการค้าที่มีลักษณะเป็นการผูกขาด

2) สืบสวนสอบสวนการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจว่าขัดต่อกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้

การสืบสวนสอบสวนเป็นไปเพื่อแสวงหาหลักฐานต่าง ๆ สามารถเรียกผู้ต้องสงสัย หรือส่งเอกสาร หรือเข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน

3) นั่งพิจารณาคล้ายศาล เพื่อสอบสวนและหาหลักฐานว่าผู้ประกอบธุรกิจได้กระทำผิดตามกฎหมายจริง

ในญี่ปุ่นนอกจาก The Japan Fair Trade Commission (JFTC) แล้ว ยังมีองค์กรภาครัฐที่ทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นอีก ในชื่อว่า National Center for Consumer Affairs (NCCA) ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยผ่านเครือข่ายที่เรียกว่า Practical living information online Network (Pio-net)¹⁴² ทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะระบบเครือข่ายดังกล่าวทำให้ประชาชนที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคมีข้อมูลที่จะใช้ในการเผยแพร่ออกไปสู่ชุมชนหรือกลุ่มของตน

พระราชบัญญัติพื้นฐานการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ.1968 The Consumer Protection Fundamental Law Act (Law No.78) จึงเป็นกฎหมายหลักในการกำหนดแผนการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งของรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และผู้ประกอบการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยได้บัญญัติให้หน่วยงาน ตั้งแต่ระดับรัฐบาล รัฐบาลท้องถิ่น นคร เมือง เทศบาล นครโตเกียว และรวมถึงผู้ประกอบการ ต้องจัดให้มีระบบร้องเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้วย และมีการรวมตัวกันของผู้ประกอบการด้านการโฆษณา โดยได้จัดตั้งองค์กรนิติบุคคลขึ้น เรียกว่า องค์กรตรวจสอบการโฆษณา แห่งญี่ปุ่น (Japan Advertising Review Organization) หรือชื่อย่อว่า JARO ภายใต้การอนุมัติจากคณะกรรมการการค้าที่ไม่เป็นธรรม และกระทรวงเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขึ้น เมื่อ ค.ศ.1974 ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาผู้บริโภคเกี่ยวกับการโฆษณา และรับเรื่องร้องเรียนด้านการโฆษณาการรับเรื่องร้องเรียนด้านการโฆษณาจะเน้นการใช้มาตรการด้านสังคมเป็นหลัก ถ้าผู้ประกอบการไม่ดำเนินการในเรื่องที่ผู้บริโภค

¹⁴² สุขุม ศุภนิษฐ์, เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา เล่มที่ 7 เรื่องตั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ..... กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ, หน้า 17

ร้องเรียน JARO จะใช้วิธีประชาสัมพันธ์ไปทางสื่อต่าง ๆ เพื่อให้สังคมรับรู้ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนควบคุมตรวจสอบกันเอง¹⁴³

การที่แนวคิดและนโยบายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น ตามที่กำหนดไว้ใน The Consumer Protection Fundamental Law Act อันเป็นกฎหมายพื้นฐานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของญี่ปุ่น ทำให้ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคจึงเป็นระบบที่ต้องเดินตามกรอบของกฎหมายฉบับดังกล่าว ซึ่งในญี่ปุ่นนั้นถือได้ว่าบทบาทภาครัฐมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งทำให้ประชาชนมีความคิดที่ว่า เป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงจะต้องดูแลและคุ้มครองประชาชนในฐานะผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้อ่อนแอและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

ประเทศญี่ปุ่นมีสำนักงานอัยการ (Public Prosecutors Office) เป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ และมีอัยการสูงสุด (Prosecutor – General) เป็นผู้บังคับบัญชา โดยอัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด และผู้อำนวยการสำนักงานอัยการ ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี ส่วนพนักงานอัยการอื่นๆ ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการประกอบด้วยสำนักงานอัยการคดีศาลสูงสุด (Supreme Public Prosecutors Office) ซึ่งมีในเมืองหลวง 1 แห่ง, สำนักงานอัยการคดีศาลอุทธรณ์ (High Public Prosecutors Offices) ซึ่งมีในนครขนาดใหญ่ 8 แห่ง, สำนักงานอัยการจังหวัด (District Public Prosecutors Offices) ซึ่งมีในเขตการปกครองทั้ง 47 เขต ประมาณ 50 แห่ง และสำนักงานอัยการคดีศาลแขวง (Local Public Prosecutors Offices) ซึ่งมีในท้องที่ต่างๆ ประมาณ 438 แห่ง พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาเป็นหลักโดยการสอบสวนคดีอาญา สั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีอาญา ดำเนินคดีอาญาในศาล และควบคุมดูแลการบังคับคดีอาญาให้เป็นไปตามคำพิพากษา อีกทั้งมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการสั่งชะลอการฟ้องโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อปรับปรุงความประพฤติของผู้ต้องหาแทนการฟ้องคดี กับมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะตามกฎหมายแพ่ง และกฎหมายอื่นๆ ในบางกรณี ส่วนการดำเนินคดีแพ่งและคดีปกครองแทนรัฐบาลโดยทั่วไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีสำนักงานดำเนินคดีประเภทต่างๆ หลายสำนักงานอยู่ในสังกัด¹⁴⁴

กฎหมายที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการในประเทศญี่ปุ่นก็คือ พระราชบัญญัติสำนักงานอัยการ ค.ศ.1947 พนักงานอัยการของประเทศญี่ปุ่นนั้นจะเป็น

¹⁴³ปนิธาน ช่อผูก, อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ศึกษากรณีการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค หน้า 32-33.

¹⁴⁴ชาติ ชัยเดชสุริยะ, สารานุกรมฉบับสรุปความมองครั้งอัยการใน 195 ประเทศ, กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลาคม, 2556, หน้า 107 .

ผู้แทนของประชาชนเพื่อทำหน้าที่ดูแลคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นผู้รักษาประโยชน์ของประชาชนในทางแพ่ง โดยจะต้องทำการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งทำหน้าที่ในการเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลยในคดีแพ่งที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชน

ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โภคของประเทศญี่ปุ่น ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีแพ่งเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน โดยกำหนดให้อำนาจแก่พนักงานอัยการทำหน้าที่ในการยื่นคำร้องฉุกเฉินต่อศาล เพื่อที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งในการอายัดสินค้า เช่น อาหาร หรือยา ที่มีเหตุอันควมให้สงสัยว่าอาหารหรือยานั้นมีคุณภาพและปริมาณที่ไม่ตรงตามมาตรฐานที่ผู้ผลิตได้แสดงไว้ จนกว่าเจ้าหน้าที่จะได้ทำการตรวจสอบจนทราบผล หากผลการตรวจสอบปรากฏว่าคุณภาพและปริมาณต่ำกว่ามาตรฐาน ศาลก็จะให้คำสั่งให้รับหรือทำลาย หรือสั่งให้ส่งคืน โรงงาน เป็นต้น¹⁴⁵

2. บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายไทย

สำนักงานอัยการสูงสุดของประเทศไทยเป็นหน่วยงานของรัฐ มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการและงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการ และทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายภายใต้ที่กำหนดไว้ โดยให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมาย รวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 23 หน้าที่ของพนักงานอัยการในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมาย รวมทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนดังกล่าว สำนักงานอัยการสูงสุดได้มอบหมายให้สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนรับผิดชอบภารกิจดังกล่าว พร้อมทั้งได้จัดตั้งสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค และจัดตั้งสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดในต่างจังหวัด ทำหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอรรถคดี การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแก่ประชาชน และเป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอัน

¹⁴⁵ วัชรีย์ สุตตะไล, พนักงานอัยการในฐานะทนายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายสิ่งแวดล้อม, หน้า 68-69

เนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บริโภคเมื่อถูกละเมิดสิทธิ ตามกฎหมาย

2.1 อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการเกี่ยวกับการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค

ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 บัญญัติว่า “พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

.....(3) ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคในศาล หรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติ ว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ”

จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้พนักงานอัยการของประเทศไทยจึงมีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่ง แทนผู้บริโภคได้ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐส่งเรื่อง มาให้สำนักงานอัยการดำเนินการแทน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจและหน้าที่ ซึ่งประธานกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภค โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง “พนักงานอัยการ” เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ ผู้กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเห็นว่าการดำเนินคดีจะ เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ทำให้พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้ ซึ่ง เป็นอำนาจหน้าที่ตามที่ของพนักงานอัยการตามที่พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 (3) ได้กำหนดไว้ดังกล่าว

ส่วนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการ คุ้มครองผู้บริโภคแก่ประชาชน และเป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค กรณีได้รับความเดือดร้อนนั้น เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติองค์กร อัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 23 แต่ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้วนั้น เมื่อ พนักงานอัยการได้รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย และดำเนินการ เรียกคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาทำการไกล่เกลี่ยกันแล้ว หากคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ พนักงานอัยการก็ไม่มี อำนาจที่จะดำเนินการฟ้องร้องผู้ที่กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภคได้โดยตรง เนื่องจากกฎหมาย ไม่ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการไว้ จากกรณีดังกล่าวนี้พนักงานอัยการจะต้องส่งเรื่องดังกล่าวไปให้ สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยให้ผู้บริโภคนั้นไปให้ข้อมูลกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แล้วทางสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ก็ จะดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และเสนอเรื่องเข้าที่ประชุมของคณะอนุกรรมการพิจารณา

กลั่นกรองเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค และต่อมาก็จะมีการประชุมของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีมติให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแพ่งแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่กระทำละเมิดสิทธิต่อผู้บริโภค ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นมีระยะเวลาอันพอสมควร แล้วจึงจะรวบรวมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ส่งมาให้พนักงานอัยการในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค โดยการแต่งตั้งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 เพื่อดำเนินคดีแพ่งกับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างล่าช้า

การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บริโภคในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคของประเทศไทยนั้นเป็นกรณีที่รัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ โดยเป็นศูนย์ประสานงานรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค และดำเนินการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทดังกล่าว นั้น เป็นกรณีเช่นเดียวกับพนักงานอัยการของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค และทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนในเบื้องต้นก่อนการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค รวมทั้งพนักงานอัยการของประเทศญี่ปุ่นที่ เป็นผู้แทนของประชาชนเพื่อทำหน้าที่ดูแลคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นผู้รักษาประโยชน์ของประชาชนในทางแพ่ง และเป็นโจทก์ หรือเป็นจำเลยในคดีแพ่งที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชน

อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการรับเรื่องราวร้องทุกข์และดำเนินการไกล่เกลี่ยให้กับผู้บริโภคและผู้ทีละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ในเรื่องค่าเสียหายทางแพ่งแล้ว ก็ไม่ต้องดำเนินคดีในชั้นศาลอีกต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของพนักงานอัยการในคดีแพ่ง ลักษณะนี้คล้ายๆ กับบทบาทของพนักงานอัยการในกฎหมายชะลอฟ้องในคดีอาญา ที่ขณะนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อประมาณต้นเดือนมีนาคม 2559 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า กฎหมายชะลอการฟ้องคดีอาญาได้ให้อำนาจพนักงานอัยการในการสั่งชะลอการฟ้องผู้กระทำความผิดอาญา เพื่อเบี่ยงเบนคดีอาญาบางประเภทที่ผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุกออกจากศาล และเพื่อให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ระหว่างคู่กรณี ทำให้ผู้ที่กระทำผิดเล็กน้อยจะไม่ต้องถูกดำเนินคดีในศาลให้สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย แต่สำหรับการเรียกค่าเสียหายในแพ่งอันเกิดจากการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคนี้ หากคู่กรณีมีการตกลงกันได้ก็จะไม่มีการนำคดีขึ้นสู่ศาลเช่นเดียวกับกฎหมายชะลอฟ้องดังกล่าว

2.2 การเรียกร้องค่าเสียหายแทนผู้เสียหาย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 19 บัญญัติให้ คณะกรรมการคุ้มครองบริโภคหรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและเนินคดีผู้บริ โภคแทนผู้บริ โภคได้โดยให้นำ บทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ โดยอนุโลม และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10 บัญญัติให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทน ผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้ บังคับโดยอนุโลม นั้น จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งดำเนินคดีแทนผู้บริ โภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 จึงมีอำนาจ ในการฟ้องคดีเรียกร้องค่าเสียหายแทนผู้บริ โภคได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 19 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10 ซึ่งเป็นกรณีที่พนักงานอัยการจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น แต่หากเป็นกรณีที่พนักงานอัยการดำเนินคดีกับผู้ที่ละเมิดสิทธิของ ผู้บริ โภคเองโดยตรงยังไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้แต่อย่างใด

ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนที่เดือดร้อนจากการบริ โภคสินค้าดังกล่าวได้รับการ ช่วยเหลือด้านการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องความเสียหายได้อย่างรวดเร็ว จึงมีกรณีที่จะมีการแก้ไข กฎหมายดังกล่าว เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ล่าช้าลง โดยให้พนักงานอัยการเมื่อรับ เรื่องราวร้องเรียนจากผู้บริ โภคที่มาติดต่อที่สำนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการที่จะตั้ง คณะทำงานดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ใกล้เคียง และในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันไม่ได้ พนักงานอัยการสามารถดำเนินคดีแพ่งกับผู้ประกอบธุรกิจได้โดยตรง โดยไม่ต้องส่งเรื่องร้องเรียน ดังกล่าวไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตรวจสอบและพิจารณา แล้วให้สำนักงาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคส่งเรื่องมาให้สำนักงานอัยการดำเนินคดีอีกครั้งหนึ่ง ดังเช่นตาม กฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นที่พนักงานอัยการสามารถเป็น โจทก์ หรือเป็น จำเลยในคดีแพ่งที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชน เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะได้

2.3. การแจ้งฐานะคดี

การแจ้งฐานะคดีและการไม่รับว่าต่าง ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วย การดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 25 กำหนดว่า

“คดีว่าต่างที่พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนพิจารณาเห็นว่ารูปคดีเสียเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น คดีขาดอายุความ คดีขาดพยานหลักฐานอันเป็นสาระสำคัญ หรือกรณีที่อยู่คดีอีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องรับผิดชอบ ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเสนอความเห็นควรแจ้งฐานะคดีตามลำดับชั้นถึงอธิบดี เมื่ออธิบดีเห็นพ้องด้วยก็ให้แจ้งฐานะคดีไปยังตัวความก่อนยื่นฟ้องคดี

คดีระหว่างส่วนราชการกับเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจกับเอกชน หากพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรรับดำเนินคดีให้แจ้งฐานะคดีพร้อมด้วยเหตุผลที่จะไม่รับดำเนินคดีให้ตัวความทราบ หากตัวความยังขอให้ดำเนินคดีต่อไปและอธิบดีไม่เห็นด้วยกับตัวความให้ส่งสำนวนไปยังสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการยุติในการดำเนินคดีแพ่งและส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำนักงานคดีอัยการสูงสุดพิจารณาเสนออัยการสูงสุด

คดีใดจะขาดอายุความฟ้องร้อง ให้รีบแจ้งฐานะคดีพร้อมแจ้งตัวความให้ส่งเงินค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีโดยเร็ว และให้ดำเนินการฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความ โดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาการแจ้งฐานะคดีของตัวความ”

ในกรณีที่สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค โทศสงสำนวนมายังสำนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการว่าต่างคดีแพ่งแทนผู้บริโภค หากพนักงานอัยการมีความเห็นแย้งกับความเห็นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และมีความเห็นให้แจ้งฐานะคดีไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อนำเรื่องเสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณาทบทวนมติ แต่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคยังคงมีมติยืนยันตามมติเดิม กรณีไม่สามารถนำระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ข้อ 25 วรรคสอง หรือไม่รับว่าต่างได้ กรณีนี้ถ้าคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีมติยืนยันตามความเห็นเดิมให้พนักงานอัยการว่าต่างคดีแทน กรณีนี้พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการตามความเห็นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากพนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้ง ซึ่งเป็นการขัดแย้งกับความเห็นของพนักงานอัยการ ทำให้การพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการขาดความอิสระ

2.4. การแจ้งผลคดี

เมื่อคดีแพ่งที่พนักงานอัยการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 หากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ นร 1605/3113 ลงวันที่ 10 เมษายน 2545 เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แจ้งอัยการสูงสุดว่าคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มอบหมายให้พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการดังนี้

1) กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้โจทก์ชำระหนี้เต็มตามฟ้อง เป็นการสมประโยชน์ของผู้บริโภคและเป็นไปตามมติคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแล้วนั้น ให้พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคใช้ดุลพินิจเพื่อพิจารณาใช้สิทธิว่าจะสมควรอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือไม่ ประการใด และแจ้งให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อนำเสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทราบต่อไป

2) สำหรับกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้โจทก์แพ้คดีหรือพิพากษาให้โจทก์ได้รับชำระหนี้ไม่เต็มตามฟ้อง หรือคำพิพากษาแตกต่างไปจากมติคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และคดีไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาไปก่อนทุกเรื่อง และให้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อนำเสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณามีมติต่อไป

กรณีดังกล่าวในคดีที่พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องคดีผู้บริโภคและศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว จะเห็นได้ว่าพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องจะเป็นผู้แจ้งผลคดีไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทราบ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณามีมติต่อไป และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะดำเนินการแจ้งผลการดำเนินคดีให้ผู้บริโภคที่ร้องเรียนทราบอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการผ่านสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แล้วจึงแจ้งกลับมายังพนักงานอัยการอีกครั้งหนึ่ง และหากศาลมีคำพิพากษาให้โจทก์แพ้คดีหรือพิพากษาให้โจทก์ได้รับชำระหนี้ไม่เต็มตามฟ้อง หรือคำพิพากษาแตกต่างไปจากมติคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคจะต้องดำเนินการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาไปก่อนทุกเรื่อง และให้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อนำเสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณามีมติต่อไป ซึ่งการอุทธรณ์หรือฎีกาดังกล่าวหากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วมีความเห็นไม่อุทธรณ์หรือไม่ฎีกาซึ่งอาจจะขัดกับมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ ทำให้พนักงานอัยการขาดความเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจดังกล่าวได้

แต่หากพนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินคดีแพ่งได้โดยตรงแล้ว พนักงานอัยการสามารถแจ้งผลคดีตรงไปยังผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้ทันที ทำให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงผลของคดีได้อย่างรวดเร็ว และกรณีที่ผู้บริโภคประสงค์จะอุทธรณ์ฎีกาก็สามารถแจ้งให้พนักงานอัยการได้โดยตรงเช่นกัน โดยในการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการอุทธรณ์หรือฎีกาสามารถใช้ได้อย่างมีอิสระเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมได้

2.5 การถอนฟ้อง

คดีที่พนักงานอัยการดำเนินคดีตามมติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ต่อมา ผู้บริโภคมายื่นคำแถลงขอถอนฟ้องต่อศาล พนักงานอัยการจะต้องแถลงต่อศาลขอเลื่อนคดีไปก่อน เพื่อดำเนินการแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีหนังสือยืนยันให้สามารถถอนฟ้องได้ และนำหนังสือไปยื่นคำร้องขอถอนฟ้องต่อศาล เห็นว่าในความเป็นจริงเมื่อผู้บริโภคมาศาล ในวันนัดและได้มีการไต่ถามเพื่อระงับข้อพิพาทกับจำเลย หากมีการชดเชยค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจแก่ผู้บริโภคแล้ว และผู้บริโภคประสงค์จะถอนฟ้องคดี ผู้บริโภคสามารถแจ้งให้พนักงานอัยการผู้ฟ้องคดีแทนดำเนินการถอนฟ้องได้ทันที แต่ตามกฎหมายในปัจจุบันพนักงานอัยการไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ เนื่องจากการดำเนินคดีดังกล่าวเป็นการดำเนินคดีในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้ง

2.6 การบังคับคดีตามคำพิพากษา

เมื่อศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี และพนักงานอัยการได้แจ้งผลคดีไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป แต่ปัจจุบันนี้มีกฎหมายที่ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการและคณะทำงานเป็นผู้ตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผลการตรวจสอบหากพบว่ามีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน กรรมสิทธิ์ในรถยนต์ หรือถือครองเงินในธนาคาร พนักงานอัยการก็จะมิหนังสือถึงผู้บริโภคที่เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และดำเนินการยื่นเรื่องบังคับคดีต่อกรมบังคับคดีโดยนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาด และนำเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินมาแบ่งเฉลี่ยให้แก่ผู้บริโภค (เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา) ต่อไปได้

ดังนั้นการที่พนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐในการที่ช่วยเหลือประชาชนเพื่อเรียกชดเชยค่าเสียหายจากผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือเพื่อการเยียวยาแก้ไขความเสียหายให้แก่ประชาชน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ตามหลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ โดยมีพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการไว้ และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 ที่กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคโดยให้อำนาจเป็นผู้ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคตามที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐส่งเรื่องมาให้ พนักงานอัยการดำเนินการจะเห็นว่าตามพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วนั้นมีการบัญญัติอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีคุ้มครองผู้บริโภคของพนักงานอัยการไว้ในกรอบที่ไม่สามารถดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้โดยตรง และตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2552

มาตรา 19 ที่กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องคดีและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10 กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้นั้น โดยมีได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีไว้โดยตรงเช่นกัน ทำให้การให้ความช่วยเหลือผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายมีความล่าช้า จึงควรที่จะมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถเยียวยาความเสียหายที่ประชาชนได้รับอย่างรวดเร็วต่อไป ดังเช่นการดำเนินคดีแทนประชาชนของอัยการในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การเสนอขายสินค้าและบริการต่างๆ ปัจจุบันมีเพิ่มมากขึ้น ตามสื่อต่าง ๆ ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้โฆษณา ได้นำวิชาการทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ เพื่อจูงใจให้ประชาชนที่พบเห็นมีความต้องการที่จะบริโภคสินค้าหรือบริการนั้น โดยผู้บริโภคจะตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคส่วนมากจะไม่ทราบถึงกระบวนการผลิตข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าและบริการ การตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริโภคที่จะต้องระมัดระวัง แม้จะมีกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยการกำหนดคุณภาพ และราคาของสินค้า และเมื่อผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ผลิตสินค้าและบริการ มีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนเสียหาย การที่ผู้บริโภคซึ่งอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าจะไปดำเนินคดีกับผู้กระทำละเมิดนั้น ย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่าย

สำนักงานอัยการสูงสุด มีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมาย รวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้แก่ประชาชน โดยสำนักงานอัยการสูงสุดได้มอบหมายให้สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนรับผิดชอบภารกิจดังกล่าว พร้อมทั้งได้จัดตั้งสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค ให้รับผิดชอบการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอรรถคดี การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแก่ประชาชน ส่วนในต่างจังหวัดได้มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย และดำเนินการเรียกผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งกระทำการให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค ทั้งสองฝ่ายมาทำการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาท และพนักงานอัยการในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค โดยการแต่งตั้งจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 19 รวมทั้งมีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10 โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ จะเป็นผู้ส่งเรื่องมาให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแพ่งแก่ผู้กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ซึ่งตามกฎหมายดังกล่าวนี้บัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ได้รับการช่วยเหลือด้านอรรถคดี และสามารถเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้ อันเป็นการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ

ดังนั้นในการดำเนินคดีแพ่งแทนผู้บริโภคของพนักงานอัยการจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจและหน้าที่ไว้ โดยกฎหมายดังกล่าวยังไม่ได้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้โดยตรง ทำให้การดำเนินการเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนมีความล่าช้า และไม่ได้รับความสะดวก จึงควรที่จะมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้พนักงานอัยการสามารถให้ความช่วยเหลือ เพื่อเยียวยาความเสียหายที่ประชาชนได้รับได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 สำนักงานอัยการสูงสุดมีอำนาจและหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชน

ในการดำเนินการทางกฎหมาย รวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุดได้มอบหมายให้สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด และสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค ดำเนินการให้เป็นไปตามภารกิจดังกล่าว โดยรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนจากการถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งเมื่อพนักงานอัยการดำเนินการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคและดำเนินการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทแล้ว แต่คู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ กรณีนี้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจที่จะฟ้องร้องผู้ที่กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภคได้โดยตรง เพราะกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ กรณีดังกล่าวพนักงานอัยการจะต้องส่งเรื่องไปให้สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยให้ผู้บริโภคนั้นไปให้ถ้อยคำกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แล้วทางสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคก็จะดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และเสนอเรื่องเข้าที่ประชุมของคณะกรรมการพิจารณาค้นกรองเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค และต่อมาก็จะมีการประชุมของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีมติให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคซึ่งก็คือพนักงานอัยการ ดำเนินคดีแพ่งแทนผู้บริโภคแก่ผู้ประกอบ

ธุรกิจที่กระทำการละเมิดสิทธิต่อผู้บริโภค ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค นั้นมีขั้นตอนและระยะเวลาพอสมควร แล้วสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จึงจะรวบรวมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ส่งมาให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแพ่งแทน ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 ที่กำหนดให้พนักงานอัยการ มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งแทนหน่วยงานของรัฐ ซึ่งก็คือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ทำให้ประชาชนที่เป็นผู้บริโภค ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่ล่าช้า จึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 ดังนี้

“พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

.....(3) ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคในศาล หรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคแทนผู้บริโภค และกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ”

ดังเช่น พระราชบัญญัติสำนักงานอัยการ ค.ศ.1947 ที่กำหนดให้พนักงานอัยการของประเทศญี่ปุ่นนั้นจะเป็นผู้แทนของประชาชนเพื่อทำหน้าที่ดูแลคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นผู้รักษาประโยชน์ของประชาชนในทางแพ่ง เป็นโจทก์ หรือเป็นจำเลยในคดีแพ่งที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชน

2.2 นอกจากคดีที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคส่งมาให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทน

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 แล้ว ควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้โดยตรงด้วย เพื่อให้ประชาชนที่เดือดร้อนจากการบริโภคสินค้าดังกล่าวได้รับการช่วยเหลือด้านการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องความเสียหายได้อย่างรวดเร็ว และลดขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ล่าช้าลง โดยกำหนดให้พนักงานอัยการเมื่อรับเรื่องราวร้องเรียนจากผู้บริโภคที่มาติดต่อที่สำนักงานอัยการแล้ว มีอำนาจดำเนินการตรวจสอบหาข้อเท็จจริงจากผู้บริโภคได้โดยตรง โดยตั้งคณะทำงานดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ไกล่เกลี่ย และดำเนินคดีแพ่งกับผู้ประกอบธุรกิจในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันไม่ได้ โดยพนักงานอัยการไม่ต้องส่งเรื่องราวร้องทุกข์ดังกล่าวไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้ตรวจสอบและพิจารณา แล้วขอให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคส่งเรื่องมาให้พนักงานอัยการดำเนินคดีอีก เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่

เคือคร้อนและเข้ามาร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการที่สำนักงานอัยการ จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 ดังนี้

“ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ หรือพนักงานอัยการโดยได้รับคำร้องจากผู้บริโภค ให้มีหน้าที่ฟ้องและดำเนินคดีแพ่งแทนผู้บริโภคได้

ในการดำเนินคดีในศาลให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคหรือพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ดังเช่นตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในมลรัฐ Texas ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดให้มีการจัดตั้งแผนกคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในสำนักงานอัยการแห่งรัฐ Texas โดยอัยการในแผนกคุ้มครองผู้บริโภคนั้นจะเป็นผู้พิจารณาเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภคว่ามีความเสียหายแก่สาธารณะหรือไม่อย่างไร ถ้าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณะ อัยการแห่งรัฐก็จะเป็นผู้ดำเนินคดี และในรัฐ Illinois ที่มีการจัดตั้งแผนกใน Attorney General Office เพื่อให้ทำหน้าที่ใกล้เคียงระดับข้อพิพาท โดยทำการตรวจสอบข้อเรียกร้องของผู้บริโภค หากมีมูลก็จะส่งหนังสือพร้อมข้อร้องเรียน และข้อเรียกร้องของผู้บริโภคให้ผู้ประกอบธุรกิจ โดยมุ่งไปที่การให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยความเสียหาย

2.3 เมื่อมีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39

ให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้โดยตรงแล้ว จึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 19 ซึ่งไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภคไว้โดยตรง เพื่อให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้ โดยการแก้ไขดังนี้

“ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค หรือพนักงานอัยการ มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดี

ผู้บริโภครแทนผู้บริโภคได้โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

2.4 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

มาตรา 10

ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้โดยตรง ดังนั้นเมื่อมีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 และแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 19 ให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้แล้ว จึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 10 ดังนี้

“ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค หรือพนักงานอัยการ มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ดังเช่นในพระราชบัญญัติความปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์สำหรับผู้บริโภคของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีการกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีแพ่งเป็น โจทก์ฟ้องคดีต่อศาล และยึดคืนสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน เพื่อให้ความคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน

2.5 กรณีที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐส่งเรื่องมาให้พนักงานอัยการ

ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแพ่งกับผู้ละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 แล้ว หากพนักงานอัยการมีความเห็นแย้งกับความเห็นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พนักงานอัยการสามารถแจ้งฐานะคดีไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ทบทวนคดีได้ แต่ถ้าคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคยังคงมีมติยืนยันตามความเห็นเดิม พนักงานอัยการก็จะต้องดำเนินการให้ตามความเห็นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นการขัดแย้งกับความเห็นของพนักงานอัยการ ทำให้การพนักงานอัยการขาดความเป็นอิสระในการพิจารณาตั้งคดี และเมื่อพนักงานอัยการฟ้องต่อศาลแล้ว และศาลได้มีคำพิพากษา พนักงานอัยการซึ่งเป็น โจทก์ฟ้องคดีจะเป็นผู้แจ้งผลคดีไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะเป็นผู้ดำเนินการแจ้งผลการดำเนินคดีไปให้ผู้บริโภคที่มาร้องทุกข์ทราบ เห็นว่าหากมีการแก้ไขกฎหมายใหม่ให้พนักงานอัยการผู้ที่ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้โดยตรง พนักงานอัยการสามารถที่จะมี

หนังสือแจ้งผลคดีให้ผู้บริโภคทราบโดยตรง และกรณีที่ผู้บริโภคประสงค์จะถอนฟ้องเนื่องจากได้รับการชดเชยค่าเสียหายแล้ว หรืออุทธรณ์ฎีกา ผู้บริโภคก็สามารถแจ้งให้พนักงานอัยการดำเนินการถอนฟ้อง อุทธรณ์ฎีกา รวมทั้งพนักงานอัยการสามารถดำเนินการบังคับคดีแทนผู้บริโภคได้โดยตรง ซึ่งรวดเร็วกว่าการส่งเรื่องผ่านไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแจ้งผลการดำเนินคดีให้ผู้บริโภคที่มาร้องทุกข์ทราบ ซึ่งมีขั้นตอนที่ทำให้เกิดความล่าช้าได้

ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้พนักงานมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดี และเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคหรือผู้เสียหายได้โดยตรง เพื่อให้สามารถเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการได้อย่างรวดเร็ว และทำให้พนักงานอัยการมีอิสระในการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งฟ้องคดีหรือไม่ฟ้องคดีให้เป็นไปตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2545 ข้อ 2. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 103 ก. (วันที่ 9 ตุลาคม 2545)
- กลุ่มงานคณะกรรมการการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.(2558, 4 มีนาคม) แนวทางการดำเนินงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. สภาผู้แทนราษฎร. สืบค้นจาก <http://www.parliament.go.th>.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2547). *หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551
- คณิงนิจ บุญบานเย็น.(2549). *ปัญหาการดำเนินคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 มาตรา 39 กับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 10/2551 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2551 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำกรุงเทพมหานคร
- คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 3/2548 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2548 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด
- คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 3/2550 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2550 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคประจำจังหวัด
- คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 6/2528 ลงวันที่ 16 กันยายน 2528 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการผู้มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดที่เกิดขึ้นในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร และมอบอำนาจในการเปรียบเทียบความผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522
- คำสั่งคณะกรรมการอาหาร ที่ 1/2548 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม 2548 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการอาหาร
- คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ 208/2550 ลงวันที่ 27 เมษายน 2550 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณากำหนดแนวทางเพื่อการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านยา หรือเครื่องมือแพทย์
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์. (2540). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: จีระรัชการพิมพ์.

- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2543). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2545). *คำอธิบายกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2556). *สารานุกรมฉบับสรุปความองค์การใน 195 ประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลาคม.
- ณรงค์ วิทย์ไพศาล. (2535). บทบาทของพนักงานอัยการกับการคุ้มครองผลประโยชน์มหาชนระบบซีวิลอว์และระบบคอมมอนลว์. *วารสารอัยการ*, 169(15)
- ธนยศ ศิรินารถ. (2547). ปัญหาในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการดำเนินคดีแพ่งในศาลยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- นันทวัฒน์ บรมนันท์. (2557). *สัญญาทางปกครอง: เครื่องมือในการจัดทำบริการสาธารณะ*. สืบค้นจาก http://www.pub-law.net/article/admin_con00.html.
- นิตา ว่องเจริญ. (2537). *การดำเนินคดีแพ่งของผู้เสียหายจำนวนมาก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ปริญญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน. (2558, 20 พฤษภาคม) สืบค้นจาก <http://www.pioneer.netserv.chula.ac.th>.
- ปนิธาน ช่อผูก. (2549). *อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522: ศึกษากรณีการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 พระธรรมนูญศาลยุติธรรม
 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2522
 พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับบทบัญญัติมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 พ.ศ.2542 ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 40 ก วันที่ 20 พฤษภาคม 2542
 พระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2558
 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551
 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541
 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522
 พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553

- พระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนัก
นายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2541
- พิพัฒน์ นรัจจริยางกูร. (2541). การให้อำนาจพนักงานอัยการเรียกเครื่องคำสันทใหม่ทดแทนผู้เสียหายใน
คดีมลพิษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2556). กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคชั้นสูงและกฎหมายความรับผิดชอบ
ในผลิตภัณฑ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี:
- รชฎ บุญสินสุข. (2545). การดำเนินคดีแบบกลุ่มในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์.
(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.
- ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง หลักการพื้นฐานในกฎหมาย
ปกครอง และการกระทำทางปกครอง. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- วัชรีย์ สุตตะไถ. (2551). พนักงานอัยการในฐานะทนายโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ศึกษาเฉพาะกรณี
กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และกฎหมายสิ่งแวดล้อม. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร
มหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- วิกิพีเดีย. (2558). รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา. สืบค้นจาก
<http://www.th.wikipedia.org>.
- วิกิพีเดีย. (2558). รัฐ. สืบค้นจาก <https://www.th.wikipedia.org/wiki>
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2544). เขาฟ้องบริษัทบุหรี่กันอย่างไรในต่างประเทศ. *บทบัณฑิตย*, 57(72)
- ศิริชัย ศิริกุล. (2555). *เขตอำนาจศาลแพ่ง รพี 55*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมชาย อติกรจุฑาศิริ. (2542). ปัญหาในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร
มหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2546). *สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค* กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชุมทองปรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน. (2558, 16 มิถุนายน). สืบค้นจาก <http://www.lawaid.go.go.th>
- สำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม. (2558, 22 พฤศจิกายน). “อำนาจหน้าที่โดยทั่วไปของพนักงานอัยการ” สืบค้น จาก <http://www.utadit.go.go.th/index.php>
- สำนักงาน อัยการพิเศษฝ่ายคดีคุ้มครองผู้บริโภค. (2558, 16 พฤษภาคม). สืบค้น จาก <http://www.ocp.go.go.th>.
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด. (2554). *คู่มือปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานการคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด. (2557). *แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค. (2554). *แนวทางการดำเนินคดีผู้บริโภคของพนักงานอัยการในฐานะเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอัยการสูงสุด
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค. (2557). *อัยการกับการคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2558, 5 มิถุนายน). สืบค้นจาก <http://www.go.go.th>.
- สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค. (2558, 25 ธันวาคม). สืบค้นจาก <http://www.mwit.ac.th>.
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2534). ข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 21(3).
- สุขุม สุภนิตย์. (2540). *คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุขุม สุภนิตย์. (2545). *เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาพ เล่มที่ 7 เรื่องตั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ..... กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ*. กรุงเทพมหานคร:เดือนตุลา
- อัครพงษ์ เวชยานนท์. (2558, 1 กุมภาพันธ์). *Consumer Protection in Japan*. สืบค้น จาก <http://www.gotoknow.org>.

2 By 4 Travel. (2558, 28 เมษายน). ข้อมูลประเทศญี่ปุ่น. สืบค้นจาก [http:// www.2by4travel.com/home/Data-travel/japan/khxm-l-prathes-yip](http://www.2by4travel.com/home/Data-travel/japan/khxm-l-prathes-yip).

[2by4travel.com/home/Data-travel/japan/khxm-l-prathes-yip](http://www.2by4travel.com/home/Data-travel/japan/khxm-l-prathes-yip).

Gordon Borie and Aubrey L. Diamond. The Consumer. Society and the Law 16-17 (3 rd ed., 1973)

Judiciary Act of 1789, section 35.

Knowledge-Dduzones. (2558, 15 ตุลาคม). รูปแบบของระบบเศรษฐกิจ. สืบค้นจาก

<http://www.knowledge.eduzones.com>

Law-PCR2012.com. (2558, 30 พฤศจิกายน). หลักนิติรัฐ. สืบค้นจาก

<http://www.lawpcru2012.logspot.com/2012/06/blog-post.html>

The Consumer Protection Fundamental Law Act (Law No.78, Enacted May 30, 1968). Section 1

General provisions, Article 1

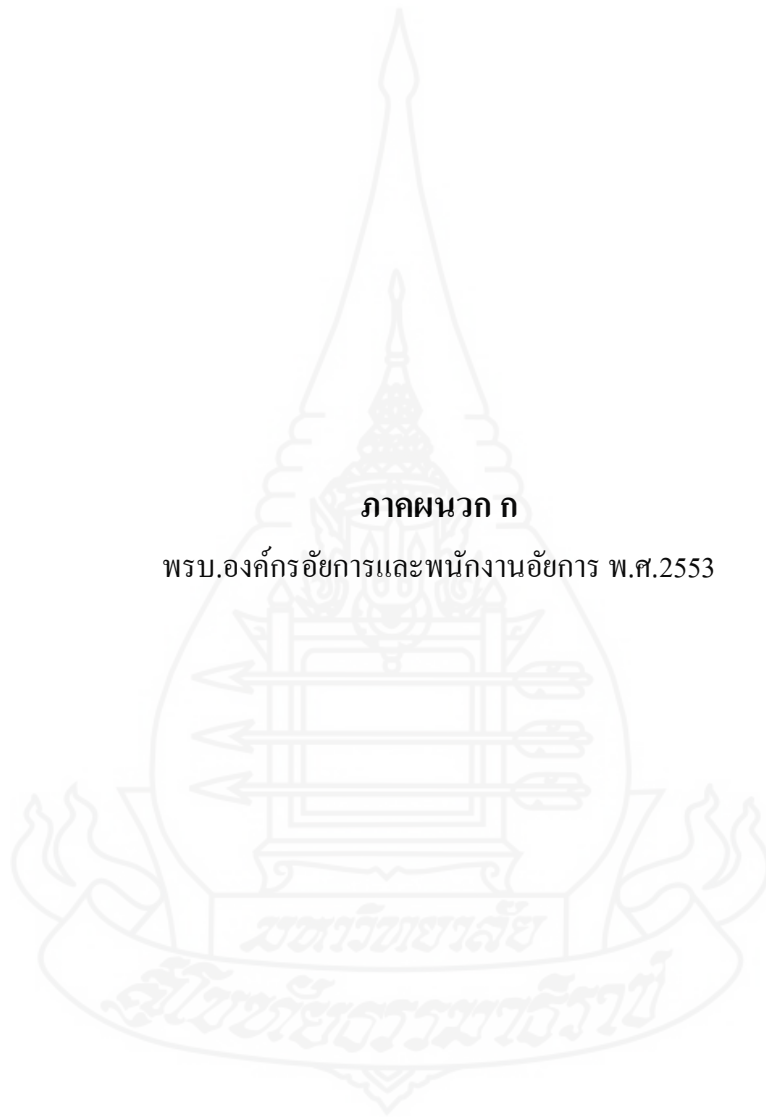
ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

พระองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553

พระราชบัญญัติ
องค์กรอัยการและพนักงานอัยการ
พ.ศ. ๒๕๕๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓
เป็นปีที่ ๖๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘

(๒) พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๐

(๓) พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๒

(๔) พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๐๓

(๕) พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๓

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ก.อ.” หมายความว่า คณะกรรมการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

“ข้าราชการฝ่ายอัยการ” หมายความว่า ข้าราชการฝ่ายอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

“พนักงานอัยการ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัตินี้

“ภาค” หมายความว่า เขตท้องที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ก.อ. กำหนดตามมาตรา ๗

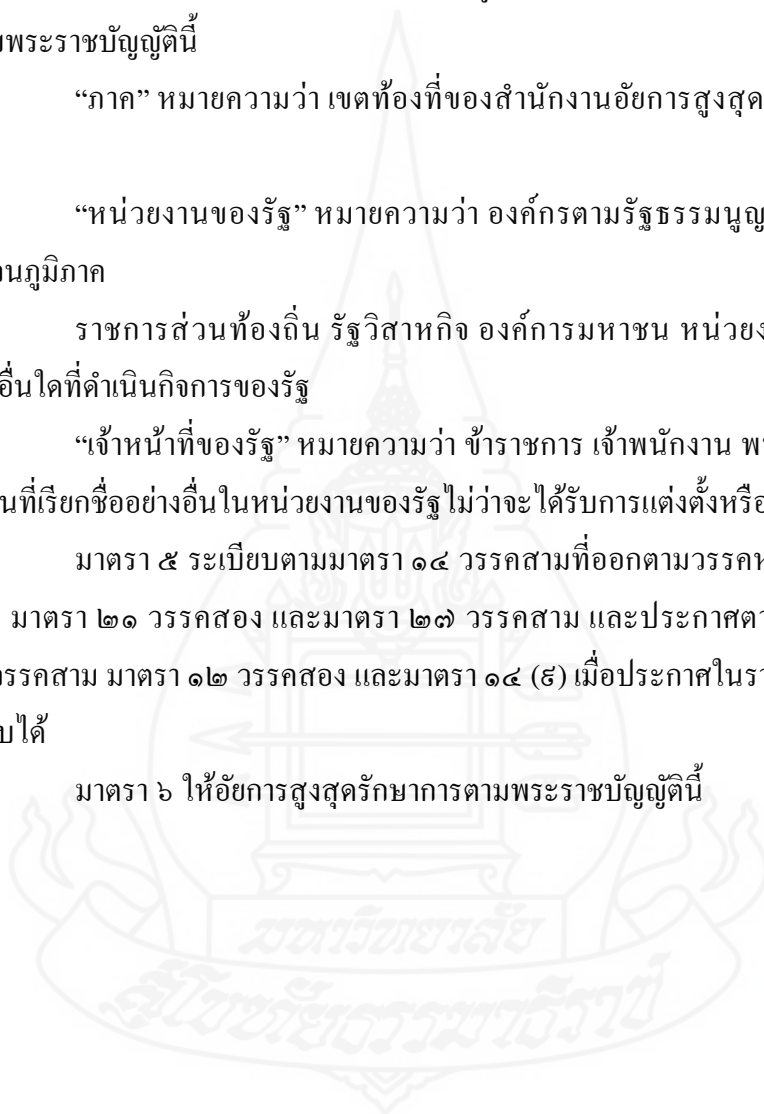
“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค

ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นใดที่ดำเนินกิจการของรัฐ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ เจ้าพนักงาน พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นในหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง

มาตรา ๕ ระเบียบตามมาตรา ๑๔ วรรคสามที่ออกตามวรรคหนึ่ง (๒) มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๑ วรรคสอง และมาตรา ๒๗ วรรคสาม และประกาศตามมาตรา ๗ วรรคสี่ มาตรา ๘ วรรคสาม มาตรา ๑๒ วรรคสอง และมาตรา ๑๔ (๕) เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖ ให้อัยการสูงสุดรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

องค์กรอัยการ

มาตรา ๗ องค์กรอัยการประกอบด้วย ก.อ. อัยการสูงสุด และพนักงานอัยการอื่น โดยมี
สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยราชการ
สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการที่มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ
และการดำเนินการอื่น และเป็นนิติบุคคล โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาและ
เป็นผู้แทนนิติบุคคล
ให้ข้าราชการฝ่ายอัยการสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด
การแบ่งหน่วยงาน การจัดตั้งและกำหนดท้องที่ของภาค และการกำหนดอำนาจและ
หน้าที่
ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้ทำเป็นประกาศ ก.อ.
มาตรา ๘ การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอัยการต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
และหลักนิติธรรม

หมวด ๒
พนักงานอัยการ

มาตรา ๕ ตำแหน่งพนักงานอัยการมีดังต่อไปนี้

- (๑) อัยการสูงสุด
- (๒) รองอัยการสูงสุด
- (๓) ผู้ตรวจการอัยการ
- (๔) อธิบดีอัยการ
- (๕) อธิบดีอัยการภาค
- (๖) รองอธิบดีอัยการ
- (๗) รองอธิบดีอัยการภาค
- (๘) อัยการพิเศษฝ่าย
- (๙) อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ
- (๑๐) อัยการผู้เชี่ยวชาญ
- (๑๑) อัยการจังหวัด
- (๑๒) อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
- (๑๓) อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
- (๑๔) รองอัยการจังหวัด
- (๑๕) อัยการประจำกอง
- (๑๖) อัยการจังหวัดผู้ช่วย
- (๑๗) อัยการผู้ช่วย

นอกจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้มีตำแหน่งอัยการอาวุโสด้วย

ในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็น ก.อ. จะประกาศกำหนดให้มีตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นนอกจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง โดยจะให้ตำแหน่งใดเทียบเท่าตำแหน่งตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๑๐ การแต่งตั้งและการให้อัยการสูงสุดพ้นจากตำแหน่งต้องเป็นไปตามมติของ ก.อ.และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา และให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งอัยการสูงสุด

การแต่งตั้งพนักงานอัยการอื่นและการให้พนักงานอัยการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

มาตรา ๑๑ ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็นทนายแผ่นดินประจำศาลต่าง ๆ นอกจากศาลทหารตามกรอบอัตรากำลังที่ ก.อ. กำหนดตามความจำเป็นและเหมาะสม

มาตรา ๑๒ ในภาคหนึ่ง ๆ ให้มีสำนักงานอัยการภาคโดยมีพนักงานอัยการคนหนึ่งเป็นหัวหน้าเรียกว่า “อธิบดีอัยการภาค”

ในท้องที่ที่ตั้งศาลจังหวัด ศาลแขวง หรือศาลเยาวชนและครอบครัว ยกเว้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้มีสำนักงานอัยการจังหวัดประจำศาลแต่ละศาล มีเขตพื้นที่ตามที่ ก.อ. ประกาศกำหนด โดยมีพนักงานอัยการคนหนึ่งเป็นหัวหน้า เรียกว่า “อัยการจังหวัด”

ในสำนักงานอัยการภาคและสำนักงานอัยการจังหวัด จะให้มีพนักงานอัยการตำแหน่งใด จำนวนเท่าใดให้เป็นไปตามที่ ก.อ. กำหนด

มาตรา ๑๓ ในกรุงเทพมหานคร ให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำอยู่ในราชการส่วนกลางเป็นพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นทุกศาล ให้อัยการสูงสุดหรือรองอัยการสูงสุดหรืออธิบดีอัยการที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จากอัยการสูงสุดเป็นหัวหน้าในการปฏิบัติราชการของพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นนั้น

มาตรา ๑๔ พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) อำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

(๒) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

(๓) ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลหน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคในศาลหรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

(๔) ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือคดีอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ที่ดี หรือในคดีแพ่งหรือคดีอาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมหรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำการในหน้าที่ราชการที่ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างให้ก็ได้

(๕) ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือกรณีมีข้อพิพาทที่ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการที่หน่วยงานของรัฐซึ่งมิได้กล่าวใน (๓) หรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐ แต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นคู่กรณีและมีใช้กรณีที่เป็นข้อพิพาทกับ

รัฐบาลหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับว่าต่างหรือ
แก้ต่างให้ก็ได้

(๖) ในคดีที่ราษฎรฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควรพนักงาน
อัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

(๗) คำเนิการตามที่เห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเฉพาะในส่วนของ
การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตามคำพิพากษา ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

(๘) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย หรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษา
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไป
ตามสัญญานั้น ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

(๙) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่ ก.อ. ประกาศกำหนดหรือเห็นชอบเพื่อปฏิบัติให้
เป็นไปตามกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรี

(๑๐) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของ
พนักงานอัยการ

(๑๑) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการ
สูงสุด ตามที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) และ (๕)
พนักงานอัยการจะออกคำสั่งเรียกบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำก็ได้ แต่จะเรียกคู่ความอีกฝ่าย
หนึ่งมาให้ถ้อยคำโดยคู่ความฝ่ายนั้นไม่ยินยอมไม่ได้

พนักงานอัยการตำแหน่งใดมีอำนาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้เพียงใดให้
เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดโดยความเห็นชอบของ ก.อ.

มาตรา ๑๕ อัยการสูงสุดและรองอัยการสูงสุดมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาล
อธิบดีอัยการภาคมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาลภายในภาค พนักงานอัยการผู้อื่นมีอำนาจดำเนินคดีได้
เฉพาะศาลแห่งท้องที่ที่พนักงานอัยการผู้นั้นรับราชการประจำ เว้นแต่

(๑) เมื่ออัยการสูงสุดมีคำสั่งให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำใน
ท้องที่หนึ่งไปช่วยราชการในอีกท้องที่หนึ่งชั่วคราว หรือให้ไปดำเนินคดีโดยเฉพาะเรื่อง หรือเมื่อ
อธิบดีอัยการภาคได้มีคำสั่งให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำในท้องที่หนึ่งภายในภาคไปช่วย
ราชการในอีกท้องที่หนึ่งชั่วคราว หรือให้ไปดำเนินคดีโดยเฉพาะเรื่องภายในภาค ให้พนักงานอัยการ
ผู้นั้นมีอำนาจดำเนินคดีในศาลประจำท้องที่นั้นได้ และให้มีอำนาจดำเนินคดีได้ตลอดถึงศาล
อุทธรณ์และศาลฎีกา หรือศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

(๒) เมื่ออธิบดีอัยการภาคมีคำสั่งให้พนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำในภาคมีอำนาจดำเนินคดีในศาลทุกศาลภายในภาค ให้พนักงานอัยการผู้นั้นมีอำนาจดำเนินคดีในศาลทุกศาลภายในภาคนั้นได้ และให้มีอำนาจดำเนินคดีได้ตลอดถึงศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา หรือศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

(๓) เมื่อคดีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินไว้ในศาลชั้นต้นขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา พนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีนั้น หรือพนักงานอัยการผู้อื่นซึ่งประจำศาลชั้นต้นนั้นหรือพนักงานอัยการอื่นซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุดมีอำนาจดำเนินคดีในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาได้

(๔) ในคดีที่ศาลส่งประเด็นไปสืบพยานยังศาลอื่น หรือโอนคดีไปพิจารณายังศาลอื่น พนักงานอัยการประจำศาลอื่นนั้น หรือพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีมาแต่ต้น หรือพนักงานอัยการซึ่งประจำศาลที่ดำเนินคดีมาแต่ต้น มีอำนาจดำเนินคดีนั้นในศาลที่สืบพยานตามประเด็น หรือศาลที่รับโอนคดีนั้นได้

มาตรา ๑๖ ในการปฏิบัติการตามอำนาจและหน้าที่เฉพาะในคดีที่ต้องตั้งต้นที่พนักงานอัยการ หรือในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่นใด ให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน สอบปากคำพยานบุคคล ออกคำสั่งเรียกบุคคลใดมาให้การต่อพนักงานอัยการ ออกคำสั่งให้ส่งพยานหลักฐาน เอกสาร หรือวัตถุ และดำเนินการอื่นตามที่เห็นสมควร รวมทั้งอาจแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการใดตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้ ถ้าผู้ที่ได้รับคำสั่งนั้นเป็นคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นผู้ถูกกล่าวหา บุคคลดังกล่าวจะไม่มาหรือไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งพยานหลักฐาน เอกสารหรือวัตถุตามที่เรียกก็ได้

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาซึ่งมิใช่การร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนหรือร่วมทำสำนวนสอบสวนกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และมีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในการค้น การจับ และการคุมขัง อาจร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น หรือแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นดำเนินการก็ได้

มาตรา ๑๘ คำสั่งของพนักงานอัยการตามมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ ให้ถือเป็นคำสั่งบังคับของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๙ ในการใช้อำนาจหรือกระทำหน้าที่ของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจทำคำสั่งเฉพาะเรื่อง หรือวางระเบียบไว้ให้พนักงานอัยการปฏิบัติก็ได้

ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจของอัยการสูงสุด ถ้ากฎหมายมิได้กำหนดวิธีการมอบอำนาจไว้เป็นการเฉพาะ อัยการสูงสุดจะมอบอำนาจนั้นให้รองอัยการสูงสุดหรืออธิบดีอัยการภาคก็ได้ ทั้งนี้ เว้นแต่อำนาจตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา ๒๐ วรรคหก มาตรา ๑๔๓ และมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการมอบอำนาจตามวรรคสอง อัยการสูงสุดจะวางระเบียบให้ผู้รับมอบอำนาจต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา ๒๐ ภายใต้งบับมาตรา ๑๙ การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทนพนักงานอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๙ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.อ. กำหนด

ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นแต่งตั้งให้พนักงานอัยการผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นกรรมการ หรือให้มีอำนาจและหน้าที่อย่างใด ให้ผู้รักษาราชการแทนหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนมีอำนาจและหน้าที่เป็นกรรมการหรือมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในการรักษาราชการแทนหรือปฏิบัติราชการแทนด้วย แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๑ พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอต่ออัยการสูงสุด และอัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยความเห็นชอบของ ก.อ.

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับกรณีที่พนักงานอัยการไม่ยื่นคำร้อง ไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ถอนฟ้อง ถอนคำร้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกาคด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ คุณสมบัติของพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๑ ซึ่งได้แสดงผลอันสมควรประกอบแล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

หมวด ๓

สำนักงานอัยการสูงสุด

มาตรา ๒๓ สำนักงานอัยการสูงสุด นอกจากมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการ และงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการแล้ว ให้มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมายรวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

(๒) ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ

(๓) ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่บุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐแต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้ ตามที่เห็นสมควร

(๔) ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง หรือคดีปกครองแทนรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งพนักงานอัยการได้รับดำเนินคดีให้

(๕) ดำเนินการตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ เว้นแต่การดำเนินการนั้นจะขัดต่องานในหน้าที่ หรืออาจทำให้ขัดต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ

(๖) ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

(๗) ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการอำนวยความสะดวก คุ้มครอง การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชน

(๘) ติดต่อและประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด

(๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด

ในการตรวจร่างสัญญาตาม (๒) และ (๓) ให้สำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่รักษาประโยชน์ของรัฐ ในการนี้สำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่รายงานรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐตาม (๒) หรือนิติบุคคลตาม (๓) ที่เป็นผู้สัญญาให้ทราบถึงข้อที่ควรปรับปรุงหรือแก้ไขให้สมบูรณ์ ข้อเสียเปรียบ หรือข้อที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ

มาตรา ๒๔ ให้สำนักงานอัยการสูงสุดเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนสำนักงานอัยการสูงสุดไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

ประจำปีงบประมาณ หรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่สำนักงานอัยการสูงสุดเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ไม่เพียงพอให้สำนักงานอัยการสูงสุดเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรได้โดยตรง

มาตรา ๒๕ ให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยรับตรวจตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

เมื่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว ให้เสนอผลการสอบบัญชีโดยตรงต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาและคณะรัฐมนตรีด้วย

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศกำหนดให้กระทรวง ทบวง กรม ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี หรือได้รับการยกเว้น หรือผ่อนผันการปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องใด ให้สำนักงานอัยการสูงสุดได้รับการยกเว้น หรือผ่อนผันการปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องนั้นด้วย

มาตรา ๒๗ ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด

(๒) ควบคุมดูแล และรับผิดชอบในการบริหารราชการ ปฏิบัติราชการ และบริหารงานบุคคลของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนและประเพณีปฏิบัติของทางราชการ

(๓) บริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามวรรคหนึ่ง อัยการสูงสุดอาจมอบอำนาจให้รองอัยการสูงสุด หรือข้าราชการฝ่ายอัยการผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติหน้าที่แทนได้

ให้อัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของ ก.อ. มีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) และ (๒) ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งอันจำเป็นต่อการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ หรือประกาศที่ ก.อ. กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นสำนักงานอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๙ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และ เงินงบประมาณ ของสำนักงานอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ไปเป็นของสำนักงานอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๐ ให้บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดระเบียบบริหารราชการ การแบ่งส่วนราชการ และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ และการอื่นใดที่ใช้บังคับกับพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งของ ก.อ. หรือของอัยการสูงสุดที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๑ บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติ คณะรัฐมนตรีในเรื่องใดที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ที่อ้างถึงกรมอัยการ อธิบดีกรมอัยการ รองอธิบดีกรมอัยการ และผู้ตรวจราชการอัยการ ให้ถือว่ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น อ้างถึงสำนักงานอัยการสูงสุด อัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด และผู้ตรวจการอัยการ ตามพระราชบัญญัตินี้ ตามลำดับ

บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติ คณะรัฐมนตรีในเรื่องใดที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ที่อ้างถึงอัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา หรือตำแหน่งที่เทียบเท่ากับตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา อัยการพิเศษฝ่ายคดีหรือตำแหน่งที่เทียบเท่ากับตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายคดี อัยการพิเศษฝ่ายวิชาการหรือตำแหน่งที่เทียบเท่ากับตำแหน่งอัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ ให้ถือว่ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติ คณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น อ้างถึงอธิบดีอัยการตามพระราชบัญญัตินี้

บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติ คณะรัฐมนตรีในเรื่องใดที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ที่อ้างถึงอัยการพิเศษประจำเขต หรือตำแหน่งที่เทียบเท่ากับอัยการพิเศษประจำเขต รองอธิบดีอัยการฝ่าย รองอธิบดีอัยการเขต อัยการจังหวัดประจำกรม และอัยการประจำกรม ให้ถือว่ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น อ้างถึงอธิบดีอัยการภาค รองอธิบดีอัยการ รอง

อธิบดีอัยการภาค อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด และอัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด ตามพระราชบัญญัตินี้ ตามลำดับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้องค์กรอัยการเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ และพนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม โดยมาตรา ๒๕๕ วรรคห้า ได้บัญญัติให้องค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มีองค์กรอัยการ และให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยธุรการขององค์กรอัยการตามรัฐธรรมนูญ โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ประกอบกับพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้ใช้บังคับมานานแล้ว สมควรปรับปรุงเสียใหม่ให้เป็นปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ข

พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติ

คุ้มครองผู้บริโภค

พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๒

เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ซื้อ” หมายความว่ารวมถึง เช่า เช่าซื้อ หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น

“ขาย” หมายความว่ารวมถึง ให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อการดังกล่าวด้วย

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย

“บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใดๆ หรือการให้ใช้ หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปูรง ประกอบ ประดิษฐ์ หรือแปรสภาพ และ หมายความว่ารวมถึงการเปลี่ยนรูป การตัดแปลง การคัดลอก หรือการแบ่งบรรจุ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม”

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการกิจการโฆษณาด้วย

“ข้อความ” หมายความว่า รวมถึงการกระทำ ให้ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพภาพยนตร์ แสงเสียง เครื่องหมายหรือการกระทำอย่างใดๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

“โฆษณา” หมายความว่า การไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

“สื่อโฆษณา” หมายความว่า สิ่งที่ใช้เป็นสื่อในกาโฆษณา เช่นหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ หรือป้าย

“ฉลาก” หมายความว่า รูป รอยประดิษฐ์ กระจกหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้าซึ่งแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้า หรือสอดแทรก หรือรวมไว้กับสินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้าและหมายความรวมถึงเอกสาร หรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบกับสินค้า ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น

“สัญญา”^๓ หมายความว่า ความตกลงกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจเพื่อซื้อและขายสินค้าหรือให้และรับบริการ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความคุ้มครองดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

(๒) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ

(๓) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

(๓ ทวิ) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

(๔) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ หรือพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้
มาตรา ๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ
ดังต่อไปนี้

(๑) นับ ชั่ง ตวง วัด ตรวจสอบสินค้า และเก็บหรือนำสินค้าในปริมาณพอสมควรไป
เป็นตัวอย่างเพื่อทำการทดสอบโดยไม่ต้องชำระราคาสินค้านั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่
คณะกรรมการกำหนด

(๒) ค้น ยึด หรืออายัดสินค้า ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุสินค้าฉลากหรือเอกสารอื่น
ที่ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามี
การกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจสอบการผลิตสินค้า การขาย
สินค้าหรือบริการ รวมทั้งตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสารและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องของผู้ประกอบธุรกิจ
ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารและหลักฐานที่
จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่
เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๕ (๓) ถ้าไม่เป็นการเร่งด่วนให้
พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะนั้นทราบ
ล่วงหน้าตามสมควรก่อน และให้กระทำการต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือถ้า
เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อยู่ในที่นั้น ก็ให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งพนักงาน
เจ้าหน้าที่ได้ร้องขอมาเป็นพยาน

การค้นตามมาตรา ๕ (๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำได้เฉพาะเวลาระหว่าง
พระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

มาตรา ๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้อง
แสดงบัตรประจำตัวเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตาม
แบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๘ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจ
แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงคมนาคม เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๑๐ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา ๑๖

(๓) แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภค ในการนี้จะระบุชื่อสินค้าหรือบริการ หรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยก็ได้

(๔) ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และพิจารณาวินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง

(๕) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการ

(๖) สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐให้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

(๗) ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควรหรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา ๑๕

(๘) รับรองสมาคมตามมาตรา ๔๐

(๙) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในคุ้มครองผู้บริโภค และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของ คณะกรรมการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา นี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการเพื่อ พิจารณาดำเนินการต่อไปได้

มาตรา ๑๑ ให้กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง อยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๑ กรรมการซึ่ง คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่น เป็นกรรมการแทนได้และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่ เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่ง แต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่ง เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา ๑๓ ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การประชุมคณะกรรมการทุกคราวต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มี เสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียง หนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๔ ให้มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ดังต่อไปนี้

- (๑) คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา
- (๒) คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก
- (๓) คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา

คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ประกอบด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้น มีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบสามคน

กรรมการเฉพาะเรื่อง อยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และให้นำมาตรา ๑๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง มีอำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๕ คณะกรรมการและคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการ หรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมอบหมายก็ได้

มาตรา ๑๖ การประชุมของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ คณะกรรมการและคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมีอำนาจสั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดส่งเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีผู้ร้องทุกข์หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคมาพิจารณาได้ ในการนี้จะเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงด้วยก็ได้

มาตรา ๑๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือสงสัยว่ากระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นตามสมควร เว้นแต่ในกรณีที่เป็นและเร่งด่วน

การกำหนดหรือการออกคำสั่งในเรื่องใดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแก่ทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจ และในกรณีที่เห็นสมควรคณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องจะกำหนดเงื่อนไข หรือวิธีการชั่วคราวในการบังคับให้เป็นไปตามการกำหนดหรือการออกคำสั่งนั้นก็ได้

มาตรา ๑๙ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี

ให้มีเลขธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และจะให้มีรองเลขธิการและผู้ช่วยเลขธิการเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

มาตรา ๒๐ ให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ

(๒) ติดตามและสอดส่องพฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งกระทำการใดๆอันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือบริการใดๆ ตามที่เห็นสมควรและจำเป็นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค

(๓) สนับสนุนหรือทำการศึกษาและวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาแก่ผู้บริโภคในทุกระดับการศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยและอันตรายที่อาจได้รับจากสินค้าหรือบริการ

(๕) ดำเนินการเผยแพร่วิชาการ และให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้บริโภคเพื่อสร้างนิสัยในการบริโภคที่เป็นการส่งเสริมพละทานมัย ประหยัด และใช้ทรัพยากรของชาติให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

(๖) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม ส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานของสินค้าหรือบริการ

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมอบหมาย

หมวด ๒
การคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ถูกหมายว่าด้วยการใดได้บัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ซ้ำหรือขัดกับบทบัญญัติดังกล่าว เว้นแต่

(๑) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม หากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวยังมิได้มีการดำเนินการหรือดำเนินการยังไม่ครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และมีได้ออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายดังกล่าวภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ได้

(๒) ในกรณีตาม (๑) ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไปได้ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ได้โดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งหรือรอให้ครบกำหนดเก้าสิบวันตามเงื่อนไขใน(๑)

ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่บัญญัติในหมวดนี้ ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องมีอำนาจออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอยู่แล้วคณะกรรมการอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้แทนคณะกรรมการเฉพาะเรื่องได้

การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ ตามวรรคสอง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ส่วนที่ ๑

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา

มาตรา ๒๒ การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ

ข้อความดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม

(๑) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง

(๒) ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการสถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริง หรือไม่ก็ตาม

(๓) ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ

(๔) ข้อความที่จะทำให้เกิดความแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน

(๕) ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ ไม่เป็นข้อความที่ต้องห้ามในการโฆษณาตาม (๑)

มาตรา ๒๓ การโฆษณาจะต้องไม่กระทำด้วยวิธีการอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกายหรือจิตใจ หรืออันอาจก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและคณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้กำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามมาตรา ๓๐ ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้การโฆษณานั้นต้องกระทำไปพร้อมกับคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับวิธีใช้หรืออันตราย ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณากำหนด ทั้งนี้ โดยคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาจะกำหนดเงื่อนไขให้แตกต่างกันสำหรับการโฆษณาที่ใช้สื่อโฆษณาต่างกันก็ได้

(๒) จำกัดการใช้สื่อโฆษณาสำหรับสินค้านั้น

(๓) ห้ามการโฆษณาสินค้านั้น

ความใน (๒) และ (๓)ให้นำมาใช้บังคับแก่การโฆษณาที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าการใช้หรือประโยชน์ของสินค้านั้นขัดต่อนโยบายทางสังคมศีลธรรมหรือวัฒนธรรมของชาติด้วย

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าสินค้าหรือบริการใดของผู้บริโภคจำเป็นต้องทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพ ฐานะ และรายละเอียดอย่างอื่นเกี่ยวกับผู้ประกอบการด้วย คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจกำหนดให้การโฆษณาสินค้าหรือบริการนั้นต้องให้ข้อเท็จจริงดังกล่าวตามที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนดได้

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าข้อความในการโฆษณาโดยทางสื่อโฆษณาใด สมควรแจ้งให้ผู้บริโภคทราบว่าข้อความนั้นเป็นข้อความที่มีความมุ่งหมายเพื่อการโฆษณา คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจกำหนดให้การโฆษณาโดยทางสื่อโฆษณานั้นต้องมีถ้อยคำชี้แจงกำกับให้ประชาชนทราบว่าข้อความดังกล่าวเป็นการโฆษณาได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าการใช้โฆษณาใด ผ่าฝืนมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ (๑) หรือมาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

- (๑) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณา
- (๒) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา
- (๓) ห้ามการโฆษณาหรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการโฆษณา
- (๔) ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตาม

หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนดในการออกคำสั่งตาม (๔) ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภคประกอบกับความสุจริตใจในการกระทำของผู้กระทำการโฆษณา

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีเหตุอันควรสงสัยว่าข้อความใดที่ใช้ในการโฆษณาเป็นเท็จหรือเกินความจริงตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง (๑) ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการโฆษณาพิสูจน์เพื่อแสดงความจริงได้

ในกรณีที่ผู้กระทำการโฆษณาอ้างรายงานทางวิชาการ ผลการวิจัย สถิติ การรับรองของสถาบันหรือบุคคลอื่นใด หรือยืนยันข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งในการโฆษณา ถ้าผู้กระทำการโฆษณาไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อความที่ใช้ในการโฆษณาเป็นความจริงตามที่กล่าว

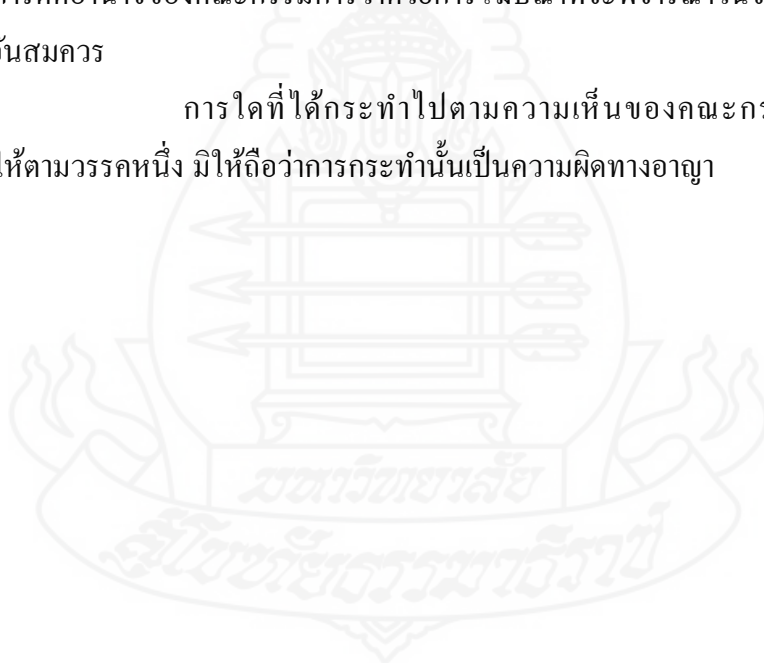
อ้าง ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจออกคำสั่งตามมาตรา ๒๗ ได้ และให้ถือว่าผู้กระทำการ โฆษณา หรือควร ได้รู้ว่าข้อความนั้นเป็นความเท็จ

มาตรา ๒๕ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดสงสัยว่าการโฆษณาของตนจะเป็นการ ผ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบธุรกิจผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณาพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนทำการโฆษณาได้ ในกรณีนี้คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณาจะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ขอทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการว่า ด้วยการโฆษณาได้รับคำขอ ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคณะกรรมการว่า ด้วยการโฆษณาให้ความเห็นชอบแล้ว

การขอความเห็นและคำปวยการในการให้ความเห็นให้เป็นไปตาม ระเบียบที่คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณา กำหนด คำปวยการที่ได้รับให้นำส่งคลังเป็นรายได้ แผ่นดิน

การให้ความเห็นของคณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณาตามวรรคหนึ่ง ไม่ ถือว่าเป็นการตัดอำนาจของคณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณาที่จะพิจารณาวินิจฉัยใหม่เป็นอย่างอื่น เมื่อมีเหตุอันสมควร

การใดที่ได้กระทำไปตามความเห็นของคณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณาที่ให้ตามวรรคหนึ่ง มิให้ถือว่ากระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา

ส่วนที่ ๒

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก

มาตรา ๓๐ ให้สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสินค้าที่
ตั้งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับสินค้าที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดย
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในกรณีที่น่าจะมีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย
หรือจิตใจเนื่องในการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น หรือมีสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็น
ประจำ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริง
ในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้นแต่สินค้านั้นไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามวรรคหนึ่ง ให้
คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ โดยประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๑ ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมียกยัดดังต่อไปนี้

(๑) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดใน
สาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

(๒) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือของผู้นำเข้าเพื่อขายแล้วแต่กรณี

(ข) สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า แล้วแต่กรณี

(ค) ระบุข้อความที่แสดงให้เห็นได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่สินค้า
นำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(๓) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ คำเตือนวัน
เดือน ปีที่หมดอายุในกรณีเป็นสินค้าที่หมดอายุได้ หรือกรณีอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค
ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจา
นุเบกษา

ให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ส่งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร
เพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลาก แล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขายและฉลากนั้นต้องมีข้อความ
ดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในการนี้ ข้อความตามวรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์และ
วิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

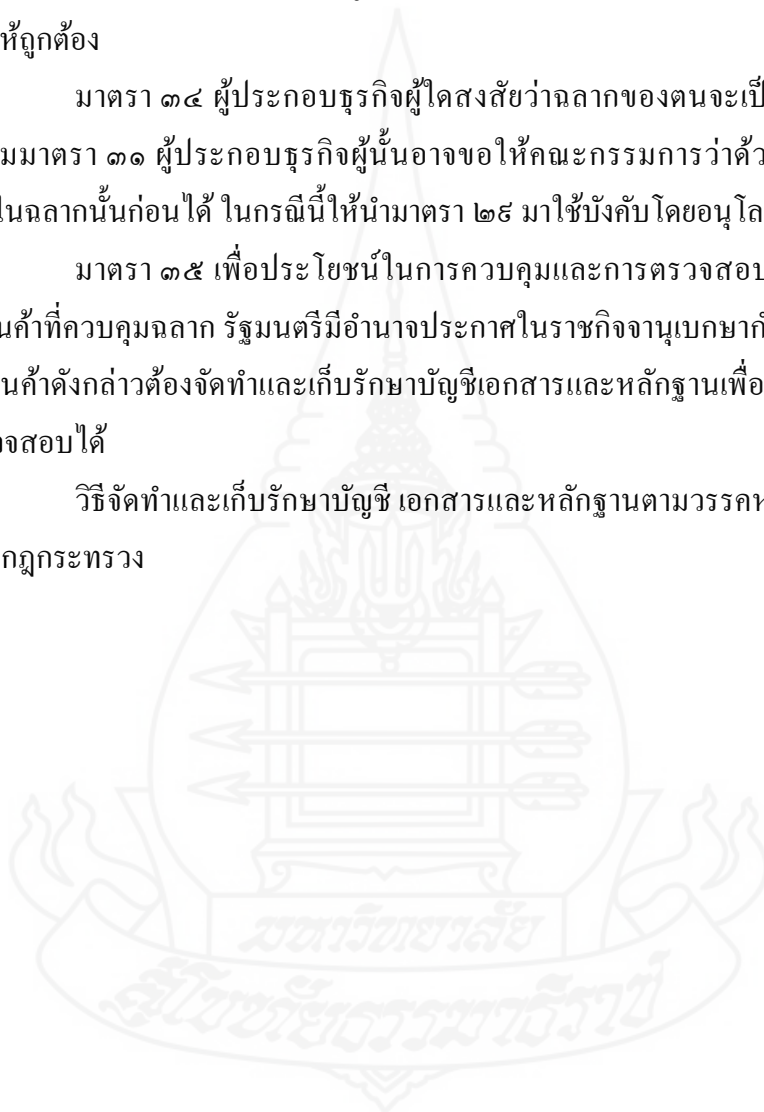
มาตรา ๓๒ การกำหนดข้อความของฉลากตามมาตรา ๓๐ ต้องไม่เป็นการบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องเปิดเผยความลับทางการผลิต เว้นแต่ข้อความดังกล่าวจะเป็นสิ่งจำเป็นที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้บริโภค

มาตรา ๓๓ เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยฉลากเห็นว่าฉลากใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๓๑ คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเลิกใช้ฉลากดังกล่าวหรือดำเนินการแก้ไขฉลากนั้นให้ถูกต้อง

มาตรา ๓๔ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดสงสัยว่าฉลากของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามมาตรา ๓๑ ผู้ประกอบธุรกิจผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากพิจารณาให้ความเห็นในฉลากนั้นก่อนได้ ในกรณีนี้ให้นำมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๕ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและการตรวจสอบการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมฉลาก รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจในสินค้าดังกล่าวต้องจัดทำและเก็บรักษาบัญชีเอกสารและหลักฐานเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบได้

วิธีจัดทำและเก็บรักษาบัญชี เอกสารและหลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนที่ ๒ ทวิ

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา

มาตรา ๓๕ ทวิ ในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาที่มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควร

(๒) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๕ ตริ เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องใช้ข้อสัญญาใด หรือต้องใช้ข้อสัญญาใด โดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อสัญญานั้นด้วยตาม

มาตรา ๓๕ ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นไม่ใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้น แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๕ จัตวา เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องไม่ใช้ข้อสัญญาใดตามมาตรา ๓๕ ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้น

มาตรา ๓๕ เบญจ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาที่มีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงิน หลักฐานการรับเงินจะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) มีรายการและใช้ข้อความที่จำเป็น ซึ่งหากมิได้มีรายการหรือมิได้ใช้ข้อความ เช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบการเกินสมควร

(๒) ห้ามใช้ข้อความที่ไม่เป็นรต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนด

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๕ ฉ เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้หลักฐานการรับเงิน ของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินต้องใช้ข้อความใด หรือต้องใช้ ข้อความใด โดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อความนั้นด้วย หรือต้องไม่ใช้ข้อความใดตามมาตรา ๓๕ เบญจ แล้วให้นำมาตรา ๓๕ ตรี และมาตรา ๓๕ จัตวา มาใช้บังคับแก่หลักฐานการรับเงินดังกล่าว โดยอนุโลม

มาตรา ๓๕ สัตต ในกรณีที่ผู้ประกอบการขายสินค้าหรือให้บริการโดยให้ คำมั่นว่าจะทำสัญญารับประกันให้ไว้แก่ผู้บริโภค สัญญาดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ ของผู้ประกอบการหรือผู้แทน และต้องส่งมอบสัญญานั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับการส่งมอบสินค้า หรือให้บริการ

ถ้าสัญญาตามวรรคหนึ่งทำเป็นภาษาต่างประเทศต้องมีคำแปลภาษาไทยกำกับ ไว้ด้วย

มาตรา ๓๕ อัญญ ผู้ประกอบการมีหน้าที่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมี ข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามมาตรา ๓๕ ทวิ หรือส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและ ข้อความถูกต้องตามมาตรา ๓๕ เบญจ ให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาที่เป็นทางปฏิบัติตามปกติ

สำหรับการประกอบธุรกิจประเภทนั้นๆ หรือภายในระยะเวลาที่ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาสุดแต่ระยะเวลาใดจะถึงก่อน

มาตรา ๓๕ นว ผู้ประกอบการผู้ใดสงสัยว่าแบบสัญญาหรือแบบหลักฐาน การรับเงินของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบการผู้นั้นอาจ ขอให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ความเห็นในแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานการรับเงินนั้นก่อน ได้ ในกรณีนี้ให้นำมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

การคุ้มครองผู้บริโภคโดยประการอื่น

มาตรา ๓๖ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใด อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้นได้ ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ถ้าผลจากการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและกรณีไม่อาจป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้โดยการกำหนดคลากตามมาตรา ๓๐ หรือตามกฎหมายอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้น และถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นภายใต้เงื่อนไขตามที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้ ในกรณีที่สินค้านั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจจะเก็บสินค้านั้นไว้เพื่อขายต่อไป คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายโดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน ถ้าคณะกรรมการมีเหตุที่น่าเชื่อว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

การสั่งห้ามขายสินค้าตามวรรคสองและวรรคสาม ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๗ (ยกเลิก)

มาตรา ๓๘ (ยกเลิก)

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่า การดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการในสำ นักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบ แล้วให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

มาตรา ๔๐ สมาคมใดมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้า และข้อบังคับของสมาคมดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสมาชิก และวิธีการดำเนินการของสมาคมเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง สมาคมนั้นอาจยื่นคำขอให้คณะกรรมการรับรองเพื่อให้สมาคมนั้นมีสิทธิและอำนาจฟ้องตามมาตรา ๔๑ ได้

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การรับรองสมาคมตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๑ ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคให้สมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา ๔๐ มีสิทธิในการฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญาหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้ และให้มีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนสมาชิกของสมาคมได้ ถ้ามีหนังสือมอบหมายให้เรียกค่าเสียหายแทนจากสมาชิกของสมาคม

ในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง มิให้สมาคมถอนฟ้อง เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อศาลเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวมสำหรับคดีแพ่งเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายแทนสมาชิกของสมาคมการถอนฟ้องหรือการพิพากษาในกรณีที่อยู่ความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกัน จะต้องมิหนังสือแสดงความยินยอมของสมาชิกผู้มอบหมายให้เรียกค่าเสียหายแทนมาแสดงต่อศาลด้วย

มาตรา ๔๒ นอกจากต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นแล้ว สมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา ๔๐ ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เมื่อปรากฏว่าสมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา ๔๐ สมาคมใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่าสมาคมนั้นดำเนินการเพื่อฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ให้คณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการรับรองสมาคมนั้นได้

การเพิกถอนการรับรองสมาคมใดตามมาตรา ๔๑ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่สมาคมซึ่งถูกเพิกถอนการรับรองตามมาตรา ๔๑ ได้ฟ้องคดีใดไว้ต่อศาลและคดีนั้นยังค้างอยู่ในการพิจารณาของศาล ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดีนั้นเสีย

หมวด ๓
การอุทธรณ์

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๗ หรือ
มาตรา ๒๘ วรรคสอง ไม่พอใจคำสั่งดังกล่าว ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้

มาตรา ๔๔ การอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๓ ให้ยื่นต่อคณะกรรมการภายในสิบวันนับแต่
วันที่ผู้อุทธรณ์ได้รับทราบคำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง

หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นอุทธรณ์ และวิธีพิจารณาอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน
กฎกระทรวง

การอุทธรณ์คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ย่อมไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของ
คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง เว้นแต่คณะกรรมการจะสั่งเป็นอย่างอื่นเป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย
อุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวก ไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสาร หรือหลักฐานแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา ๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๗ ผู้ใดโดยเจตนาก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ หรือสาระสำคัญประการอื่นอันเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นอย่างตนเองหรือผู้อื่น โฆษณาหรือใช้ฉลากที่มีข้อความอันเป็นเท็จ หรือข้อความที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดโฆษณาโดยใช้ข้อความตามมาตรา ๒๒ (๓) หรือ (๔) หรือข้อความตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๒๒ (๕) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาซึ่งสั่งตามมาตรา ๒๗ หรือมาตรา ๒๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๐ ถ้าการกระทำตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๙ เป็นการกระทำของเจ้าของสื่อโฆษณา หรือผู้ประกอบการโฆษณา ผู้กระทำต้องระวางโทษเพียงกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๕๑ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐ เป็นความผิดต่อเนื่อง ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือไม่เกินสองเท่าของค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการโฆษณานั้น ตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

มาตรา ๕๒ ผู้ใดขายสินค้าที่ควบคุมฉลากตามมาตรา ๓๐ โดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลากหรือการแสดงฉลากนั้นไม่ถูกต้อง หรือขายสินค้าที่มีฉลากที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากตั้ง

เลิกใช้ตามมาตรา ๓๓ ทั้งนี้ โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าการไม่มีฉลากหรือการแสดงฉลากดังกล่าวนั้น ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำของผู้ผลิตเพื่อขาย หรือผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยฉลากซึ่งสั่งตามมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๔ ผู้ใดรับจ้างทำฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือรับจ้างติดฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายกับสินค้า โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าฉลากดังกล่าวนั้น ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๕๕ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๓๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๕๖ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใด ขายสินค้าที่คณะกรรมการสั่งห้ามขายเพราะสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ประกอบธุรกิจนั้นเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือเป็นผู้ส่งหรือนำ เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๗ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญา และแบบถูกต้องตามมาตรา ๓๕ ทวิ หรือไม่ส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องตามมาตรา ๓๕ เบญจ ให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาตามมาตรา ๓๕ อัฐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใด ส่งมอบหลักฐานการรับเงิน โดยลงจำนวนเงินมากกว่าที่ผู้บริโภคจะต้องชำระและได้รับเงินจำนวนนั้นไปจากผู้บริโภคแล้วต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับตั้งแต่ห้าร้อยบาทถึงหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการประกอบธุรกิจเช่นนั้นแล้ว

มาตรา ๕๘ ทวิ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ สัตต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๘ ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ภายในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจและการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจ ให้สันนิษฐานว่าผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้กระทำความผิดด้วยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถคาดหมายได้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดแม้จะใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้นๆ ด้วยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๖๐ ผู้ใดโดยเจตนาทุจริต ใช้ ฉ้อฉล ว่าง ยุยง หรือดำเนินการให้สมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา ๔๐ ฟ้องร้องผู้ประกอบธุรกิจคนใดเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาต่อศาล เพื่อกลั่นแกล้งผู้ประกอบธุรกิจนั้นให้ได้รับความเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดเปิดเผยข้อเท็จจริงใดเกี่ยวกับกิจการของผู้ประกอบธุรกิจอันเป็นข้อเท็จจริงที่ตามปกติวิสัยของผู้ประกอบธุรกิจจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ซึ่งตนได้มาหรือล่วงรู้เนื่องจากการปฏิบัติกรตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในการปฏิบัติราชการหรือเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน หรือการพิจารณาคดี

ผู้ใดได้มาหรือล่วงรู้ข้อเท็จจริงใดจากบุคคลตามวรรคหนึ่งเนื่องในการปฏิบัติราชการหรือการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี แล้วเปิดเผยข้อเท็จจริงนั้นในประการที่น่าจะเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๖๒ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะอนุกรรมการพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใดๆ ให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติตามวรรคหนึ่งในการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวนพบว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่งภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ส. โทตระกิตย์

รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันนี้การเสนอสินค้าและบริการต่างๆ ต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้นผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการธุรกิจโฆษณาได้นำวิชาการในทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบภาวะตลาด และความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการต่างๆ ได้อย่างถูกต้องทันทั่วทั้งที่ นอกจากนั้นในบางกรณีแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยการกำหนดคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการอยู่แล้วก็ตาม แต่การที่ผู้บริโภคแต่ละรายจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบการค้าหรือผู้ประกอบการโฆษณาเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นการไม่คุ้มค่า และผู้บริโภคจำนวนมากไม่อยู่ในฐานะที่จะสละเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ และในบางกรณีก็ไม่อาจจะจับหรือยับยั้งการกระทำที่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วทั้งที่ สมควรจะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจตรา ดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

ภาคผนวก ค

พรบ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติ
วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งตามมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คดีผู้บริโภค” หมายความว่า

(๑) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา ๑๕ หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

(๒) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(๓) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตาม (๑) หรือ (๒)

(๔) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้บริโภครวม” หมายความว่า ผู้บริโภครวมตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

“ก.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

“เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภค ตามที่ศาลมอบหมาย ดังต่อไปนี้

(๑) ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค

(๒) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน

(๓) บันทึกคำพยาน

(๔) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มความทุกข์ก่อนและระหว่างการพิจารณา

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูล หรือให้จัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่

หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๕ ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานคดี ต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมายหรือปริญญาเอกทางกฎหมาย

(๒) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย เป็นสามัญสมาชิกแห่งนิติบัณฑิตยสภาและได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(๓) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายและปริญญาในสาขาวิชาอื่นที่ ก.ศ. กำหนดซึ่งไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามวรรคหนึ่งเป็น เจ้าพนักงานคดี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.ศ. กำหนด

มาตรา ๖ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนดเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริ โภคเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วและเที่ยงธรรมแต่ข้อกำหนดดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของคู่ความลดน้อยลง

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๗ กระบวนพิจารณาคดีผู้บริ โภคให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา ๖ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘ ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ ให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกระบวนพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้น

การขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาตามวรรคหนึ่งไม่ว่าโดยคู่ความเป็นผู้ขอ หรือโดยศาลเห็นสมควร ถ้าเป็นการขอในคดีผู้บริ โภคต้องกระทำอย่างช้าในวันนัดพิจารณา แต่ถ้าเป็นการขอในคดีอื่นต้องกระทำอย่างช้าในวันขึ้นสองสถานหรือวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีการขึ้นสองสถานหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วห้ามมิให้มีการขอให้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าวอีก และเมื่อได้รับคำขอจากศาลชั้นต้นแล้ว ให้ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้นโดยเร็ว เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว การดำเนินการใด ๆ ระหว่างศาลชั้นต้นกับศาลอุทธรณ์ตามมาตรา นี้ จะดำเนินการโดยทางโทรสารหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้

มาตรา ๙ ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อพิถาระเบียบหรือผิดพลาดในการดำเนินกระบวนพิจารณาของคู่ความฝ่ายใด ให้ศาลสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนพิจารณาพิถาระเบียบหรือผิดพลาดนั้นทำการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เว้นแต่ข้อพิถาระเบียบหรือผิดพลาดดังกล่าวเกิดจากความไม่สุจริตของคู่ความฝ่ายนั้น

มาตรา ๑๐ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บังคับให้นิติกรรมใดต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้นั้น มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้บริ โภคในการฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระหนี้

ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับให้สัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้บริ โภคกับผู้ประกอบธุรกิจจะต้องทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง ถึงแม้สัญญาดังกล่าวยังมีได้ทำให้ถูกต้องตามแบบนั้น แต่หากผู้บริ โภคได้วางมัดจำหรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว ให้ผู้บริ โภคมีอำนาจฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือชำระหนี้เป็นการตอบแทนได้ในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้นำมาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่ผู้บริ โภคในการฟ้องคดีผู้บริ โภคและการพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้บริ โภคกับผู้ประกอบธุรกิจ

มาตรา ๑๑ ประกาศ โฆษณา คำรับรอง หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งทำให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ในขณะทำสัญญาว่าผู้ประกอบธุรกิจตกลงจะมอบให้ หรือจัดหาให้ซึ่งสิ่งของบริการ หรือสาธารณูปโภคอื่นใด หรือจะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้บริโภคเพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้บริโภคเข้าทำสัญญา หรือข้อตกลงใด ๆ ที่ผู้ประกอบธุรกิจจะให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้บริโภคเพิ่มเติมขึ้นจากที่ได้ทำสัญญาไว้ ให้ถือว่าข้อความ การกระทำหรือข้อตกลงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งผู้บริโภคสามารถนำสืบพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับข้อตกลงดังกล่าวได้ ถึงแม้ว่าการทำสัญญาเช่นนั้น กฎหมายจะกำหนดว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือและไม่ปรากฏข้อตกลงนั้นในหนังสือที่ได้ทำขึ้นก็ตาม

มาตรา ๑๒ ในการใช้สิทธิแห่งตนที่ดี ในการชำระหนี้ที่ดี ผู้ประกอบธุรกิจต้องกระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา ๑๔ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้น จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

มาตรา ๑๕ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่ บพัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๑๖ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใด หรือการแจ้งวันนัด คำสั่งของศาลหรือข้อความอย่างอื่น ไปยังคู่ความหรือบุคคลอื่นใดในคดีผู้บริโภคซึ่งปกติจะต้องดำเนินการโดยทางเจ้าพนักงานศาลนั้น ศาลอาจสั่งให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โทรศัพท โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน ความสะดวกรวดเร็ว ความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำการติดต่อ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

หมวด ๒

วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้น

ส่วนที่ ๑

การฟ้องคดี

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจจะฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมิมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วย ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมิมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว

มาตรา ๑๘ ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีผู้บริโภคซึ่งดำเนินการโดยผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคนำคดีมาฟ้องโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควร ประพฤติตนไม่เรียบร้อย ดำเนินกระบวนการอันมีลักษณะเป็นการประวิงคดีหรือที่ไม่จำเป็น หรือมีพฤติการณ์อื่นที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับการยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความในกรณีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมโดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคนั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลมการฟ้องคดีตามวรรคหนึ่งให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภคให้ชัดเจน ในกรณีที่สมาคมเป็นผู้ฟ้องและมีการเรียกค่าเสียหาย ให้เรียกค่าเสียหายแทนได้เฉพาะแต่ผู้บริโภคที่เป็นสมาชิกของสมาคมนั้น ในขณะที่ยื่นฟ้องเท่านั้นการถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และ

ในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

ถ้าภายหลังที่ได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว สมาคมผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภคนั้นอาจไม่ทราบถึงการถูกเพิกถอนการรับรองดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ บรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภคนั้นด้วย และหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

มาตรา ๒๐ การฟ้องคดีผู้บริโภค โจทก์จะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจา ให้เจ้าพนักงานคดีจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญคำฟ้องต้องมีข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งคำขอบังคับชดเชยพอที่จะทำให้เข้าใจได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชดเชยขึ้นก็ได้

มาตรา ๒๑ ภายหลังที่ได้มีการฟ้องคดีผู้บริโภคแล้ว หากมีการเสนอคำฟ้องเข้ามาในคดีดังกล่าวไม่ว่าโดยวิธีฟ้องเพิ่มเติม ฟ้องแย้ง หรือโดยสอดเข้ามาในคดี หรือหากศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีแพ่งอื่นใดเข้ากับคดีผู้บริโภค ให้ถือว่าคดีในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้องซึ่งได้ยื่นภายหลังและคดีที่ศาลสั่งให้รวมพิจารณาเหล่านั้นเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาคดี

มาตรา ๒๒ ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาเมื่อมีการฟ้องเป็นคดีผู้บริโภค หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดในคดีผู้บริโภคเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนจำนงจะอ้างอิงจะสูญหายก่อนที่จะนำมาสืบหรือเป็นการยากที่จะนำมาสืบในภายหลังก บุคคลนั้นหรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานนั้นไว้ทันทีก็ได้เมื่อศาลได้รับคำขอเช่นนั้น ให้ศาลหมายเรียกผู้ขอและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาศาล และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลส่งคำขอตามที่เห็นสมควรถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอ ก็ให้สืบพยานหลักฐานไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและยังมิได้เข้ามาในคดีนั้น เมื่อศาลได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลส่งคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว และถ้าศาลสั่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานไปฝ่ายเดียว

มาตรา ๒๓ ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๒๒ ผู้ยื่นคำขอจะยื่นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอโดยไม่ชักช้า และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนโดยมิเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ให้นำมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ และมาตรา ๒๖๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ เมื่อศาลรับคำฟ้องแล้ว ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็ว และออกหมายเรียกจำเลยให้มาศาลตามกำหนดนัดเพื่อการไต่ถามถ้อยคำให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน ทั้งนี้ ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องหรือสำเนาบันทีกคำฟ้องให้จำเลย และสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือก่อนวันนัดพิจารณาตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๒๕ ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้วให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลที่ศาลกำหนดหรือที่คู่ความตกลงกันทำการไต่ถามถ้อยคำให้การไต่ถามถ้อยคำหรือประนีประนอมยอมความกันก่อน ในการไต่ถามถ้อยคำ ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือผู้ไต่ถามเห็นสมควร

ผู้ไกล่เกลี่ยจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการไกล่เกลี่ย ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๒๖ ถ้าคู่ความ ไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคหนึ่ง และไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ขยายระยะเวลายื่นคำให้การให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

มาตรา ๒๗ เมื่อ โจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา ๒๔ แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ไม่ว่าจำเลยจะมาศาลหรือไม่ ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ เว้นแต่ตามพฤติการณ์แห่งคดี

ศาลจะเห็นสมควรให้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียว โดยให้ถือว่าโจทก์ขาดนัดพิจารณาเมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๒๔ แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแต่เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา

มาตรา ๒๘ ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่มาศาลในวันนัดอื่นที่มีใช้วันนัดพิจารณาตามมาตรา ๒๔ ให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นสละสิทธิการดำเนินกระบวนการพิจารณาของตนในวันนั้นและทราบกระบวนการพิจารณาที่ศาลได้ดำเนินไปในนัดนั้นด้วยแล้ว

มาตรา ๒๙ ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลการประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็น โดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนั้น

มาตรา ๓๐ ถ้าภายหลังที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีผู้บริโภครแล้ว ปรากฏว่ามีการฟ้องผู้ประกอบธุรกิจรายเดียวกันเป็นคดีผู้บริโภครอีก โดยข้อเท็จจริงที่พิพาทเป็นอย่างเดียวกับคดีก่อนและศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยไว้แล้ว ศาลในคดีหลังอาจมีคำสั่งให้ถือว่าข้อเท็จจริงในประเด็น

นั้นเป็นอันยุติ เช่นเดียวกับคดีก่อน โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน เว้นแต่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีก่อนนั้นยังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือเพื่อให้โอกาสแก่คู่ความที่เสียเปรียบต่อสู้คดี ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองหรืออนุญาตให้คู่ความนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๓๒ ก่อนการสืบพยาน ให้ศาลแจ้งประเด็นข้อพิพาทให้คู่ความทราบและจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้

มาตรา ๓๓ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความแจ้งชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว

มาตรา ๓๔ ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

มาตรา ๓๕ การนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน

มาตรา ๓๖ ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควรในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

มาตรา ๓๗ เมื่อได้สืบพยานหลักฐานตามที่จำเป็นและคู่ความได้แถลงการณ์ ถ้าหากมีเสร็จแล้วให้ถือว่าการพิจารณาเป็นอันสิ้นสุดและให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว แต่ตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปได้ ซึ่งอาจรวมทั้งการเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ

ส่วนที่ ๓

คำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี

มาตรา ๓๘ คำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี อย่างน้อยต้องแสดงข้อเท็จจริงที่ฟังได้โดยสรุปและคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีพร้อมด้วยเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๓๙ ในคดีที่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้องหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ก็ตาม แต่ข้อที่ศาลยกขึ้นวินิจฉัยนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบ

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยและในเวลาพิพากษาคดีเป็นการพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ชัดว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้ออกาสคู่ความอีกฝ่ายที่จะคัดค้าน

มาตรา ๔๑ ในคดีที่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องดังกล่าวมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้นและไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติหรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่หากนำไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และ

หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดใช้ค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหาย แล้วแต่กรณีให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจนั้นได้ตามที่เห็นสมควรการฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งเรียกผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าดังกล่าวเข้ามาในคดีตามมาตรา ๕๖ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบหน้าที่ผู้ประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย

มาตรา ๔๒ ถ้าการกระทำที่ถูกร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่อ

อย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภครหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ การที่ผู้ประกอบธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

มาตรา ๔๓ ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความหากข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่ายังมีสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือที่เหลืออยู่ในท้องตลาดอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวม และไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งดังต่อไปนี้

(๑) ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดการประกาศและรับคืนสินค้าดังกล่าวซึ่งอาจเป็นอันตรายคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่ภายในเวลาที่กำหนดโดยค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบธุรกิจเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขหรือดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นได้ ก็ให้ใช้ราคาตามที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของสินค้าขณะรับคืน รวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจประกอบด้วย

(๒) ห้ามผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่เหลืออยู่และให้เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภครกลับคืนจนกว่าจะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าดังกล่าวให้มีความปลอดภัย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ศาลจะมีคำสั่งห้ามผู้ประกอบธุรกิจผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้นก็ได้ และหากเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจจะเก็บสินค้าที่เหลือไว้เพื่อจำหน่ายต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจทำลายสินค้าที่เหลือนั้นด้วยถ้าความปรากฏในภายหลังว่าผู้ประกอบธุรกิจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบธุรกิจในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นนิติบุคคลไว้จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หรือสั่งให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการโดยให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย และหากผู้ประกอบธุรกิจไม่ชำระให้บุคคลนั้นมีอำนาจบังคับคดีกับผู้ประกอบธุรกิจเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบธุรกิจในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นนิติบุคคลที่ถูกจับกุม

โดยเหตุจงใจขัดคำสั่ง จะต้องถูกกักขังไว้จนกว่าจะมีประกัน หรือประกันและหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดว่าตนยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ แต่ทั้งนี้ ห้ามไม่ให้กักขังผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการธุรกิจในกรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนิติบุคคลแต่ละครั้งเกินกว่าหกเดือนนับแต่วันจับหรือกักขัง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๔ ในคดีที่ผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งถูกฟ้องเป็นนิติบุคคล หากข้อเท็จจริงปรากฏว่านิติบุคคลดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉล หลอกลวงผู้บริโภคหรือมีการย้ายถ่ายทรัพย์สินของนิติบุคคลไปเป็นประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้นหรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเช่นว่านั้นร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความดังกล่าว หรือในกรณีของผู้รับมอบทรัพย์สินนั้นจากนิติบุคคลจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ร่วมรับผิดชอบไม่เกินทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้รับจากนิติบุคคลนั้น

หมวด ๓

อุทธรณ์

มาตรา ๔๕ ให้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริ โภคขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริ โภค

มาตรา ๔๖ การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริ โภค ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

มาตรา ๔๗ ในคดีผู้บริ โภคที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์เห็นว่าคดีต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๗ ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคไปพร้อมกับอุทธรณ์ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ เมื่อศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้าม ก็ให้ส่งอุทธรณ์และคำขอดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคเพื่อพิจารณา แต่ถ้าศาลชั้นต้นเห็นว่าอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ต้องห้ามก็ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะเหตุต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๗ ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งก็ได้ ถ้าคู่ความยื่นคำขอดังกล่าวแล้ว จะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ไม่ได้หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอและการพิจารณาคำขอของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๔๙ การพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริ โภคในศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาภายใต้บังคับมาตรา ๕๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริ โภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริ โภคให้เป็นที่สุด

มาตรา ๕๐ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้นมาใช้
บังคับแก่การอุทธรณ์และการพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค
และศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคโดยอนุโลม

หมวด ๔

ฎีกา

มาตรา ๕๑ คดีที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครหัสมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อขอให้พิจารณาอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกินสองแสนบาทหรือในปัญหาข้อกฎหมายภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหัสหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครหัส

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้คู่ความยื่นฎีกาไปพร้อมกับคำร้องนั้นด้วย โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้น แล้วให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำร้องพร้อมฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาโดยเร็ว

มาตรา ๕๒ ศาลฎีกาอาจพิจารณาอนุญาตให้ฎีกาตามมาตรา ๕๑ ได้เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวพันกับประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นปัญหาสำคัญอื่นที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย

มาตรา ๕๓ หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๑ การพิจารณาคำร้อง การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา ตลอดจนการพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาตามมาตรา ๕๒ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๕๔ ในคดีที่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย หากศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไม่ถูกต้องไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ศาลฎีกาจะมีคำวินิจฉัยแต่เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายและยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลชั้นต้น แล้วมีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลชั้นต้นแล้วแต่กรณี ทำคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ภายใต้กรอบคำวินิจฉัยของศาลฎีกาก็ได้

มาตรา ๕๕ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครหัสในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลฎีกาโดยอนุโลม

หมวด ๕
วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา

มาตรา ๕๖ ก่อนยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคน หากมีเหตุเช่นเดียวกับกรณีที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามาตรา ๒๕๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือมีความจำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอให้วิธีการชั่วคราวดังกล่าวก่อนฟ้องได้

คำขอตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำเลยและมีเหตุเพียงพอที่จะทำให้เชื่อว่าสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้น รวมทั้งจะต้องมีบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้รู้เห็นเหตุแห่งการขอนั้นเพื่อสนับสนุนข้ออ้างดังกล่าว

มาตรา ๕๗ ในการพิจารณาคำขอตามมาตรา ๕๖ ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ หากพิจารณาแล้วเห็นว่า

(๑) คำขอที่ยื่นและในโอกาสที่ยื่นคำขอนั้นมีเหตุสมควร และมีเหตุเพียงพอที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้นได้ และ

(๒) สภาพแห่งความเสียหายของผู้ขอไม่สามารถที่จะได้รับชดใช้เป็นเงินหรือทดแทนด้วยสิ่งอื่นใดได้ หรือผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้หรือทดแทนความเสียหายแก่ผู้ขอหรือกรณีเป็นการยากที่จะบังคับคดีเอาแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นได้ภายหลัง หรือจะเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมอันยากต่อการแก้ไขเยียวยาในภายหลัง

ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากกว่ากัน เพียงใดเป็นสำคัญถ้าศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอนั้น คำสั่งเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๕๘ ให้ศาลแจ้งคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ให้ผู้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยทราบโดยไม่ชักช้าคำสั่งศาลตามวรรคหนึ่งนั้นให้มีผลบังคับแก่ผู้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ทันที

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ให้ศาลพิจารณาถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลย และอาจสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ วางเงินหรือหาประกันมาให้ตามจำนวนภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวก็ได้

มาตรา ๖๐ ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอให้ศาลยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ได้ ถ้าศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมดังกล่าว คำสั่งเช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ โดยขอรวมไปกับคำขอให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้น หรือยื่นคำขอต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมดังกล่าวและเมื่อศาลทำการไต่สวนแล้วเห็นว่าคำสั่งเดิมที่ถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการสั่งโดยความผิดหรือความเลินเล่อของผู้ขอ ทำให้ศาลมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นหรือมีเหตุเพียงพอที่จะสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ขอไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

มาตรา ๖๑ ในกรณีที่ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ มิได้ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อครบกำหนดดังกล่าว

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิก ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ และให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ขอไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

มาตรา ๖๒ ในกรณีที่ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้คำสั่งอนุญาตนั้นหรือคำสั่งอนุญาตที่ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงตามมาตรา ๖๐ วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับต่อไป เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งตามคำขอของจำเลยให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นและให้นำ

มาตรา ๒๖๐ มาตรา ๒๖๑ และมาตรา ๒๖๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖๓ ในระหว่างการพิจารณา ถ้ามีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโภคนั้นเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความมีคำขอ

หรือปรากฏจากรายงานของเจ้าพนักงานคดี ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการนั้นได้เท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องแจ้งข้อมูลหรือออกหมายเรียกบุคคลนั้นมาไต่สวนเกี่ยวกับความเสียหาย เหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายรวมทั้งกิจการและทรัพย์สินของจำเลยได้ตามที่เห็นสมควร

หมวด ๖

การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๖๔ ในการบังคับคดี หากการออกคำบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนมีการออกหมายบังคับคดีจะทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหายและหากเน้นเข้าไปจะไม่อาจบังคับคดีได้ เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจมีค่าของฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้

มาตรา ๖๕ ภายหลังจากที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีผู้บริโภครแล้ว หากความปรากฏแก่ศาลว่ามีข้อขัดข้องทำให้ไม่อาจดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาได้หรือมีความจำเป็นต้องกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องดังกล่าวตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมบทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๖ บรรดาคดีผู้บริโภครซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้นในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้

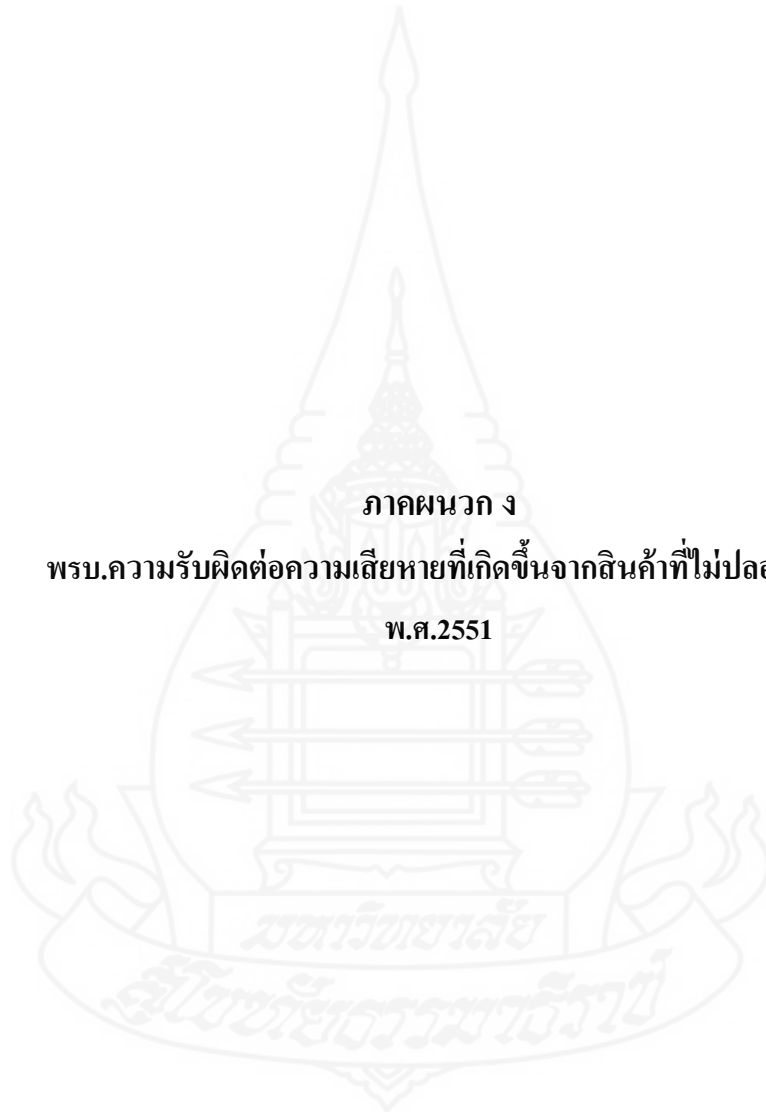
วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ง

พรบ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติ
ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑
เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของกษัตริย์คณะรัฐมนตรีแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สินค้า” หมายความว่า สังกหริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ผลิตผลเกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่าง ๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปูรง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป คัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แซ่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

“ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

“ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(๑) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(๒) ผู้นำเข้า

(๓) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(๔) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วย

วิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้ความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

มาตรา ๕ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๖ เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้ หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

มาตรา ๗ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

- (๑) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (๒) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- (๓) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

มาตรา ๘ ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย

ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น

มาตรา ๙ ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหายและประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สภาคณบดี และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงแต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

มาตรา ๑๑ นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(๒) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

มาตรา ๑๒ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา ๑๓ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหาย หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ให้อายุความระงับอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

มาตรา ๑๔ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๕ สินค้าใดที่ได้ขายแก่ผู้บริโภคก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับการที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้

แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าโดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางบุษกร แซ่มโสภา
วัน เดือน ปีเกิด	1 พฤษภาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปี พ.ศ.2547
สถานที่ทำงาน	สำนักงานอัยการสูงสุด
ตำแหน่ง	พนักงานอัยการ

